

**INSTITUTUL NATIONAL DE CERCETARE-
DEZVOLTARE IN TURISM**

BUCUREȘTI, Str. Apolodor nr. 17, sector 5
Tel. 021-316.25.35; Tel./fax: 021-316.25.65
e-mail: incdt@incdt.ro; www.incdt.ro

Strategia națională de dezvoltare a ecoturismului în România

Faza I

EXPERIENȚA ECOTURISTICĂ LA NIVEL NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL

Beneficiar: MINISTERUL TURISMULUI

**București
septembrie, 2009**

COORDONATOR STUDIU**Doru TUDORACHE - cercetător științific gr. III****COLECTIV DE ELABORARE:**

Tamara SIMON	cercetător științific gr. I
Georgeta MAIORESCU	cercetător științific gr. II
Victor TIMOTIN	cercetător științific gr. II
Alina CÂRLOGEA	cercetător științific gr. III
Roxana SÎRBU	cercetător științific gr. III
Cristi FREȚ	cercetător științific gr. III
Camelia SURUGIU	cercetător științific gr. III
Alina NICULESCU	cercetător științific
Adriana TRIFAN	cercetător științific
Marioara PAVEL	cercetător științific
Adrian RĂDULESCU	asistent cercetare
Mihaela BARBU	tehnician
Remus HORNOIU	Asist. Univ. Dr. Academia de Studii Economice
Mihai TĂNASE	Asist. Univ. Drd. Academia de Studii Economice

COMISIA DE EVALUARE A CALITĂȚII:

Iozefina LIPAN	Ministerul Mediului
Teodora POPA	Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale
Puiu NISTOREANU	Academia de Studii Economice (Catedra Turism Servicii)
Andrei BLUMER	Asociația de Ecoturism din România
Mihai Iancu ZOTTA	Regia Națională a Pădurilor (Serviciul Arie Protejate)
Cristina PARTAL	Asociația Națională de Turism Rural Ecologic și Cultural
Petre BALAȘ	Asociația Națională a Agențiilor de Turism din România

DIRECTOR GENERAL INCDT**Ovidiu TEODORESCU**

CURPRINS

Listă de abrevieri	4
INTRODUCERE	5
Capitolul I Ecoturismul – formă principală de manifestare a turismului durabil	10
1.1. Turismul durabil – definiții și concepții	10
1.2. Ecoturismul – model de valorificare durabilă a resurselor turistice	10
1.2.1. Clarificări conceptuale cu privire la ecoturism	11
1.2.2. Tendințe ale pieței ecoturismului	12
1.2.3. Profilul ecoturistului	14
Capitolul II Experiența internațională în domeniul ecoturismului	16
2.1. Organizații internaționale ce acționează în sfera ecoturismului	16
2.2. Asociații și organizații naționale de ecoturism	17
2.3. Valorificarea resurselor ecoturistice la nivel mondial	18
Capitolul III Ecoturismul în România – situația actuală	24
3.1. Resurse ecoturistice în România	24
3.2. Infrastructura turistică și tehnică	28
3.3. Programe ecoturistice	33
3.4. Circulația turistică	35
3.5. Factori cu potențial de implicare în dezvoltarea ecoturismului în România	40
3.6. Posibilități de finanțare	43
3.7. Analiza SWOT	49
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	54
ANEXE	58

Listă de abrevieri

AER – Asociația de Ecoturism din România
ANAP – Agenția Națională pentru Arii Naturale Protejate
ANAT – Asociația Națională a Agențiilor de Turism din România
ANTREC – Asociația Națională de Turism Rural, Ecologic și Cultural
APL – Administrații Publice Locale
ARCTE B&B – Asociația Română pentru Cazare și Turism Ecologic – „Bed and Breakfast”
ARR – Asociația Rangerilor din România
ETC – Comisia Europeană a Turismului
FEADR – Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală
FEDR – Fondul European de Dezvoltare Regională
FSE – Fondul Social European
GEF – Fondul Global de Mediu
HG – Hotărâre de Guvern
IMM – Întreprinderi Mici și Mijlocii
INCDT – Institutul Național de Cercetare Dezvoltare în Turism
MAPDR - Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale
MCC – Ministerul Culturii și Cultelor
MDRL – Ministerul Dezvoltării Regionale și Locuinței
ME – Ministerul Economiei
MECI – Ministerul Educației, Cercetării și Inovării
MM – Ministerul Mediului
MT – Ministerul Turismului
ONG – Organizație Neguvernamentală
OUG – Ordonanță de Urgență a Guvernului
OMT – Organizația Mondială a Turismului
ONU – Organizația Națiunilor Unite
PNDR – Programul Național de Dezvoltare Rurală
POR – Programul Operațional Regional
POS – Programul Operațional Sectorial
PUG – Plan Urbanistic General
RNP – Regia Națională a Pădurilor ROMSILVA
SCI – Situri de Importanță Comunitară
SPA – Arii de Protecție Specială Avifaunistică
TIES – Societatea Internațională de Ecoturism
UICN – Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii
UNDP – Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
UNEP – Programul Națiunilor Unite pentru Mediu
USAID – Agenția Americană de Dezvoltare Internațională
WTTC – Consiliul Mondial pentru Turism și Călătorii
WWF – Fondul Mondial pentru Natură

INTRODUCERE

Cadrul general

Aplicarea principiilor actuale de dezvoltare a turismului durabil în ariile naturale a condus la apariția ecoturismului ca formă distinctă de turism, menită să respecte integritatea peisajelor naturale, a biodiversității ecologice, în concordanță cu cerințele anumitor segmente de turiști, care doresc să își petreacă vacanța în natură.

Cu cât aceste resurse sunt mai variate și mai complexe, dar mai ales nealterate de activitățile antropice, cu atât interesul turistic pentru ele este mai mare, iar activitățile turistice pe care le generează sunt mai valoroase și mai atractive, răspunzând multor motivații turistice.

În ciuda faptului că țara noastră deține un patrimoniu ecoturistic deosebit cu potențial mare de valorificare, ecoturismul este încă un segment destul de îngust al pieței turistice, confruntat cu numeroase probleme, cum ar fi: slaba cooperare la nivel local, promovarea modestă la nivel național și internațional, existența unei oferte limitate, slab diversificate, slaba dezvoltare a infrastructurii specifice ecoturismului la nivelul ariilor protejate, migrația forței de muncă, nivelul redus de pregătire al celor angajați în domeniu etc.

Studiul de față și-a propus să prezinte situația actuală a ariilor naturale protejate și a stadiului de dezvoltare a activităților ecoturistice în cadrul și în împrejurimile acestora și să vină cu un set de propuneri strategice care să orienteze eforturile de valorificare prin ecoturism a acestor destinații, în concordanță cu cerințele impuse de legislația națională, precum și de convențiile internaționale la care România a aderat.

Scopul strategiei este de a promova ecoturismul, ca formă principală de turism în cadrul acestor destinații, în defavoarea formelor clasice de turism și creșterea rolului pe care ecoturismul îl joacă în dezvoltarea economică a acestor areale și în prosperitatea populației locale.

Necesitatea elaborării strategiei de ecoturism

Ariile naturale dețin atuuri importante pentru dezvoltarea activităților recreative, activități ce pot aduce venituri importante, atât celor ce le administrează, cât și comunităților locale. Deși este destul de greu de măsurat, iar de cele mai multe ori rezultatele sunt destul de greu de observat pe termen scurt, turismul este unul dintre puținele sectoare economice prin care se poate realiza dezvoltarea durabilă a acestor zone, iar ecoturismul este forma cea mai acceptată de turism durabil pentru orice țară și regiune de pe glob.

Dezvoltarea activităților ecoturistice în cadrul comunităților locale și în cadrul ariilor protejate implică o serie de **beneficii socio-economice**¹, respectiv:

- generează **apariția locurilor de muncă** pe plan local (direct în sectorul turistic sau în sectoarele conexe);
- stimulează economia locală prin **dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor turistice** (servicii de cazare, alimentație, transport, facilități recreative, produse meșteșugărești și servicii de ghidaj, suveniruri);
- **stimulează economia rurală** prin crearea sau creșterea cererii de produse agricole necesare asigurării serviciilor turistice;
- impulsionează **dezvoltarea infrastructurii**, fapt ce aduce beneficii în egală măsură și populației locale;
- stimulează **dezvoltarea regiunilor periferice** prin inserții de capital;
- stimulează **îmbunătățirea relațiilor interculturale** dintr-o regiune. Adesea turiștii caută să cunoască tradițiile și obiceiurile specifice unei regiuni etnografice, iar comunitatea gazdă este astfel stimulată să revigoreze tradițiile populare;

¹ G. Manea, *Zone și arii protejate și valorificarea lor în turism*, Universitatea București, 2000

- în condițiile unei dezvoltări normale, turismul poate duce la **autofinanțarea mecanismelor dezvoltării** de care pot beneficia administratorii ariilor protejate ca **instrument pentru conservarea acestora**;
- **sprijină activitățile de conservare**, prin convingerea guvernelor și a publicului asupra importanței arealelor naturale.

Prin ecoturism se poate asigura lărgirea spectrului de activități economice tradiționale, fără a le marginaliza sau înlocui, pentru ca economia locală să nu fie subordonată schimbărilor și influențelor externe și interne. Activitățile turistice desfășurate sub emblema ecoturismului oferă oportunități specifice, populația locală și industria turistică fiind nevoite să utilizeze resursele naturale într-o manieră durabilă și să aprecieze obiectivele naturale și culturale valoroase.

Conform Asociației de Ecoturism din România, **impactul economic produs de programele de ecoturism derulate de operatorii turistici membri AER în țara noastră este în creștere evidentă de la 0,95 milioane euro în 2004 la aproximativ 1,6 milioane euro în 2008**. Dar ceea ce este remarcabil este faptul că impactul la nivel local este cu mult peste media turismului clasic. În cazul membrilor AER **aproximativ 80-90% din cheltuielile efectuate de turiști rămân în zona de desfășurare a programului turistic**, preponderent în zona rurală.

Având în vedere faptul că datele de mai sus se referă doar la un număr de 16 operatori economici, membri AER, destul de concentrați din punct de vedere teritorial, **se poate deduce potențialul imens pe care îl are România în dezvoltarea acestei forme de turism**.

Deși inițial industria turistică a fost considerată ca o activitate cu impact mai redus asupra mediului, în realitate multe destinații turistice de prim rang au suferit în timp și spațiu numeroase degradări. Dorința unor câștiguri ridicate, supraexploatarea resurselor naturale și culturale, creează riscul unei dezvoltări haotice în cadrul acestor areale sensibile, determinând numeroase probleme, cum ar fi: creșterea densității clădirilor, solicitarea excesivă de către vizitatori a unor obiective turistice, zgomotul, poluarea atmosferică și lipsa unor măsuri eficiente de protecție, pericole care pot afecta valoarea turistică a arealului, restrângerea calitativă și cantitativă a resurselor disponibile și chiar dispariția obiectivelor turistice. Acest lucru aduce prejudicii importante mediului și determină pierderi destinației turistice și a posibilităților viitoare de dezvoltare.

În contextul în care ecoturismul este o formă de turism de nișă, dar totuși deosebit de dinamică, ținând cont de reglementările privind protecția mediului adoptate în țara noastră, de beneficiile economice, sociale și culturale pe care turismul le poate aduce comunităților locale, dar și de efectele negative pe care o dezvoltare haotică, necontrolată a turismului le poate genera, se pune din ce în ce mai des problema realizării unei strategii de dezvoltare a ecoturismului, strategie ce ar trebui să fie în strânsă corelație cu strategia de dezvoltare a turismului la nivel național (Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național), cu strategiile de dezvoltare a turismului la nivel local (strategii de dezvoltare a turismului în ariile protejate) și cu Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă.

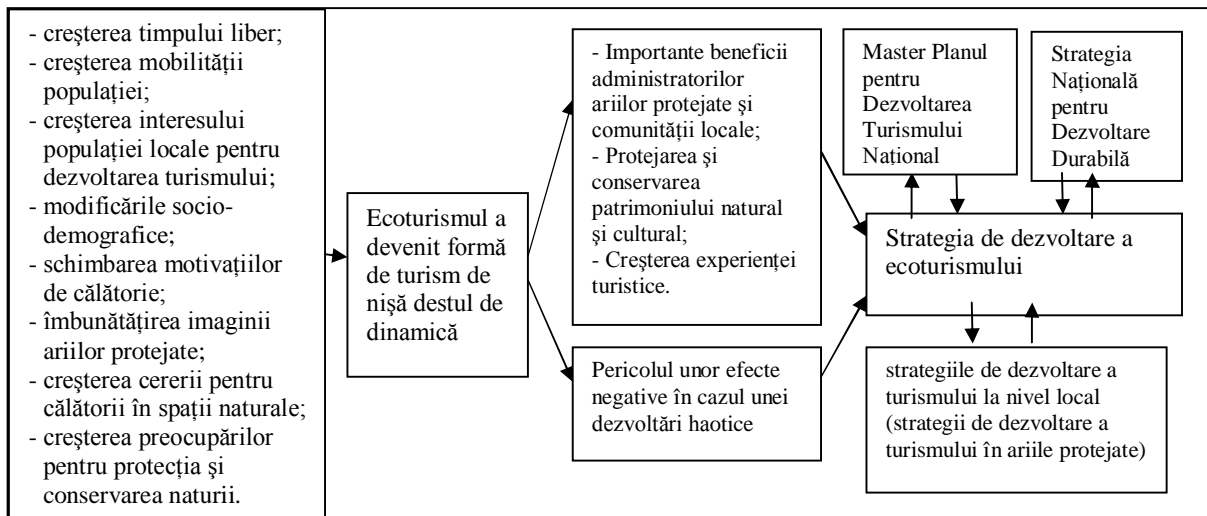

Figura nr. 1. - Locul și importanța strategiei de dezvoltare a ecoturismului

Odată recunoscută importanța acestui sector pentru protejarea și conservarea patrimoniului natural și cultural, pentru dezvoltarea economică și socială a comunităților locale din zonele rurale naturale și pentru creșterea experienței turistice, ar trebui depuse toate eforturile pentru valorificarea eficientă a bogatului patrimoniu de care dispune țara noastră.

Acest lucru a fost conștientizat la nivel guvernamental și încă din 2003 au început să se facă pași importanți în recunoașterea acestei forme de turism și în realizarea unei strategii în acest domeniu:

- în H.G. nr. 230/2003 privind delimitarea rezervațiilor biosferei, parcurilor naționale și parcurilor naturale și constituirea administrațiilor acestora, se stabilește necesitatea elaborării unei strategii de dezvoltare a ecoturismului în ariile protejate, în conformitate cu principiile de conservare a biodiversității și de utilizare durabilă a resurselor naturale;
- în 2004 Ministerul Transporturilor, Construcțiilor și Turismului a realizat ghidul „Strategia de ecoturism a României”, un prim pas în vederea realizării unei viitoare strategii;
- în 2005, la inițiativa Ministerului Transporturilor, Construcțiilor și Turismului, un consultant OMT (Ghislain Dubois) a realizat un raport de asistență tehnică pentru elaborarea strategiei de ecoturism (*Technical assistance for the elaboration of the ecotourism strategy of Romania*);
- în cadrul Strategiei de dezvoltare a turismului din România pentru perioada 2007-2013, realizată de Autoritatea Națională pentru Turism în 2006, ecoturismului îi este rezervat un spațiu distinct, alături de alte forme de turism cum ar fi turismul montan, turismul balnear, turismul de litoral, turismul cultural, turismul de congrese și evenimente, turismul rural și turismul religios;
- unul dintre obiectivele Master Planului pentru Dezvoltarea Turismului Național 2007-2026 este sprijinirea dezvoltării ecoturismului din Delta Dunării, a parcurilor naționale, a rezervațiilor și a zonelor rurale.
- în H.G. nr. 120/2008 și H.G. nr. 314/2009 privind aprobarea Programului anual de marketing și promovare și a Programului anual de dezvoltare a produselor turistice sunt cuprinse acțiuni de dezvoltare durabilă a turismului, incluzând: elaborarea și finalizarea strategiei de ecoturism în arii protejate, acțiuni de conștientizare a importanței dezvoltării durabile a turismului, actualizarea sistemului de clasificare a structurilor de primire turistice din România, reducerea poluării produse în industria turistică, preluarea conceptului de "etichetă ecologică" în sistemul hotelier din România.

Astfel, s-au creat toate premisele pentru demararea unei strategii de dezvoltare a ecoturismului în România.

Dezvoltarea strategiei

Strategia de dezvoltare a ecoturismului a fost realizată într-o perioadă de 5 luni (iunie – noiembrie 2009) de către Institutul Național de Cercetare Dezvoltare în Turism în urma procesului de achiziție publică inițiat de Ministerul Turismului.

La lansarea acestui proiect a fost realizată o întâlnire la sediul Ministerului Turismului, în data de 16.07.2009, la care au participat reprezentanți ai Institutului Național de Cercetare Dezvoltare în Turism, ai Ministerului Turismului, precum și personalități cu experiență sau interesate de dezvoltarea acestui domeniu, în cadrul căreia s-au dezbătut principalele probleme ce ar trebui abordate în cadrul acestei lucrări (lista cu persoanele participante în cadrul acestei întâlniri este prezentată în anexa nr. 1).

Realizarea acestei lucrări s-a axat pe o bogată documentație bibliografică, pe datele și informațiile cele mai recente în domeniul ariilor protejate în România și în lume, coroborate cu o serie de date concrete obținute din teren, din discuții cu factorii direct implicați.

De asemenea, pe tot parcursul realizării acestei lucrări, colectivul de elaborare a beneficiat consultanța oferită de un comitet de lucru format din reprezentanți ai Ministerului Turismului, Ministerului Mediului, Ministerului Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale, Academiei de Studii Economice (Catedra de Turism-Servicii), RNP ROMSILVA (Serviciul Arie Protejate), Asociației de Ecoturism din România (AER), Asociației Naționale de Turism Rural, Ecologic și Cultural (ANTREC), Asociației Naționale a Agențiilor de Turism din România (ANAT), cu care s-au organizat întâlniri periodice.

Structura strategiei

O asemenea strategie are drept finalitate crearea unei corespondențe funcționale între premisele reale ale turismului românesc în spații naturale deosebite, cerințele de protecție a mediului și tendințele actuale ale pieței turistice internaționale. În vederea atingerii acestui deziderat și orientarea lui către o direcție durabilă, trebuie dezvoltate mecanisme de finanțare și programe de conservare a biodiversității, revizuirea instrumentelor legislative care au ca temă acest domeniu, conștientizarea în rândul factorilor implicați, educarea la nivel local cu scopul orientării către principiile unei gândiri durabile, întărirea capacității instituționale în vederea implementării legislației de mediu. Ecoturismul trebuie să promoveze principiile dezvoltării durabile, care să permită localnicilor și furnizorilor de servicii de ecoturism să mențină standarde ridicate de viață.

În general, din structura unei strategii nu lipsesc aspecte majore, cum ar fi: analiza situației existente, formularea viziunii și definirea obiectivelor, dezvoltarea planului de acțiune, realizarea graficului de implementare și definirea unor indicatori de monitorizare a rezultatelor.

Analiza situației existente stabilește pentru ecoturism relația cauză-efect și are la bază identificarea problemelor majore cu care se confruntă această formă de turism. Se realizează prin strângerea de date de la partenerii din comitetul de lucru, discuții directe, rapoarte, statistici, studii existente. În determinarea principalelor aspecte actuale ce definesc ecoturismul s-a considerat că aplicarea analizei SWOT pentru a integra toate planurile menționate anterior este cea mai oportună.

Viziunea reprezintă o formă împărtășită a identității și a valorilor comune, pe baza căreia să poată fi formulate obiective strategice de dezvoltare. Acest deziderat reprezintă un concept strategic de dezvoltare, ce cuprinde aspecte spațiale și ne-spațiale, calitative și cantitative ale dezvoltării. Formularea viziunii de dezvoltare este rezultatul unui proces participativ, care implică factorii de decizie.

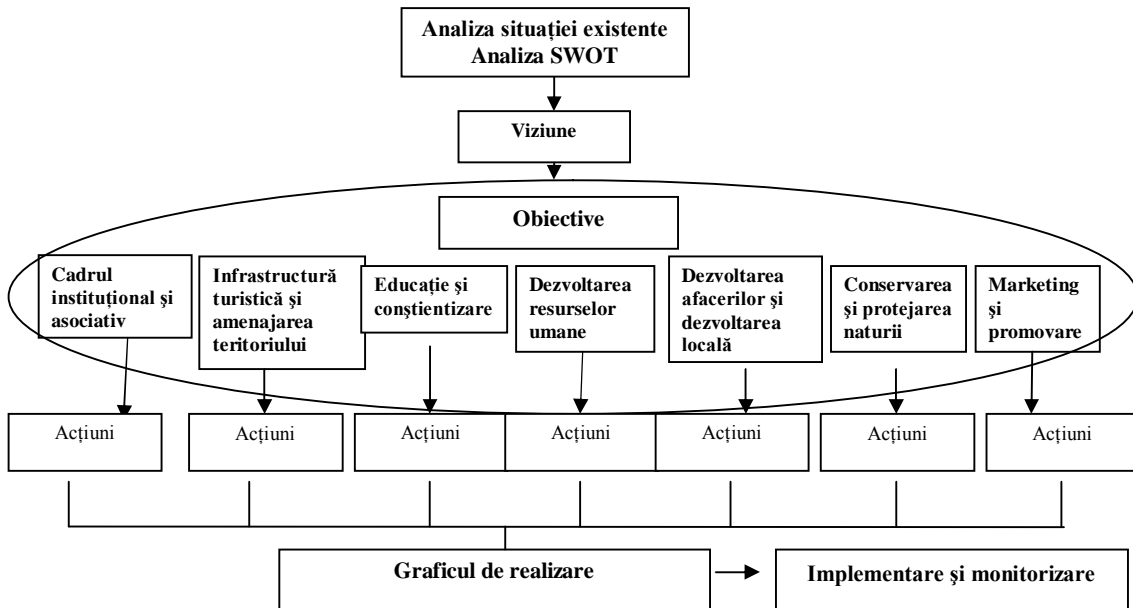

Figura nr. 2. – Structura strategiei

Obiectivele reprezintă prima componentă operațională a strategiei care se formulează, pornind de la viziune prin prisma rezultatelor analizei situației existente. Acestea reprezintă nivelurile de performanță identificate și care se doresc a fi realizate pe domenii precum: *Cadru instituțional și asociativ*, *Infrastructură turistică și amenajarea teritoriului*, *Educație și conștientizare*, *Dezvoltarea resurselor umane*, *Dezvoltarea afacerilor și dezvoltare locală*, *Conservarea și protejarea naturii*, *Marketing și promovare*.

Planul de acțiune reprezintă legătura fundamentală dintre planificare și implementare și ghidează punerea în practică a strategiilor. Acesta include o gamă de activități, din care unele sunt propuneri de dezvoltare ferme, iar altele sunt sugerate ca acțiuni dorite în urma observațiilor ce au apărut în timpul studiului. Sunt propuse acțiuni pentru toate domeniile identificate, pe termen scurt (maxim un an), mediu (1-3 ani) și lung (mai mult de 3 ani).

Prin intermediul *graficului de realizare* se face o etapizare a acțiunilor în funcție de priorități, sunt trasate responsabilitățile și sunt făcute estimări cu privire la investițiile necesare pentru implementarea acțiunilor propuse. De asemenea, se vor face recomandări cu privire la posibilele surse de finanțare.

Sistemul de monitorizare a rezultatelor este necesar pentru a măsura succesul strategiei de dezvoltare a ecoturismului și impactul acesteia la nivel local, regional și național.

CAPITOLUL I

ECOTURISMUL – FORMĂ PRINCIPALĂ DE MANIFESTARE A TURISMULUI DURABIL

1.1. Turismul durabil – definiții și concepții

Aplicarea teoriei dezvoltării durabile în turism este un demers mai recent care a fost unanim acceptat de mai toate organizațiile internaționale și naționale.

Încă din 1991 conceptul de turism durabil a fost definit de către Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii, Federația Mondială pentru Ocrotirea Naturii, Federația Europeană a Parcurilor Naționale și Naturale: *”dezvoltarea tuturor formelor de turism, managementul și marketingul turistic care să respecte integritatea naturală, socială și economică a mediului, cu asigurarea exploatării resurselor naturale și culturale și pentru generațiile viitoare”*.

Conform OMT, *„dezvoltarea turismului durabil satisface necesitățile turiștilor prezenți și ale regiunilor-gază, în același timp cu protejarea și creșterea șanselor și oportunităților pentru viitor. El este văzut ca o modalitate de management a tuturor resurselor, astfel încât nevoile economice, sociale și estetice să fie pe deplin satisfăcute, menținând integritatea culturală, dimensiunile ecologice esențiale, diversitatea biologică și sistemul de viață.”*

Conform aceleași organizații, noțiunea de turism durabil are în vedere 3 aspecte importante:

- **calitate** - turismul durabil impune o experiență valoroasă pentru vizitatori, îmbunătățind în același timp calitatea vieții comunității gazdă, identitatea sa culturală, reducerea sărăciei, și protejarea mediului;
- **continuitate** - turismul durabil asigură exploatarea optimă, continuitatea resurselor naturale pe care se bazează și păstrarea culturii comunității gazdă, cu experiențe satisfăcătoare pentru vizitatori;
- **echilibru** - turismul durabil asigură un echilibru între nevoile industriei turistice, ale partizanilor mediului și comunității locale, cu beneficii economico-sociale, distribuite corect, tuturor actorilor implicați.

Turismul durabil acoperă toate formele și activitățile din industria ospitalității, incluzând turismul convențional de masă, turismul cultural, montan, de litoral, balnear, de afaceri, rural etc.

Dezvoltarea durabilă în turism este o necesitate, iar legătura între turism și mediu este mult mai puternică decât în cazul altor industrii. De multe ori turismul a creat efecte economice, sociale sau ecologice negative, iar contracararea acestora nu se poate realiza decât printr-un management profesional, care să atragă în procesul decizional toți factorii implicați în dezvoltarea turismului.

Colaborarea dintre autorități (care dispun de instrumente legislative, economice, sociale), agenți economici (care inițiază proiecte de amenajare și servicii turistice), cei ce militează pentru protecția mediului și păstrarea moștenirii culturale, prestatori locali de servicii turistice, turoperatori și agenții de turism și, nu în ultimul rând, turiști, ca beneficiari, este absolut necesară pentru dezvoltarea durabilă a turismului.

1.2. Ecoturismul – model de valorificare durabilă a resurselor turistice

În ultimul timp s-a manifestat tot mai pregnant tendința dezvoltării industriei turismului, prin întoarcerea sa către natură și valorile culturale autentice. Ecoturismul reprezintă de fapt cea mai valoroasă formă de manifestare a turismului durabil. Această formă de turism are ca scop principal conservarea mediului și pune accent pe educația turiștilor în ceea ce privește protejarea și conservarea mediului.

1.2.1. Clarificări conceptuale cu privire la ecoturism

În prezent nu există o definiție unanim abordată, dar există definiții agreate și predominant acceptate, adoptate și utilizate.

După un proces de anvergură în care s-au implicat nume academice sonore la nivel internațional (Hawkins, 1994; Carter & Lowman, 1994; Goodwin, 1996; Liddle, 1997; Dowling, 1997, 1998; Fennell, 1998,1999; Wearing & Neil, 1999; Honey, 1999) precum și Organizația Mondială a Turismului (1999), ecoturismul a beneficiat de un mod de definire unanim acceptat (Declarația de la Quebec, UNEP/OMT, 2002). În concordanță cu aceasta, *ecoturismul este o formă de turism alternativ și trebuie să includă spre definire următoarele elemente:*

- *produsul are la bază natura și elementele sale;*
- *managementul ecologic în slujba unui impact minim;*
- *contribuție în conservare;*
- *contribuție la bunăstarea comunităților locale;*
- *educație ecologică.*

Ecoturismul este privit din perspective diferite pe zone geografice. Astfel, dacă în America de Nord ecoturismul se dezvoltă în ariile naturale virgine, în care intervenția omului este redusă la minim, în Europa, unde peisajul natural este în general legat de prezența umană și de comunitatea locală, există conexiuni destul de strânse între ecoturism și turismul rural, cele două forme de turism putând fi cu greu separate una de alta. În ultimul deceniu la nivel european a început să se acorde o mai mare importanță peisajelor naturale, ca suport pentru biodiversitate și ecoturism.

O definiție preluată oficial în legislația din România¹, și care este destul de apropiată de cea de mai sus este: *ecoturismul este o formă de turism în care principalul obiectiv este observarea și conștientizarea valorii naturii și a tradițiilor locale și care trebuie să îndeplinească următoarele condiții:*

- a) să contribuie la conservarea și protecția naturii;*
- b) să utilizeze resursele umane locale;*
- c) să aibă caracter educativ, respect pentru natură - conștientizarea turiștilor și a comunităților locale;*
- d) să aibă impact negativ nesemnificativ asupra mediului natural și socio-cultural.*

Valorificarea cadrului natural reprezintă una dintre cerințele fundamentale ale ecoturismului. Acest enunț lasă de fapt o ușă larg deschisă unei game variate de activități, cu condiția ca acestea să respecte condițiile enunțate mai sus. Din această perspectivă ecoturismul se interferează cu alte forme de călătorie bazate pe natură.

Astfel, în cadrul activităților ecoturistice pot fi incluse:

- tipuri de activități de aventură (de exemplu rafting, canoeing, turism ecvestru pe trasee prestabilite, schi de tură, excursii cu biciclete pe trasee amenajate etc.);
- excursii / drumeții organizate cu ghid;
- tururi pentru observarea naturii (floră, faună);
- excursii de experimentare a activităților de conservare a naturii;
- excursii în comunitățile locale (vizitarea de obiective culturale, vizitarea fermelor tradiționale, vizionarea de manifestări culturale tradiționale, consumul de produse alimentare tradiționale, achiziționarea de produse tradiționale non alimentare etc.).

În categoria "ecoturist" poate intra și o persoană care în timpul sejurului într-o stațiune turistică cumpără un program ecoturistic de o zi în cadrul unui parc național din apropiere, chiar dacă activitățile desfășurate în natură ocupă doar o mică parte din sejurul său.

Activitățile care, deși se desfășoară în natură, au un impact negativ evident asupra mediului natural sau socio-cultural (de exemplu activitățile off-road) nu pot fi considerate activități ecoturistice.

¹ adoptată în OUG nr. 195/2005 privind protecția mediului.

Următoarea figură prezintă locul ecoturismului în cadrul pieței turismului, acesta apărând ca o subpiață a turismului în arii naturale, având în același timp legături puternice cu turismul cultural și rural.

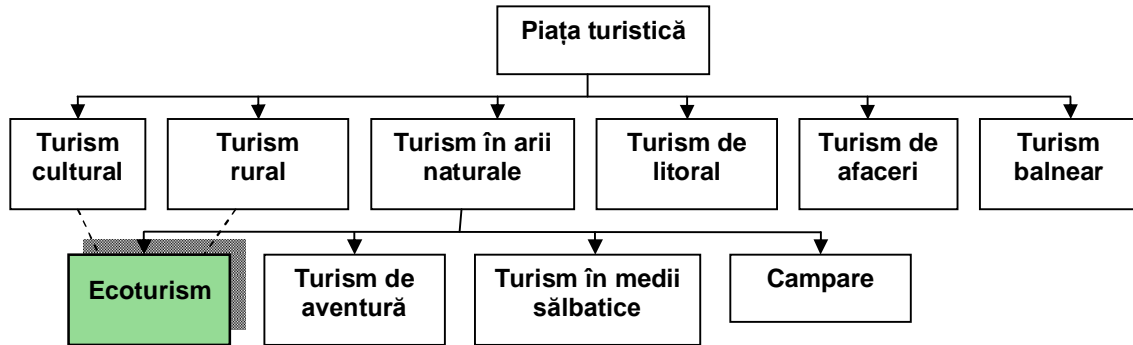

Figura nr. 1.1. Ecoturismul ca segment de piață

Sursa: Megan Epler Wood, *Ecotourism: Principles, Practices and Policies for Sustainability* (2002); Eagles P., *International Ecotourism Management* (1997)

Prin ecoturism se încearcă minimizarea efectelor negative asupra mediului local și natural, precum și asupra populației. Zonele în care se practică sunt considerate de interes major, acest lucru permițând impunerea unor rigori deosebite, cu efecte benefice asupra stilului de viață tradițional al populației locale. Acest tip de turism poate să favorizeze o interacțiune între populația locală și turiști, ca și un interes real pentru protejarea zonelor naturale, nu numai în zonele receptoare, dar și în cele emițătoare.

1.2.2. Tendințe ale pieței ecoturismului

Turismul a devenit unul dintre sectoarele socio-economice majore. El a înregistrat o expansiune constantă de-a lungul timpului, cu o rată de creștere de circa 5-10% în ultima jumătate de secol. Turismul nu reprezintă numai o creștere a numărului de turiști, el a arătat că se transformă într-o activitate diversă și complexă. Cu toate că turismul de masă rămâne forma predominantă, alte tipuri de activități legate de cultură, mediu, educație, sănătate etc. au ieșit la iveală. Acestea reflectă preferințele pentru calitatea mediului și o formă de recreere mult mai energetică și participativă. Schiul, drumeția, ciclismul, canoingul etc. au devenit activități mult mai plăcute decât oricând, satisfăcând nevoia de a fi aproape de natură, făcând mișcare, explorând și învățând.

Societatea Internațională de Ecoturism (TIES) a identificat principalele tendințe ale acestei forme de turism la nivel internațional¹:

- începând din 1990, ecoturismul s-a dezvoltat cu 20-34% anual;
- în 2004 ecoturismul s-a dezvoltat la nivel global de 3 ori mai mult decât industria globală a turismului;
- piața internațională a turismului bazat pe natură se dezvoltă în prezent cu 10-12% anual;
- piața turismului clasic în cadrul stațiilor turistice s-a maturizat, iar creșterea sa va rămâne constantă. Spre deosebire de aceasta, turismul bazat pe experiențe - ecoturism, turism în natură, turism cultural - se află printre sectoarele care se pot dezvolta foarte repede în următoarele două decenii;
- cea mai mare parte a expansiunii turismului se desfășoară în interiorul și în apropierea ariilor naturale;
- turismul durabil ar putea să se dezvolte, ajungând la 25% din piața globală a turismului în următorii 6 ani.

¹ <http://www.toes.ca/assets/files/Ecotourism%20Fact%20Sheet%20-%20Global%5B1%5D.pdf>

Odată cu dezvoltarea acestei forme de turism s-au modificat destul de mult și preferințele turiștilor, astfel:

- mai mult de 2/3 din călătorii din SUA și Australia și 90% din turiștii britanici consideră că o protejare activă a mediului și susținerea comunităților locale trebuie să fie incluse în responsabilitățile hotelurilor;
- în Europa:
 - 20-30% din călători sunt conștienți de nevoile și valorile turismului durabil;
 - 10-20% dintre turiști sunt interesați de opțiuni „verzi”;
 - 5-10% dintre turiști solicită vacanțe ecologice.
- în Germania, 65% (39 milioane) dintre călători speră să găsească calitate din punctul de vedere al mediului; 42% (25 milioane) „consideră că este foarte important să găsească cazare prietenoasă cu mediul”;
- aproape jumătate dintre cei intervievați în Anglia au afirmat că mai degrabă ar călători cu o agenție care „are un cod ce garantează condiții bune de muncă, protejarea mediului și susținerea unor opere de caritate în respectiva destinație turistică;
- 87% din turiștii englezi au spus că vacanța lor nu ar trebui să dăuneze mediului; 39% au spus că erau pregătiți să plătească 5% suplimentar pentru garanții de tip etic;
- 53% dintre turiștii americani spun că experiența lor turistică este mai bogată când aceștia învață cât mai mult posibil despre obiceiurile și cultura locală;
- 95% din turiștii elvețieni consideră că respectul pentru cultura locală este foarte important atunci când aleg o locație de vacanță.

Studiile de specialitate realizate de OMT au identificat principalele megatendențe ce se înregistrează în domeniul turismului și care se vor amplifica în perspectiva anilor 2020. Printre cele mai semnificative aspecte, sunt menționate¹:

- creșterea numărului turiștilor preocupați de probleme de mediu;
- creșterea cererii pentru destinații noi;
- tendința de sporire a numărului de vacanțe de durată mai scurtă;
- creșterea numărului persoanelor de vârstă a III-a care sunt mai active și dornice de călătorii;
- turiștii devin mai experimentați și sofisticăți, așteaptă atracții de bună calitate, utilități și servicii pe măsură și tarife adecvate calității în călătoriile lor.

De asemenea, OMT consideră că ecoturismul, alături de turismul cultural și cel de aventură vor avea cea mai spectaculoasă evoluție în secolul 21.

Toate aceste tendințe indică nu numai o creștere a cererii pentru ecoturism, dar și o transformare a acestuia, dintr-o nișă de piață, într-un segment principal. Dacă inițial ecoturismul se adresa turiștilor experimentați, cu niveluri de venit și educație ridicate, clientela sa se extinde acum, pentru a include o gamă largă de venituri, studii și experiențe de călătorie.

Acestor tendințe le pot fi adăugate și altele cu acțiune generală sau specifice unor țări cu efecte asupra turismului în ansamblul său sau proprii ecoturismului. *O evoluție pozitivă are și turismul în ariile protejate*, înregistrându-se o creștere a interesului față de acest gen de călătorie. Evoluțiile cantitative vor fi însoțite de o suită de mutații calitative, printre cele mai importante se pot enumera²:

- creșterea cererii pentru turismul în ariile protejate, motivată în special de creșterea rolului acestor areale în conservarea ecosistemelor naturale din majoritatea țărilor lumii;
- diversificarea ofertei, prin faptul că în prezent ariile protejate oferă numeroase oportunități pentru petrecerea vacanțelor, răspunzând unor nevoi ale turiștilor din ce în ce mai variate;

¹ Autoritatea Națională pentru Turism - *Strategia dezvoltării turismului în România*, august, 2006

² Smaranda J.S. – *Managementul turismului în ariile naturale protejate*, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca, 2008

- îmbunătățirea serviciilor oferite în ariile protejate a devenit un țel pe care mulți organizatori de turism din aceste areale doresc să-l atingă, datorită pretențiilor din ce în ce mai mari ale turiștilor sosiți în aceste areale;
- participarea activă se înscrie ca una dintre tendințele semnificative ale turismului în ariile protejate, motivată de faptul că turiștii simt nevoia de a se implica activ în procesul de conservare, conștientizare, promovare a acestor areale;
- promovarea ecoturismului ca principală activitate turistică desfășurată în ariile protejate – managerii acestora și organizatorii de turism din întreaga lume văd în organizarea ecoturismului principala activitate turistică care se desfășoară, pe de o parte, cu un impact redus, aproape minim, asupra mediului, iar pe de altă parte prin rolul educativ al acestuia.

În anii care vor urma, calitatea mediului, lipsa poluării, curățenia și atitudinea populației locale vor fi mult mai importante pentru turiștii potențiali decât varietatea posibilităților pentru divertisment și cumpărături. Deși vor fi interesați de experiențe inedite, cei mai mulți dintre turiștii potențiali vor dori să își poată continua stilul sănătos de viață atunci când vor călători. Facilitățile pentru sport, alimentație și accesul la informație vor rămâne elementele motivaționale importante.

În lume, acest stil inofensiv de a călători a început să aibă din ce în ce mai mulți adepți. Există agenții de turism specializate pe turismul verde, care implică protejarea mediului natural, folosirea resurselor naturale (hoteluri cu energie alternativă, panouri solare etc.) precum și circuitele turistice care evită impactul puternic asupra comunităților umane tradiționale specifice unei anumite zone.

1.2.3. Profilul ecoturistului

În ultima vreme ecoturismul a câștigat foarte mulți adepți. Cei care iubesc natura în forma ei nemodificată caută aceste locuri tocmai pentru valoarea lor ecologică, estetică și peisagistică, fără nici un fel de „cosmetizări”.

În urma introducerii ecoturismului ca alternativă la turismul de masă, a fost posibilă realizarea unui profil relativ al persoanei care participă la programele ecoturistice. Astfel, ecoturistul poate fi descris ca fiind o persoană:¹

- cu studii peste medie, de obicei studii superioare;
- iubitor de natură, cu un simț dezvoltat al aventurii, interesată să cunoască lucruri noi despre cultura diferitelor zone sau despre mediul înconjurător și să ia parte la experiențe inedite;
- sensibilă la problemele de mediu, sau cel puțin deschis spre implicare în protejarea naturii. Cei mai mulți ecoturiști sunt susținători sau membri ai unor organizații bazate pe natură;
- vârsta medie între 35-54 ani, variind în funcție de activitățile desfășurate și de alți factori cum ar fi costul călătoriei. Trebuie totuși avut în vedere faptul că odată cu fenomenul de îmbătrânire a populației în țările dezvoltate, vârsta medie pentru acest segment este în continuă creștere;
- sexul – 50% femei și 50% bărbați, dar s-au constatat diferențe clare în funcție de tipul activității desfășurate (pentru țara noastră se constată o proporție mai mare a bărbaților²);
- cu o situație materială peste medie, ținând cont de faptul că programele ecoturistice oferă o satisfacție mult mai mare decât cele ale turismului de masă, dar sunt de obicei mai costisitoare;
- cu o stare de sănătate bună, având capacitatea de a depune efort fizic. Odată cu creșterea mediei de vârstă a populației ce practică această formă de turism, scade cererea pentru activități solicitante și crește interesul pentru activități cum ar fi studiul naturii, observarea vieții sălbatice;

¹ Nistoreanu P.&Colectiv – Ecoturism și turism rural, Editura ASE, București, 2003, p. 83

² Planul de management al Parcului Natural Lunca Mureșului, 2008

- principalele motivații ale călătoriilor sunt: observarea peisajelor, observarea naturii sălbatice și realizarea de drumeții.

Studiile făcute au arătat că cei interesați de o adevărată experiență în ecoturism cer în general mai mult decât media turiștilor clasici. Prin urmare ecoturismul este destinat, în special, turiștilor cu un nivel al veniturilor mediu sau ridicat, cu o cultură orientată spre cunoașterea naturii, care tind să practice un mod sănătos de viață.

Cu toate acestea, în condițiile economice internaționale actuale, marea majoritate a turiștilor (chiar și cei mai înstăriți), se preocupă de prețul serviciilor turistice. Turiștii au devenit foarte atenți la cheltuielile lor, prețurile serviciilor turistice fiind principala variabilă în alegerile consumatorilor.

În prezent, pentru a-și reface sănătatea și vitalitatea, orice turist are nevoie de o calitate tot mai bună a mediului în care a ales să-și petreacă vacanța: aer curat, ape și locuri nepoluate, peisaje frumoase etc. De asemenea, turiștii au început să aprecieze din ce în ce mai mult sejururile în locuri în care resursele naturale sunt protejate într-un mod instituționalizat, dar acesta este încă un punct adiacent de interes și nu constituie o preocupare a majorității turiștilor¹.

¹ G. Țigu - *Ecoturismul ca tendință pe piața turistică*, 2006

CAPITOLUL II

EXPERIENȚA INTERNAȚIONALĂ ÎN DOMENIUL ECOTURISMULUI

La nivel internațional există anumite aspecte care reflectă faptul că ecoturismul constituie o formă de turism tot mai cerută de piața de profil. Sectoarele publice și private din industria turismului, din orice țară de pe glob, încercă să diversifice activitățile de recreare și odihnă activă prin valorificarea economică a biodiversității.

2.1. Organizații internaționale ce acționează în sfera ecoturismului

În acest context, există anumite organizații internaționale care stabilesc principalele coordonate de exploatare în timp și spațiu a acestor resurse naturale de excepție. Interesul organizațiilor implicate în domeniul ecoturismului se poate îndrepta în una sau mai multe din următoarele direcții¹:

- Cercetare și consultanță;
- Reglementare și standardizare (definirea unor coduri de practici, acordarea de atestate, elaborarea de ghiduri);
- Dezvoltarea economică a domeniului (prin obținerea unor rezultate pozitive de către firmele de profil) prin atragerea de fonduri pentru comunitățile locale și conservarea biodiversității;
- Consultanță;
- Educarea consumatorilor și a prestatorilor;
- Formularea și implementarea unor politici sectoriale;
- Dezvoltarea unor instrumente și strategii de management și marketing.

Diversitatea organismelor internaționale care au contribuții în domeniul ecoturismului, aduce în discuție problema grupării acestora în categorii relativ omogene în funcție de:

- *conținutul activității*: organisme generale (de exemplu Organizația Națiunilor Unite) și specializate în turism (Organizația Mondială a Turismului, Consiliul Mondial pentru Turism și Călătorii (WTTC), Comisia Europeană a Turismului (ETC) etc.), ecoturism (de exemplu Societatea Internațională de Ecoturism (TIES), Clubul Internațional de Ecoturism (IEC), Centrul European pentru Turism Ecologic și Agroturism (ECEAT) etc.) sau protecția naturii (de exemplu Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii (IUCN), Fondul Mondial pentru Natură (WWF), Agenția Europeană de Mediu (EEA), Institutul Internațional pentru Mediu și Dezvoltare (IIED) etc.)
- *din punctul de vedere al caracterului sau nivelului de reprezentare*: organisme guvernamentale (ex. Agenția Americană de Dezvoltare Internațională (USAID) și neguvernamentale (Fondul Mondial pentru Natură (WWF));
- *în funcție de aria teritorială de activitate* – organisme globale și regionale;
- *în raport cu statutul acestora* - organisme publice (Agenția Europeană de Mediu (EEA), Banca Mondială) sau private (de exemplu Asociația de Turism pentru Natură – TouringNature).

În anexa nr. 2. sunt redate câteva organizații reprezentative care au preocupări importante în industria turismului în general, și în special în sfera ecoturismului.

Toate aceste organizații reflectă în mod clar orientarea către dezvoltarea unui turism durabil și acordarea unei atenții deosebite pentru susținerea ecoturismului. În cadrul unor organizații internaționale se remarcă și prezența țării noastre prin unele inițiative și prin

¹ Nistoreanu P. & Colectiv, *Ecoturism și turism rural*, Editura ASE, București, 2003, p. 90-91

recunoașterea oficială a unor resurse naturale și culturale valoroase pentru patrimoniul național și pentru cel mondial.

2.2. Asociații și organizații naționale de ecoturism

Comercializarea prin turism a acestor valori ale biodiversității naturale se face prin intermediul unor asociații, federații sau cluburi cu reprezentativitate națională. Acestea au obiective precise, un statut de organizare și funcționare. De cele mai multe ori acestea sunt veriga de legătură între marile organizații internaționale și cele regionale și locale, aplică sistemele internaționale de standardizare și certificare, fac recomandări privind formele de organizare și pregătire profesională pentru desfășurarea activităților de ecoturism. În plus, la nivel național aceste forme asociative arată și modul de implicare al populației locale, al micilor întreprinzători în susținerea și dezvoltarea acestei forme de turism.

Aceste asociații și organizații își construiesc propriile forme de planificare a activităților turistice în funcție de capacitatea de suport a spațiilor naturale protejate, apelează la experți și cercetători pentru a fundamenta unele acțiuni restrictive sau permisive în derularea acestei forme de turism. Un rol important al acestor forme asociative este acela de a facilita parteneriatul public-privat, de a sprijini populația locală în vederea reducerii gradului de sărăcie economică și socială, de educare ecologică, de respectare a calității actuale a mediului ambiant.

De asemenea, ele pot contribui la promovarea produselor și a programelor turistice ale micilor întreprinzători axați pe ecoturism, dat fiind faptul că aceștia nu dețin resurse financiare suficiente pentru a realiza o proprie promovare la nivel regional și național.

Ecoturisme France este o asociație neguvernamentală dedicată promovării practicilor ecoturismului în Franța. Misiunea acesteia constă în acordarea de asistență operatorilor care se străduiesc să facă din ecoturism un instrument viabil de creștere economică durabilă, de conservare a patrimoniului natural și socio-cultural al comunităților locale. Asociația are ca obiective: promovarea activităților ecoturistice la nivel național și internațional; încurajarea adoptării principiilor ecoturismului în cadrul industriei turistice; îmbunătățirea poziției și viabilității financiare a operatorilor din turism care adoptă practicile durabile; elaborarea studiilor și proiectelor de conservare a resurselor naturale și culturale; reprezentarea operatorilor de ecoturism din întreaga lume și comercializarea produselor și serviciilor acestora pe piața turistică franceză.

Asociația Ecoturismo Italia a fost înființată ca rezultat al creșterii interesului și cunoștințelor în domeniul ecoturismului, facilitând dezvoltarea durabilă prin promovarea turismului durabil și ecoturismului. Scopul acestei asociații este de a evidenția și îmbunătăți beneficiile culturale, economice și de mediu ale comunităților locale care practică ecoturismul.

Printre obiectivele asociației se numără: asigurarea unui suport tehnico-operativ destinațiilor ecoturistice, întreprinderilor și organizațiilor din turism, autorităților locale competente în implementarea principiilor ecoturismului; identificarea și studierea impactului real al activităților ecoturistice asupra mediului economic, socio-cultural al comunităților locale; realizarea unor proiecte pilot de cooperare națională și internațională în domeniul ecoturismului, în special în adoptarea unui sistem de certificare în ecoturism; elaborarea de studii și cercetări, a planurilor de fezabilitate și proiectelor pentru fundamentarea unei strategii în ecoturism; organizarea de conferințe, seminarii, expoziții, cursuri de formare profesională etc.

Societatea Suedeză de Ecoturism, constituită în 1996, are un număr de peste 400 de membri, în majoritatea lor întreprinderi mici și mijlocii. Este promotor al procesului de certificare în ecoturism „Nature’s Best”, a oportunităților oferite turiștilor de a rezerva ecotururi de calitate într-un mediu sigur și a brandului ecoturistic suedez.

Uniunea de Ecoturism din Letonia este o organizație neguvernamentală care a elaborat strategia națională de ecoturism a țării, fiind interesată în organizarea activităților educaționale, asigurarea consultanței, participarea în elaborarea și implementarea proiectelor de ecoturism,

cooperarea cu autoritățile locale, instituțiile guvernamentale naționale și internaționale, organizațiile neguvernamentale, tur operatori etc¹.

Asociația de Ecoturism din Armenia este o organizație neguvernamentală înființată în anul 1997 pentru a revitaliza moștenirea naturală și cultural-istorică a țării și pentru a contribui la bunăstarea comunităților locale prin promovarea ecoturismului. Ca obiective, asociația elaborează strategia de dezvoltare durabilă a ecoturismului; asigură accesul la informații centralizate și oferă asistență tehnică stakeholderilor implicați în ecoturism; încurajează comunitățile locale în practicarea activităților ecoturistice; coordonează efortul public în promovarea activităților de protecție a mediului natural și de conservare a monumentelor culturale și istorice; inițiază campanii de conștientizare a beneficiilor obținute din practicarea ecoturismului; elaborază propuneri legislative cu privire la protecția mediului și dezvoltarea turismului durabil.

Ecoturism Australia este un organism neguvernamental, înființat în 1991, ce are ca misiune promovarea și dezvoltarea ecoturismului prin: elaborarea standardelor pentru practici durabile; creșterea profesionalismului stakeholderilor din industria turismului; asistarea operatorilor ecoturistici în îmbunătățirea calității interpretării particularităților patrimoniului natural și cultural al comunităților locale; asigurarea viabilității financiare operatorilor care adoptă practici durabile; elaborarea de proiecte și implementarea soluțiilor privind conservarea naturii și asigurarea de beneficii populației locale; promovarea principiilor ecoturismului în scopul conștientizării acestuia în sectorul turistic.

În scopul realizării obiectivelor menționate, asociația a elaborat *Programul de certificare EcoCertification*, care se oferă siguranța cu privire la calitatea unui produs/serviciu certificat, iar aceasta este dublată de un angajament la cele mai bune practici de sustenabilitate ecologică, de management al ariilor naturale precum și de asigurarea unor experiențe ecoturistice de calitate. Programul EcoCertification este exportat la nivel mondial sub denumirea de *Standardul Internațional de Ecoturism*. Un alt program elaborat de asociație - *EcoGuide Australia* - asigură evaluarea abilităților, cunoștințelor, acțiunilor precum și îmbunătățirea competențelor ghizilor din sectorul ecoturismului sau turismului în natură.

Alături de aceste organizații, mai pot fi menționate: Ecoturism Israel, The Belarusian Association of Agro and Ecotourism, Iran Ecotourism Society, Benin Ecotourism Concern, Ecotourism Society of Nigeria, Discover Nepal, Ecotourism Society of Sri Lanka, Ecotourism Society Pakistan, Cambodia Community-Based Ecotourism Network, Ecotourism Laos, Japan Ecolodge Association, Japan Ecotourism Society, Taiwan Ecotourism Association, Ecotourism NZ, Green Tourism Association, Asociacion Ecoturismo Guatemala, Belize Ecotourism Association, Camera Nacional de Ecoturismo de Costa Rica, Asociacion Argentina de Ecoturismo y Aventura, EcoBrasil. Ecoturismul poate fi promovat și de organisme locale precum: Hawaii Ecotourism Association, Society for Ethical Ecotourism Southwest Florida, La ruta de Somora Ecotourism Association (USA), Kamchatka Ecotourism Society (Rusia), Murghab Ecotourism Association (Tajikistan), Tilos Park Association (Grecia), The Ontario Ecotourism Society (Canada), Asociația de Turism Regional Burgas, Asociația de Ecoturism Rila, Asociația de Ecoturism Central Balkan-Kalofer (Bulgaria).

2.3. Valorificarea resurselor ecoturistice la nivel mondial

Odată cu eforturile depuse pentru protejarea și conservarea naturii s-a pus și problema dezvoltării durabile a acestor areale, fiind trasate strategii de dezvoltare, iar unul dintre domeniile principale de acțiune îl constituie ecoturismul.

La nivel mondial, primele demersuri oficiale privind organizarea și reglementarea ariilor naturale protejate au aparținut **Statelor Unite ale Americii**. Pentru anul 2008, datele arată că în această țară există 6.770 de areale terestre (27,08 % din teritoriul terestru național) și 787 areale marine protejate (circa 67% din suprafața marină a țării).

¹ www.ecoclub.com

SUA este considerat liderul mondial în privința organizării sistemului de arii protejate atât din punct de vedere al modului de conservare și protecție, cât și din punct de vedere al valorificării turistice. Există o rețea de 58 parcuri naționale, dintre care se remarcă Parcurile Naționale - *Yellowstone* din Munții Stâncoși, declarat încă din 1872 și *Yosemite* de pe valea omonimă, din California, declarat în 1880.

Guvernul federal american nu a stabilit politici speciale pentru turismul durabil și ecoturism dar a realizat un set de legi privind ariile protejate și protecția mediului. La propunerea congresmenilor se aprobă anual bugetul alocat pentru parcurile naționale și pentru celelalte arii protejate majore. Valorificarea turistică a fost demarată prin intermediul unor cluburi montane și alpine care organizau drumeții și tabere de scurtă durată.

Există un Serviciu al Parcurilor Naționale (National Park Service), fondat în 1916 care prin donații și sponsorizări, voluntariat organizat sprijină activitățile ecologice și de vizitare din aceste arii protejate.

Gestionarea resurselor se face prin intermediul centrelor de administrație pentru parcuri și pentru ariile protejate mari, conduse de suprintendenți care au înglobat și birourile serviciilor de pază. Pentru susținerea activităților turistice au fost create centre de vizitare cu minime dotări pentru prezentarea specificului și a obiectivelor floristice și faunistice deosebite, vânzarea de pliante, hărți și suveniruri, micro-unități de alimentație publică și grupuri sanitare. În zonele marginale, iar în unele cazuri chiar și în zona de tampon a marilor parcuri naționale și naturale au fost create, în ultimele 5-6 decenii, numeroase condiții de cazare turistică.

Pe baza legislației naționale și a celei federale fiecare parc sau arie protejată importantă își stabilește strategia proprie de gestionare a resurselor și de valorificare economică. Această strategie este de fapt un plan general de management ce diferă de la o arie protejată la alta, dar cuprinde unele puncte comune referitoare la:

- ✚ evaluarea anuală a stării biodiversității și redactarea unui raport final;
- ✚ realizarea unui business plan axat pe activități de menținere și diversificare a acțiunilor turistice prin prisma sumelor alocate de guvern și din sursele proprii;
- ✚ demararea unor acțiuni speciale de conservare;
- ✚ acordarea unei foarte mari atenții pentru educația pro-natura a vizitatorilor, pentru preîntâmpinarea unor dezastre naturale;
- ✚ realizarea de prognoze privind posibilitățile de dezvoltarea a turismului, pentru a menține fluxuri de turiști relativ constante și evitarea conflictelor de interese economice cu comunitățile locale.

Canada acordă, de asemenea, o mare importanță teritoriilor cu viață sălbatică. Suprafața totală a zonelor protejate este de 11,8 milioane ha. (6,3% din suprafața țării) și cuprinde un total de 5.285 de arii protejate, dintre care 42 parcuri naționale. Majoritatea parcurilor ocrotesc păduri boreale de conifere și foioase cu multe alte elemente specifice de floră și faună, izvoare termale, cascade, zone cu ghețari.

Toate parcurile sunt incluse în Agenția Parcurilor, fondată în 1998 aflată în subordinea Agenției Guvernamentale de Evaluare a Mediului, ce a realizat un Cod de Etică privind personalul și activitatea administrației parcurilor, o cartă a acestora și mai redactează un buletin de informare trimestrial.

La nivelul administrației centrale există un Ministru al Patrimoniului Canadian, care aprobă toate proiectele și planurile de utilizare a terenurilor și a resurselor din cadrul ariilor protejate. Acesta, prin echipa proprie de consilieri dar și experți din alte organisme autorizate (universități, institute de cercetare, firme de consultanță, ONG-uri) realizează principiile directe și politicile de gestionare a parcurilor naționale și a ariilor cu viață sălbatică din Canada. De asemenea, există un sistem de pază foarte modern care asigură protejarea zonelor naturale cu echilibru vulnerabil dar și siguranța vizitatorilor. Fiecare parc și arie cu natură sălbatică își creează un plan director de gestionare integrată, iar ulterior acestea sunt supuse aprobării ministrului responsabil cu aceste arii naturale deosebite.

Aceste planuri pun foarte mare accent pe integritatea ecologică și pe formarea unei atitudini civice privind protecția și conservarea acestor arii protejate. Orice plan director cuprinde:

- ✚ monitorizarea foarte strictă a speciilor, a stării lor de conservare și interacțiunea cu activitățile umane din zonele adiacente;
- ✚ evaluarea surselor de finanțare (bugetul național, venituri proprii, sponsorizări și donații, parteneriate public-private);
- ✚ stabilirea anuală a arealelor și traseelor care sunt deschise pentru cercetare și vizitare;
- ✚ realizarea unor propuneri de modernizare și / sau extindere a centrelor administrative și a celor de vizitare;
- ✚ colaborarea cu unitățile de învățământ pentru realizarea de proiecte comune privind educația și cunoașterea naturii;
- ✚ propuneri privind editarea și tipărirea de materiale promoționale despre aria protejată respectivă.

Parcurile naționale și arealele cu viață sălbatică ce dețin așezări umane pe teritoriul lor pun accent pe informarea și participarea activă a locuitorilor la conservarea mediului și a biodiversității. În acest context, legislația canadiană este cea mai restrictivă față de susținerea altor activități secundare la nivelul acestora tocmai pentru a nu aduce atingeri calității vieții sălbatice.

Astfel, este interzisă orice construcție de unitate turistică, campare sezonieră, orice amenajare de poteci etc. Pentru informarea turiștilor există doar centrele de vizitare, informare și educație (denumite centre de resurse educative) care folosesc cele mai moderne mijloace în prezentarea parcurilor naționale (videoproiecții, sistem 3D, expoziții fotografice, sală media, bibliotecă etc.), iar o singură serie de vizitatori include între 15-20 persoane.

Australia – datorită suprafeței extinse și a unor caracteristici naturale aparte, aici s-a creat de-a lungul timpului o puternică rețea de arii protejate. Pe teritoriul său există 516 parcuri naționale, 145 de zone marine, 20 de arii protejate pentru populațiile indigene, 30 de situri naturale cu viață sălbatică și peisaje naturale deosebite - cuprinzând peste 7,5% din teritoriul național. Primul parc desemnat pe teritoriul continentului australian (Royal National Park) a fost fondat în anul 1879.

Toate ariile protejate australiene sunt coordonate de Departamentul Federal pentru Mediu, Apă, Patrimoniul și Arte și funcționează în baza unei legi din 1979. Prin intermediul acestui departament și a Ministerului de Resurse Naturale s-a elaborat Strategia Națională de Conservare a Biodiversității prin care sunt date direcțiile generale de gestionare a marilor arii protejate. În rețeaua de arii protejate australiene accentul este pus atât pe conservare și protecție, cât și pe educație ecologică și pe vizitare.

În aceste trei țări cu experiență relevantă pentru ecoturism, ideea de strategie este valoroasă numai raportată la nivel local și regional, prin aplicarea conceptului de dezvoltare integrată. Prin urmare, la nivelul instituțiilor guvernamentale se pun bazele unor coordonate macroeconomice care pot influența în mod deosebit turismul, în rest se realizează planuri de dezvoltare economică la nivelul unităților administrativ teritoriale (SUA - state federale, Canada - regiuni, Australia - state și districte autonome) și apoi pentru fiecare așezare rurală și urbană prin procesul de descentralizare, dat fiind faptul că autoritățile locale trebuie să ia deciziile alături de populația locală.

La nivel european, la baza dezvoltării durabile a turismului prin conceptul de ecoturism, stă ca document esențial Declarația de la Berlin din 1997, cu titlul generic de „Diversitate Biologică și Turism Durabil”.

Olanda deține 20 de parcuri naționale (din care 7 parcuri fac parte din patrimoniul UNESCO), 330 de rezervații naturale, 25 de zone umede Ramsar, cu un total de 26,2% din teritoriul național. Cele mai vechi sunt parcurile naționale Hoge Veluwe și Veluwezoom, create din inițiativă privată la începutul secolului XX. În ultimii 20 de ani s-a acordat o mare atenție siturilor create pentru conservarea de peisaje naturale, fiind create 27 de asemenea teritorii de interes național, reprezentând 18,6% din suprafața toată a țării.

În urma colaborării dintre Ministerul Locuinței, Planificării Teritoriale și Mediului și Ministerul pentru Afaceri Economice a fost creat un Comitet pentru Mediu, Natură și Recreere. Acest comitet a permis funcționarea unui grup de inițiativă pentru turism (IDNT) care pune în relație marea majoritate a ONG-urilor de turism și protecția mediului, cu autoritățile și populația locală.

Principalele acțiuni sunt orientate către protecția și dezvoltarea ecologică a peisajelor, recrearea în aer liber, educație, cercetare științifică. În teritoriu, există o rețea de inspectorate subordonate ministerului, ce monitorizează calitatea componentelor principale de mediu. În anul 2003, Ministerul de Afaceri Economice a elaborat un plan pentru următoarele două decenii denumit Agenda Noului Turism cu 12 puncte principale de acțiune.

Domeniul ecoturismului este privit prin prisma vizitării și nu a sejururilor în locurile cu natură sălbatică și este strâns legat de acțiuni educative pentru turiști și populația locală. Principalele servicii turistice sunt asigurate în localitățile aflate în vecinătatea acestor spații naturale autentice și originale și care dețin certificare oficială pentru turism verde. Turismul este practicat prin parteneriatul dintre Federația Arealelor Protejate Private, Asociației Peisajelor Regionale, Fundația Parcurilor Naționale și agențiile de turism.

Austria se remarcă prin cele 1.226 de arii protejate din care se detașează 6 parcuri naționale, 45 parcuri naturale, 5 rezervații ale biosferei, 11 zone umede Ramsar etc., înglobând 36,2 % din teritoriul său național.

În Austria funcționează, începând cu anul 1971, un sistem integrat de dezvoltare generală pentru parcurile naționale și naturale. Reglementările juridice de protecție și gestionare sunt inițiate la nivel guvernamental dar și landurile federale componente au capacitatea de a lua unele decizii proprii. Fiecare tip de arie protejată este valorificată prin intermediul unor asociații – Asociația pentru Parcurile Naționale, Asociația pentru Parcurile Naturale, Asociația pentru Natură și Peisaje, care stabilesc un sistem de acțiuni general valabile pentru toate spațiile naturale ocrotite. Conceptul de ecoturism este aplicat în special în cadrul ariilor protejate, dar și în regiuni cu peisaje naturale de excepție și bunuri culturale deosebite. Austria și-a stabilit și definit clar o rețea de ecoregiuni care au anumite particularități naturale, culturale și estetice.

O atenție deosebită este acordată ecocertificării unităților turistice care trebuie să respecte cerințele de conservare a naturii și derulare a afacerii la scară mică. De asemenea, este sprijinit transportul de grup și nu individual pentru a reduce impactul negativ asupra mediului.

În țările din Europa Centrală și de Est cele mai rapide progrese privind conservarea biodiversității și dezvoltarea durabilă se remarcă în Slovenia, Polonia, Ungaria, Croația, Bulgaria. Aceste țări au demarat multiple inițiative legislative, au creat o rețea de arii protejate, au sprijinit unitățile economice din turism să aplice cerințele internaționale de turism durabil și de ecoturism.

Bulgaria deține 1.117 de arii protejate și monumente ale naturii, din care 75 în categoriile I și II IUCN, 518 în categoriile III, IV, V și 523 în categoria VI, reprezentând 10,1% din teritoriul național. Toate spațiile naturale cu regim special sunt sub controlul Ministerului Mediului și Apelor.

Prima strategie pentru dezvoltarea ecoturismului a fost demarată prin proiectul Conservarea Biodiversității și Creșterea Economică – BCEG Project (2000-2004), cu sprijin din partea USAID. Scopul principal era acela de a asigura dezvoltarea locală, prin mici firme private, prin participarea directă a populației locale, în conformitate cu protejarea mediului și spațiilor protejate. Obiectivele Strategiei Naționale de Ecoturism sunt grupate pe patru domenii majore:

- conservarea biodiversității și prezervarea patrimoniului cultural - prin elaborarea planurilor de management a ariilor protejate, a planurilor regionale pentru dezvoltarea durabilă a turismului și a planurilor de prezervare a patrimoniului cultural, pentru a crea condițiile necesare dezvoltării ecoturismului;
- dezvoltarea clusterelor sau rețelelor de întreprinderi ecoturistice - prin îmbunătățirea capacității antreprenoriale a întreprinderilor, instruirea comunităților locale cu privire la

furnizarea serviciilor ecoturistice, extinderea accesului la mecanismele de finanțare și investiții;

- îmbunătățirea cadrului legislativ și organizatoric - prin încurajarea politicii de coordonare și cooperare între instituțiile guvernamentale pentru formularea și implementarea strategiei de dezvoltare ecoturistică, examinarea și revizuirea reglementărilor și legislației naționale pentru promovarea dezvoltării ecoturismului;
- dezvoltarea regională și locală - prin sprijinirea populației locale în procesul de planificare și integrarea ecoturismului în planurile de dezvoltare regională.

În urma acestui proiect au rezultat 12 planuri regionale de acțiune ecoturistică.

Ungaria deține importante spații protejate (830), din care 10 parcuri naționale, 236 rezervații naturale de interes național, 147 rezervații pentru conservarea naturii, 24 zone umede Ramsar, 9 situri naturale, 5 rezervații ale biosferei, reprezentând 7,6% din teritoriul național. Dincolo de aceste spații naturale cu regim special, în Ungaria s-a dezvoltat o rețea de ecorute turistice care pun în valoare peisaje naturale deosebite și așezări tradiționale situate cu precădere în mediul rural.

Cel mai ambițios și extins program de valorificare turistică se aplică în parcurile naționale Balaton și Aggtelek. Ecoturismul este aplicabil și în localitățile rurale situate la periferia acestor spații geografice, acesta fiind axat pe observarea unor specii de faună, drumetii în natură etc. De altfel, în Ungaria, ecoturismul este considerat o formă de turism prin care sunt valorificate economic peisajele naturale deosebite în asociere cu sate tradiționale cu vechi ocupații agricole (viticultura, creșterea cailor etc.), meșteșuguri tradiționale, artizanat.

Serbia – situația economică dificilă, datorată aplicării embargoului din perioada 1994-1996, a făcut ca preocupările pentru probleme de conservare și protecție a mediului să fie foarte reduse. Pe teritoriul său există 5 parcuri naționale, 20 parcuri naturale, 120 rezervații naturale, 470 monumente ale naturii, 6 situri Ramsar, iar suprafața totală protejată reprezintă circa 5% din teritoriul național.

În domeniul turismului, legea pentru turism a fost promulgată în anul 1994, iar prima strategie de dezvoltare a turismului național a fost realizată în 1999, cu prognoze, până în 2010. Accentul este pus pe turismul montan, rural, în arii protejate, fluvial și de aventură.

În mod concret, ecoturismul în această țară se află abia la început și este legat de localitățile rurale prezente în apropierea marilor arii protejate. Sistemul care se aplică este acela de „bed and breakfast” în mici unități de cazare și realizarea de excursii în sistem organizat.

Sprijinirea ecoturismului se face prin derularea unui proiect din cadrul Programului Euroregion Initiative-Carpathians Mountains, pentru perioada 2007-2009, prin care se determină zonele de practicare și se face certificarea ecoturistică a unităților turistice și a produselor oferite. În cadrul acestui proiect se folosește experiența acumulată de WWF, USAID și Centru European pentru Eco-Agri-Tourism (ECEAT) în domeniul aplicării conceptului de ecoturism.

Ucraina a demarat o politică proprie de dezvoltare socio-economică după anul 1991, odată cu obținerea independenței. Din acest moment a început să își construiască propria legislație, astfel, la sfârșitul anului 1991 a fost promulgată prima lege de protecție a mediului, în 1992 - legea pentru rezervațiile naturale, în 1993 - legea pentru ocrotirea faunei sălbatice, în 1999 - legea pentru protecția florei și o alta pentru vânătoare etc.

Pe teritoriul țării se găsesc 6.728 areale și monumente ale naturii, din care 10 parcuri naționale, 16 rezervații naturale de interes național, 4 rezervații ale biosferei, 2 parcuri regionale pentru peisaje, 24 de grădini botanice, 15 parcuri dendrologice, 84 parcuri memoriale, ceea ce reprezintă circa 4,0% din teritoriul național. Din 1998 până în 2007 suprafețele de arii protejate au crescut pe măsura ce au fost finalizate o serie de studii de evaluare asupra unor specii de floră și faună deosebite. În anul 1995 a fost creată Agenția Națională pentru Parcurile Naționale și Management în Ariile Protejate, transformată în 2001 în Serviciul Guvernamental pentru Arii Protejate.

Ariile protejate de interes național și internațional (parcurile naționale, rezervațiile naturale, rezervațiile biosferei, parcurile regionale pentru peisaje) se află în subordonarea și controlul Ministerului de Protecție a Mediului și de Securitate Nucleară. Celelalte arii protejate sunt în subordonarea și controlul autorităților locale, Academiei de Științe a Ucrainei, Comitetului de Stat al Pădurilor, Institutului de Ecologie al Carpaților, Institutului de Geografie, Institutul de Biologie și Cercetări Marine etc. Ucraina face parte din rețeaua Carpatică Europeană, alături de Serbia, România, Ungaria, Cehia, Polonia, Slovacia, iar la Kiev a fost semnată în 2003 prima Convenție Europeană pentru Regiunea Carpatică.

Valorificarea pentru turism a ariilor protejate și a peisajelor naturale se află într-o formă incipientă. Problema cu care se confruntă pe plan intern este slaba percepție și preocupare a populației pentru problemele de conservare și de protecție a mediului. De asemenea, nu există o infrastructură de acces modernă care să pună în valoare aceste spații naturale deosebite, iar spațiile de cazare turistică în mediul rural care să respecte cerințele de calitate și cele ecologice de mediu nu sunt suficiente, abia în ultimii ani a început să se contureze o rețea de pensiuni rurale și agroturistice. Datorită acestor aspecte sunt agreate excursiile și circuitele turistice pentru grupuri organizate, cu durate scurte de sejur, având un puternic caracter sezonier.

Analiza experienței internaționale a avut drept scop să reliefeze câteva aspecte majore care definesc turismul durabil și ecoturismul. Pentru a avea o percepție în timp și spațiu asupra mecanismului de evoluție a ecoturismului s-au selectat țări cu experiență în gestionarea ecosistemelor naturale și țări care sunt în vecinătatea României și cu care țara noastră poate intra în competiție în dezvoltarea acestei forme de turism. Aspectele au vizat cadrul instituțional, legislativ, structural și organizatoric.

Din experiența internațională acumulată, rezultă că în statele cu o puternică rețea de arii protejate, politica elaborată la nivel guvernamental s-a orientat către anumite direcții:

- ✚ perfecționarea sistemului de conservare a resurselor naturale din ariile protejate și a metodelor de activare comportamentală a populației locale, aplicarea sistemului de cluster și de ierarhizare aplicată ariilor protejate;
- ✚ limitarea impactului asupra ariilor protejate, realizarea de coduri pentru vizitatori și tour-operatorii din turism, introducerea de programe de evaluare periodică;
- ✚ creșterea beneficiilor socio-economice ale comunităților locale din apropierea ariilor protejate, prin proiecte de păstrarea a ocupațiilor vechi, tradiționale, de realizare de proiecte socio-economice noi, și aplicarea unor mecanisme echitabile pentru distribuirea veniturilor din economia locală.

Rezultatele obținute vizează: protecția mediului, obținerea de venituri suplimentare, atragerea și creșterea satisfacției turiștilor, realizarea unei educații pentru mediu, dezvoltarea durabilă a comunităților, continuarea tradițiilor culturale și religioase, păstrarea stilului de viață tradițional. Finalitatea era aceea că fiecare arie protejată își poate stabili propria strategie privind gestionarea ariei respective și crearea unui cod de bune practici pentru utilizarea resurselor naturale și culturale.

În țările cu economie dezvoltată din Europa, accentul este pus pe procesul de conservare și protecție și pe un control mai riguros asupra modului de exploatare a resurselor naturale aflate în habitate biologice deosebite. Un rol esențial îl dețin proiectele de educație ecologică pentru turiști și pentru populația gazdă.

În țările europene cu economie în tranziție, procesul de valorificare a ecoregiunilor (bioregiunilor) se află într-un stadiu incipient. Astfel după 1990 au fost regândite instituțiile centrale și locale, a fost schimbată legislația și au fost evaluate și nominalizate ariile protejate, peisajele naturale conform cerințelor europene. De asemenea, au intrat în acțiune numeroase ONG-uri cu activitate ecologică, de ecoturism sau agroturism, care au facilitat crearea de parteneriate cu populația locală.

CAPITOLUL III ECOTURISMUL ÎN ROMÂNIA – SITUAȚIA ACTUALĂ

3.1. Resurse ecoturistice în România

România are un capital natural deosebit de variat. Datorită condițiilor fizico-geografice, care includ munți, câmpii, rețele hidrografice majore, zone umede și unul din cele mai frumoase sisteme de deltă (Delta Dunării), România este singura țară de pe continent pe teritoriul căreia sunt prezente 5 din cele 11 regiuni biogeografice europene (alpină, continentală, panonică, stepică și pontică). Țara noastră are o diversitate biologică ridicată, exprimată atât la nivel de ecosisteme, cât și la nivel de specii. În plus, lipsa mecanizării în sectorul forestier și slaba dezvoltare economică au determinat o exploatare mai redusă a resurselor decât în majoritatea altor zone din Europa.

Ecosistemele naturale și seminaturale reprezintă aproximativ 47% din suprafața țării. Au fost identificate și caracterizate 783 tipuri de habitate (13 habitate de coastă, 143 habitate specifice zonelor umede, 196 habitate specifice pășunilor și fânețelor, 206 habitate forestiere, 90 habitate specifice dunelor și zonelor stâncoase și 135 habitate specifice terenurilor agricole) în 261 de zone analizate la nivelul întregii țări.

Rezultatul general constă în diversitatea florei și faunei. Datorită poziției geografice a României, flora și fauna prezintă influențe asiatice dinspre nord, mediteraneene dinspre sud și componente continental-europene dinspre nord-vest. În România au fost identificate 3700 specii de plante, dintre care 23 sunt declarate monumente ale naturii, 39 sunt periclitate, 171 vulnerabile și 1.253 sunt rare.

În ceea ce privește fauna, au fost identificate un număr de 33.792 specii de animale, din care 33.085 nevertebrate și 707 vertebrate. Dintre vertebrate, au fost identificate 191 specii de pești (9 specii periclitate, 16 specii vulnerabile și 11 specii rare), 20 specii de amfibieni (3 specii periclitate, 9 specii vulnerabile), 30 specii de reptile (4 specii periclitate, o specie vulnerabilă), 364 specii de păsări, din care 312 specii migratoare (18 specii periclitate și 17 specii vulnerabile) și 102 specii de mamifere (19 specii periclitate, 26 specii vulnerabile și 13 specii rare). Se remarcă existența unor importante populații de carnivore mari: lupi (3.000 exemplare - 40% din populația europeană), urși bruni (5.600 exemplare - 60% din populația europeană) și râși (1.500 exemplare - 40% din populația europeană), aceste specii fiind un simbol al vieții sălbatice și al habitatelor naturale¹.

În vederea conservării diversității biologice, pe teritoriul României s-au constituit numeroase arii naturale protejate (peste 7% din suprafața țării sau aproximativ 18% dacă sunt luate în considerare și siturile Natura 2000), iar în viitor se are în vedere lărgirea acestei rețele.

Alături de cadrul natural, spațiul românesc beneficiază și de un potențial etnografic și folcloric de mare originalitate și autenticitate. Această zestre spirituală reprezentată prin valori arhitecturale populare, instalații și tehnici populare, meșteșuguri tradiționale, folclor și obiceiuri ancestrale, sărbători populare etc., la care se adaugă numeroase monumente istorice și de artă, vestigii arheologice, muzee, amplifică și completează fericit potențialul ecoturistic al țării.

În cadrul proiectului de cercetare „Crearea unei oferte agroturistice românești competitive pe piața internă și internațională prin dezvoltarea serviciilor turistice și de agrement specifice condițiilor naturale ale spațiului rural (munte, deal, câmpie, litoral, deltă) și zonelor etnografice”, realizat de Institutul Național de Cercetare Dezvoltare în Turism în anul 2002, au fost identificate 20 de zone etnografice reprezentative pentru țara noastră. Dintre acestea, unele zone etnografice, cum ar fi Țara Moșilor, Țara Hațegului, Maramureș, Ținutul Năsăudului, Vâlcea, Vrancea, Tulcea, Gorj, Bran se suprapun sau se află în imediata apropiere a unor arii protejate importante, creând astfel premise pentru dezvoltarea unor destinații ecoturistice.

¹ Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, *Programul Național de Dezvoltare Rurală*, martie 2009

Arii protejate

Conform O.U.G. nr. 57/2007, aria naturală protejată este definită ca „*zona terestră, acvatică și/sau subterană în care există specii de plante și animale sălbatice, elemente și formațiuni biogeografice, peisagistice, geologice, paleontologice, speologice sau de altă natură, cu valoare ecologică, științifică ori culturală deosebită, care are un regim special de protecție și conservare, stabilit conform prevederilor legale*”.

Pentru asigurarea măsurilor speciale de protecție și conservare în situ a bunurilor patrimoniului natural se instituie un regim diferențiat de protecție, conservare și utilizare, potrivit următoarelor categorii de arii naturale protejate:

a) de interes național: rezervații științifice (categoria I IUCN), parcuri naționale (categoria II IUCN), monumente ale naturii (categoria III IUCN), rezervații naturale (categoria IV IUCN), parcuri naturale (categoria V IUCN);

b) de interes internațional: situri naturale ale patrimoniului natural universal, geoparcuri, zone umede de importanță internațională, rezervații ale biosferei;

c) de interes comunitar sau situri "Natura 2000": situri de importanță comunitară, arii speciale de conservare, arii de protecție specială avifaunistică;

d) de interes județean sau local: stabilite numai pe domeniul public/privat al unităților administrativ-teritoriale, după caz.

În România există 28 de arii naturale protejate majore de interes național, și anume: Rezervația Biosferei Delta Dunării, 13 parcuri naționale și 14 parcuri naturale (Figura nr. 3.1. și Anexele nr. 3 și 4).

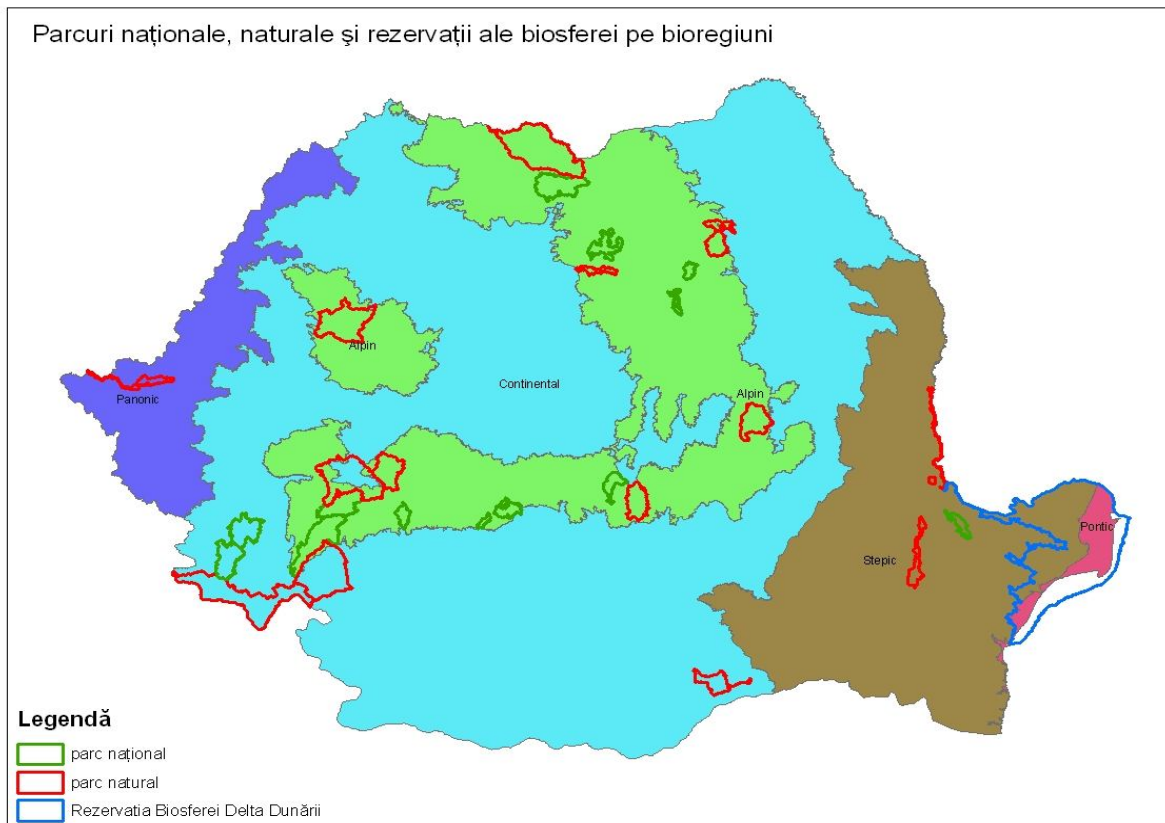

Figura nr. 3.1.

În afara acestor arii protejate majore, la nivel național există 941 de rezervații științifice, monumente ale naturii și rezervații naturale a căror suprafață totală este de aproximativ 316.012,6

hectare. Ținând cont de faptul că o mare parte a acestor arii protejate sunt incluse în ariile protejate mari (în parcurile naționale, parcurile naturale și în rezervațiile biosferei), suprafața totală a ariilor naturale protejate din România (cu excepția siturilor Natura 2000) acoperă 1.702.112 ha, ceea ce reprezintă peste 7% din suprafața terestră a țării.

O bună parte din teritoriul național este acoperită de rețeaua comunitară de arii protejate Natura 2000¹:

- 108 situri SPA (Arii de Protecție Specială Avifaunistică), reprezentând aproximativ 11,89% din teritoriul României – instituite prin H.G. nr. 1284/2007;
- 273 situri SCI (Situri de Importanță Comunitară), reprezentând aproximativ 13,21% din teritoriul României – instituite prin Ordinul nr. 1964/2007 al Ministrului Mediului și Dezvoltării Durabile.

Cumulat, siturile incluse în Rețeaua Europeană Natura 2000 acoperă aproximativ 17,84% din teritoriul național (o parte din SCI-uri și SPA-uri se suprapun).

Valoarea resurselor turistice la nivelul fiecărei unități administrativ teritoriale aflate în interiorul sau în imediata apropiere a celor 28 de arii protejate majore poate fi redată pe baza datelor din documentația ce a stat la baza *Legii nr. 190/2009 pentru aprobarea O.U.G. nr. 142 / 2008 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național Secțiunea a VIII-a - zone cu resurse turistice*².

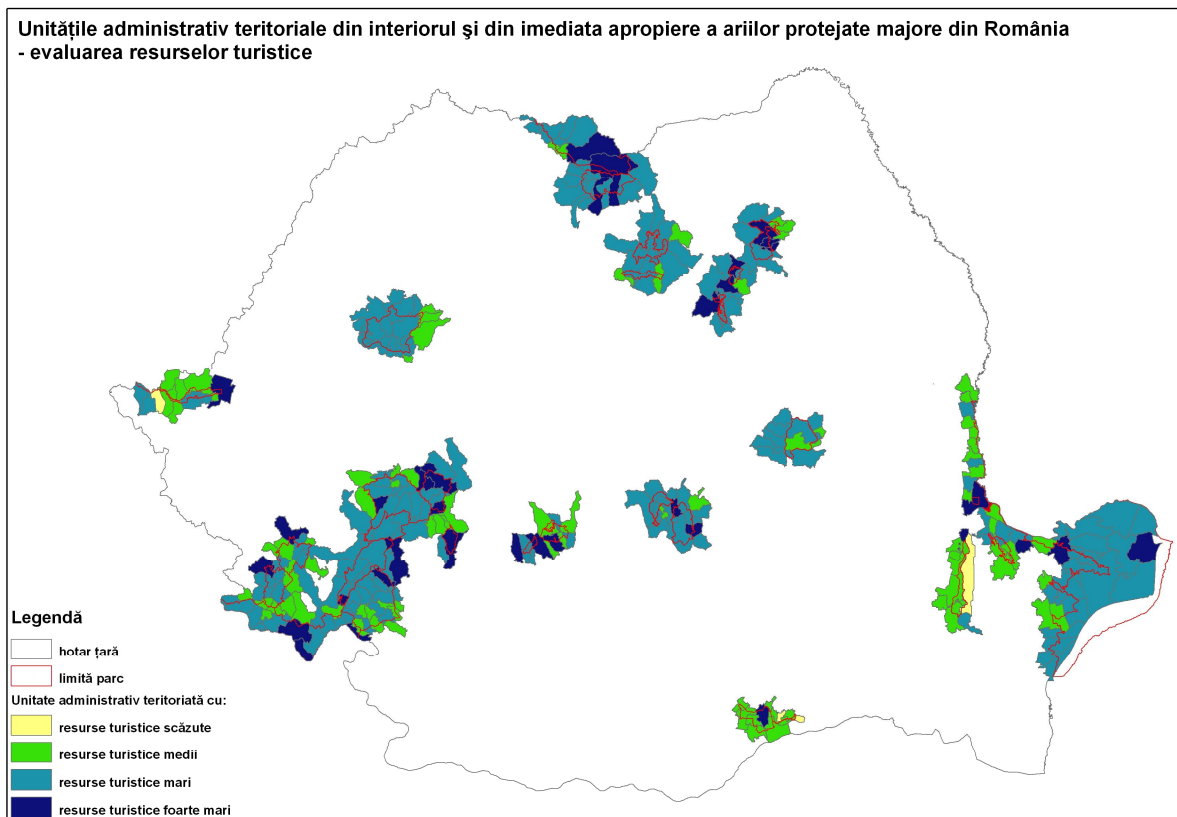

Figura nr. 3.2.

Astfel, din cele 276 de localități situate pe teritoriul sau în apropierea ariilor protejate majore din România, se apreciază că 35 de localități au o valoare foarte mare a resurselor turistice, 148 de

¹ MADR, Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013, martie 2009

² INCDT, *Planul de Amenajarea a Teritoriului Național – Secțiunea VIII - Zone Turistice. Proiect de fundamentare - Analiza și diagnoza potențialului turistic la nivelul unităților administrativ-teritoriale*, București, 2007

localități dețin resurse turistice cu valoare mare, 89 de localități dețin resurse turistice cu valoare medie și doar 4 localități au o valoare scăzută a resurselor turistice (figura nr. 3.2.).

Managementul ariilor protejate

Pentru *categoria Ia - rezervație naturală strictă*, managementul poate să fie foarte simplu, implicând prevenirea oricărei activități dăunătoare, dar pentru celelalte categorii managementul este un proces complex, implicând mai mult de un singur scop și o mare varietate de grupuri de interes (tabelul nr. 3.1.).

Tabelul nr. 3.1.

Relația dintre obiectivele de management și categoriile IUCN

Obiectiv de management	I.a	I.b	II	III	IV	V	VI
Cercetare științifică	1	3	2	2	2	2	3
Protecția sălbăticiei	2	1	2	3	3	-	2
Protecția diversității speciilor/genetice	1	2	1	1	1	2	1
Menținerea serviciilor	2	1	1	-	1	2	1
Protecția trăsăturilor naturale/culturale	-	-	2	1	3	1	3
Turism și recreare	-	2	1	1	3	1	3
Educație	-	-	2	2	2	2	3
Utilizarea durabilă a resurselor ecosistemelor	-	3	3	-	2	2	1
Menținerea caracteristicilor culturale tradiționale	-	-	-	-	-	1	2

Legenda:

1 – obiectiv primar

2 – obiectiv secundar

3 – obiectiv potențial aplicabil

- - obiectiv neaplicabil

Planul de management al unei arii protejate este documentul oficial de stabilire a obiectivelor acesteia și a măsurilor de management care trebuie întreprinse pentru realizarea unei gestionări eficiente, responsabile a zonelor respective. Acesta sintetizează informația existentă la data întocmirii planului, stabilește domeniile majore și obiectivele de management, precum și un plan de acțiune pe un anumit orizont de timp, de regulă 5 ani. Planul stă la baza activității ariei protejate și se constituie ca document de referință pentru planificarea tuturor activităților pe termen scurt și mediu legate de aceasta pentru toți deținătorii/administratorii de terenuri și pentru toți cei ce doresc să inițieze și să desfășoare activități pe teritoriul său.

Prin intermediul acestui document se realizează zonarea internă a ariei protejate (conform O.U.G. nr. 57/2007), prin definirea și delimitarea, după caz a unor:

- *zone cu protecție strictă* – zonele din ariile naturale protejate, de mare importanță științifică, ce cuprind zone sălbatice în care nu au existat intervenții antropice sau nivelul acestora a fost foarte redus. Aici sunt interzise desfășurarea oricăror activități umane. Excepții fac activitățile de cercetare, educație și ecoturism, cu limitările descrise în planurile de management.
- *zone de protecție integrală* – cuprind cele mai valoroase bunuri ale patrimoniului natural din interiorul ariilor naturale protejate. În aceste zone sunt permise activități de ecoturism care nu necesită realizarea de construcții-investiții;
- *zone-tampon* (în parcurile naționale sunt denumite zone de conservare durabilă, iar în parcurile naturale sunt denumite zone de management durabil) - fac trecerea între zonele cu protecție integrală și cele de dezvoltare durabilă. De asemenea, și în aceste zone sunt permise activități de ecoturism care nu necesită realizarea de construcții-investiții;
- *zone de dezvoltare durabilă a activităților umane* - sunt zonele în care se permit activități de investiții/dezvoltare, cu prioritate cele de interes turistic, dar cu respectarea principiului

de utilizare durabilă a resurselor naturale și de prevenire a oricăror efecte negative semnificative asupra biodiversității.

Principalele obiective de management ale planului sunt grupate pe următoarele teme:

- Conservarea biodiversității;
- Utilizarea terenului și a resurselor naturale;
- Conservarea și promovarea moștenirii culturale;
- Managementul turismului și recreării;
- Educație și conștientizare;
- Managementul parcului;
- Alte activități specifice fiecărui parc.

În prezent, deși majoritatea parcurilor au elaborat planul de management, datorită procedurii greoaie (prin Hotărâre de Guvern), dar și a inadvertențelor legislative (nefuncționalitatea Agenției Naționale pentru Arii Naturale Protejate) nu este aprobat nici un astfel de plan.

Un alt instrument deosebit de util în managementul turistic al ariilor protejate îl constituie *planul de management al vizitatorilor*. Acesta direcționează tipul potrivit de vizitator către zona potrivită din parc sau vecinătatea acestuia, creând cele mai bune oportunități pentru îndeplinirea experienței imaginată de vizitator, de a petrece timpul liber în natură, producând un impact negativ minim asupra naturii și a comunităților locale și creând cele mai bune șanse pentru dezvoltarea de afaceri locale ecologice din sfera turismului.

Aceste strategii au fost realizate, în general, după o structură comună ce a vizat:

- Zonarea internă și obiectivele din punct de vedere al conservării naturii (așa cum figurează în planul de management al parcului);
- Analiza situației actuale și viitoare a vizitatorilor (categorii de vizitatori și turiști care vizitează zona, identificarea principalelor căi de acces către și în interiorul parcului infrastructura turistică folosită, impactul produs la nivelul ariei protejate și în vecinătatea acesteia, particularitățile și descrierea fenomenului de vizitare, identificarea tendințelor diverselor segmente de vizitatori, analiza SWOT);
- Fixarea viziunii și a obiectivelor strategiei de vizitare;
- Teme și activități (se au în vedere zonarea din punct de vedere al recreerii și turismului, planul de informare și interpretare, dezvoltarea infrastructurii de informare și educare – centre de vizitare și puncte de informare -, stabilirea unor măsuri pentru implementarea zonării turistice și a planului de management al vizitatorilor, integrarea planului de management al vizitatorilor în elementele strategice de dezvoltare a turismului durabil în zona parcului);
- Monitorizarea strategiei.

În ultimul timp, ca urmare a cerințelor impuse în cadrul Programului Operațional Structural Mediu, numeroase parcuri au realizat un astfel de plan de management al vizitatorilor (Parcurile Naționale Retezat, Piatra Craiului, Buila-Vânturarița, Munții Rodnei, Călimani, Cheile Bicazului - Hășmaș, Cheile Nerei - Beușnița, Cozia, Defileul Jiului, Domogled - Valea Cernei, Munții Măcinului, Porțile de Fier, Semenic - Cheile Carașului, Parcurile Naturale Lunca Mureșului, Vânători Neamț, Bucegi, Grădiștea Muncelului - Cioclovina, Munții Maramureșului, Putna Vrancea, Balta Mică a Brăilei, Apuseni).

3.2. Infrastructura turistică și tehnică

Structurile turistice de cazare reprezintă componenta cea mai importantă a bazei tehnico-materiale specifice, întrucât răspunde uneia dintre necesitățile fundamentale ale turistului, și anume odihna, înnoptarea. Dimensiunile și distribuția spațială a mijloacelor de cazare, determină caracteristicile tuturor celorlalte componente ale bazei tehnico-materiale a turismului și, implicit, amploarea fluxurilor turistice.

În decursul timpului au fost contruite diverse tipuri de unități de cazare, atât în interiorul ariilor, dar și la marginea sau în apropierea acestora.

Numărul și tipul de unități de cazare din ariile protejate variază considerabil. Chiar dacă anumite arii protejate nu dispun de un număr suficient de unități de cazare (de exemplu Parcul Național Munții Măcinului, Parcul Natural Balta Mică a Brăilei, Parcul Natural Grădiștea Muncelului Cioclovina, Parcul Natural Comana), totuși în majoritatea cazurilor acest lucru este compensat de unitățile de cazare situate în imediata vecinătate a ariilor protejate (de exemplu Parcul Național Munții Rodnei, Parcul Național Ceahlău, Parcul Natural Bucegi, Parcul Național Cozia, Parcul Național Piatra Craiului). RNP Romsilva consideră că nu sunt probleme legate de capacitatea de primire a vizitatorilor parcurile aflate în administrarea sa și că există locuri suficiente pentru creșterea controlată fără a pune în pericol mediul¹. O situație centralizată a numărului de unități de cazare din interiorul și din apropierea parcurilor este prezentată în Anexa nr. 5.

În cadrul acestei analize ar trebui luate în considerare și unitățile certificate ecoturistic de către Asociația de Ecoturism din România, majoritatea situate în interiorul sau în imediata apropiere a unor arii protejate. A.E.R. a certificat, începând din 2006, 11 pensiuni turistice, cu un total de 221 locuri de cazare (Anexa nr. 6).

Pentru parcurile situate în zona montană o importanță aparte o au *refugiile turistice și locurile de campare amenajate*, structuri deficitare în majoritatea acestor areale. Amenajarea de locuri de campare a devenit o prioritate în cadrul majorității parcurilor, deoarece această formă de cazare este adaptată unui număr destul de mare turiști români, iar lipsa unor astfel de spații organizate poate fi dăunătoare pentru mediul înconjurător.

O altă formă de cazare de mare importanță pentru zonele naturale, ce ar putea fi integrată în cadrul programelor ecoturistice o reprezintă *cabanele de vânătoare*² (223 la nivel național). RNP a dezvoltat această rețea de cabane pentru susținerea turismului de vânătoare. Dintre acestea unele cabane au un nivel de confort surprinzător de ridicat, fiind utilizate pentru vizitele de protocol și constituie un important potențial pentru dezvoltarea ecoturismului.

Un rol deosebit în cadrul infrastructurii turistice a parcurilor naționale și naturale îl au *centrele de vizitare și punctele de informare*.

Infrastructura de vizitare și informare are un rol important în promovarea obiectivelor de management ale ariei naturale protejate și pentru conștientizarea de către publicul larg a măsurilor de conservare a speciilor/habitatelor naturale în contextul gestionării durabile a resurselor naturale. În general, o clădire care are rolul de centru de vizitare cuprinde spații expoziționale, punct de informare turistică, sala de conferințe, birourile administrației parcului și spații de cazare.

În prezent cele 28 de arii protejate mari din România sunt destul de slab echipate din acest punct de vedere (Anexa nr. 7), iar acolo unde aceste structuri au fost dezvoltate, există în general probleme în exploatarea acestora datorate lipsei de fonduri sau în alte cazuri datorită proastei colaborări între administrația parcului și autoritățile publice locale (de exemplu în Parcul Natural Balta Mică a Brăilei centrul de vizitare a fost închis din această cauză). Există totuși oportunitatea ca în perioada următoare aceste structuri să poată fi dezvoltate prin POS Mediu – Axa 4 “Implementarea sistemelor adecvate de management pentru protecția naturii”. Pentru a putea fi finanțate prin intermediul acestui program, centrele de vizitare vor trebui să nu includă facilități de cazare cu scop turistic.

În cadrul procesului de valorificare turistică a ariilor protejate un rol important îl joacă *infrastructura specifică de acces* (drumuri, poteci, trasee amenajate). Accesul în interiorul parcului se poate realiza, în funcție de configurația terenului cu variate mijloace, incluzând: mersul pe jos, vehicule private, bărci, vaporase, biciclete, mijloace de transport pe cablu etc.

¹ OMT, *Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național 2007-2026*, p. 14

² OMT, *Technical assistance for the elaboration of the ecotourism strategy of Romania* (Final report), 2005

După cum se poate observa din datele centralizate în Anexa nr. 8, în majoritatea parcurilor naționale și naturale din România au fost create rețele de trasee turistice, în mare parte omologate sau în curs de omologare. Cele mai multe trasee sunt de drumeție, dar au fost amenajate și trasee cicloturistice sau trasee pe apă (în parcurile constituite în zone umede). În ultima perioadă s-au realizat și câteva trasee educative, prin intermediul unor proiecte Life Natura (Ceahlău, Munții Rodnei, Balta Mică a Brăilei), GEF (Vânători Neamț, Munții Măcinului) sau proiecte finanțate prin Fundația pentru Parteneriat (Buila Vânturarița, Retezat). În majoritatea cazurilor de administrarea traseelor turistice se ocupă Consiliile Județene, administrațiile parcurilor sau serviciile publice de salvamont.

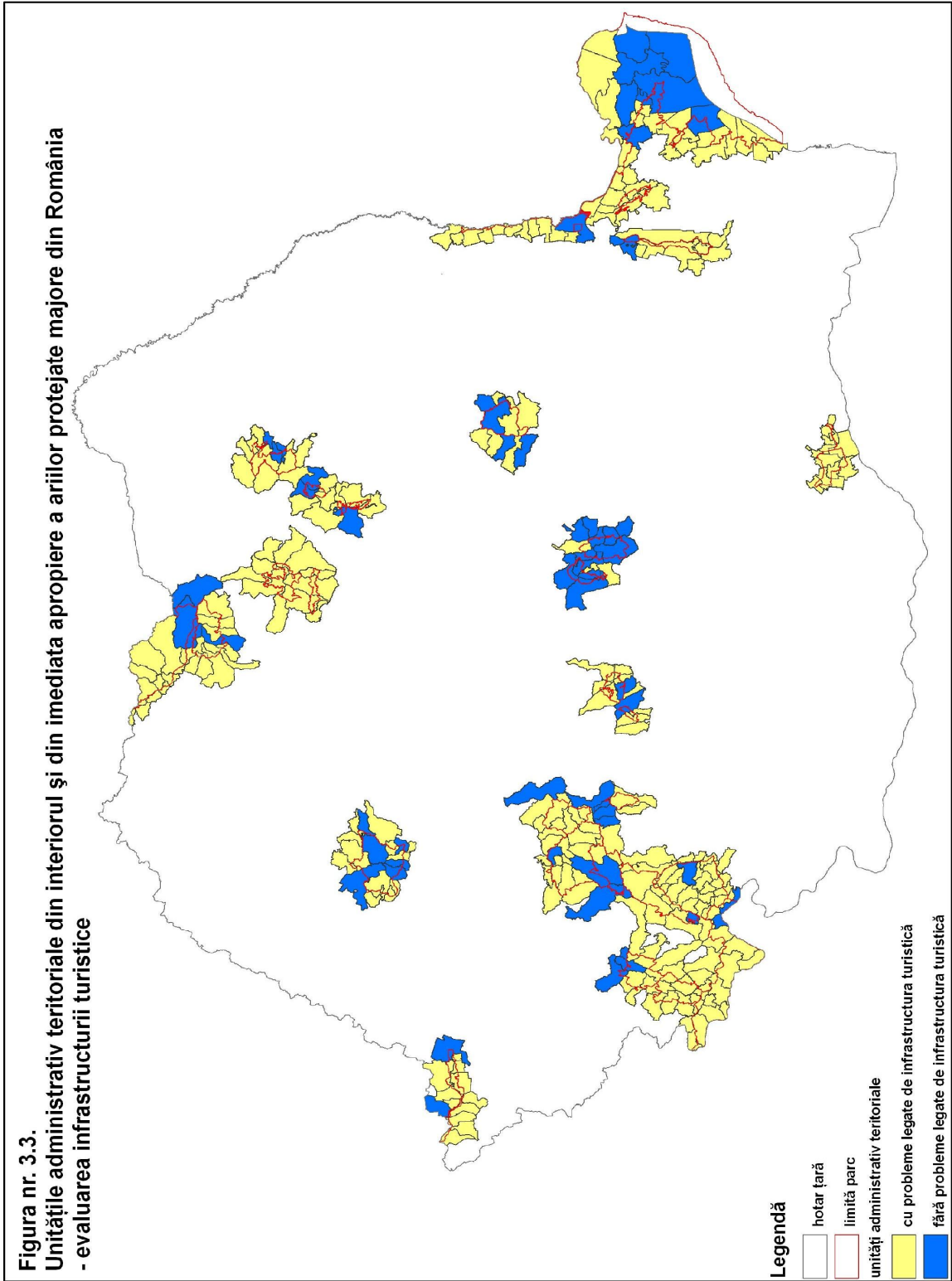
În anumite parcuri cu veche tradiție în turism, s-au dezvoltat de-a lungul timpului și diverse alte variante de acces în interiorul acestora, respectiv - mijloace de transport pe cablu (Parcul Natural Bucegi, Parcul Național Munții Rodnei, Parcul Natural Apuseni), transport pe cale ferată îngustă (mocănița de pe Valea Vaserului – Parcul Natural Munții Maramureșului), transport cu bărci și nave de diferite dimensiuni (Rezervația Biosferei Delta Dunării).

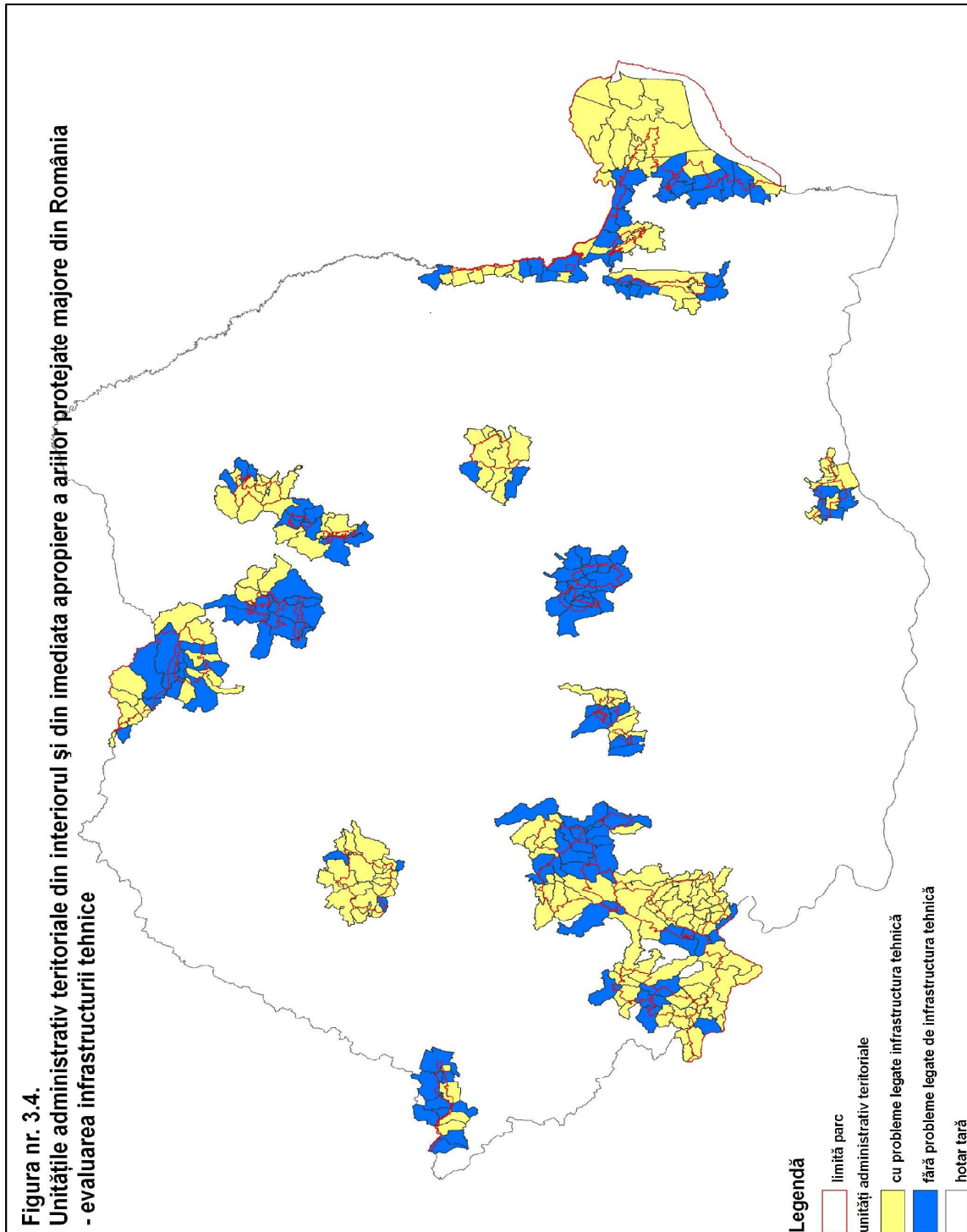
Se apreciază totuși că accesibilitatea internă în parcurile naturale și naționale este redusă (trasee în stare proastă) și că ar trebui îmbunătățită (nu atât cantitativ, cât mai ales calitativ), ținând cont de nevoile de conservare, de nevoile de dezvoltare locală și de calitatea experienței turistice. De exemplu, Parcul Natural Gradistea Muncelului beneficiază de existența unor obiective culturale de importanță internațională (cetățile dacice), înscrise pe lista monumentelor UNESCO, dar care nu sunt valorificate din punct de vedere turistic.

În cadrul ariilor naturale în care se dorește dezvoltarea și promovarea unor activități precum observarea speciilor de animale s-a demarat construirea infrastructurii specifice (Rezervația Biosferei Delta Dunării, Parcul Natural Lunca Mureșului, Parcul Natural Balta Mică a Brăilei, Parcul Natural Lunca Joasă a Prutului Inferior, Parcul Național Buila Vânturarița), dar totuși inițiativele în acest domeniu sunt încă în faza de pionierat.

O evaluare cu privire la situația infrastructurii turistice din interiorul și din vecinătatea ariilor protejate majore se poate face cu ajutorul documentației ce a stat la baza *Legii nr. 190/2009 pentru aprobarea O.U.G. nr. 142 / 2008 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național Secțiunea a VIII-a - zone cu resurse turistice*, din cele 276 de localități aflate în interiorul sau în apropierea celor 28 de arii protejate mari, doar în 60 de localități nu sunt probleme legate de infrastructura turistică (vezi figura nr. 3.3.). Este vorba de localități situate în Delta Dunării și în interiorul sau în apropierea unor parcuri ușor accesibile, aflate pe traseul unor importante fluxuri turistice, cum ar fi: Parcul Natural Bucegi, Parcul Național Piatra Craiului, Parcul Natural Apuseni, și unde turismul este o activitate economică cu o veche tradiție. În alte cazuri infrastructura turistică se concentrează în orașele și stațiunile importante existente în apropierea parcului, acestea constituind puncte de plecare pentru vizitarea acestuia (Brăila pentru Parcul Natural Balta Mică a Brăilei, Galați pentru Parcul Natural Lunca Joasă a Prutului Inferior, Arad pentru Parcul Natural Lunca Mureșului, Drobeta Turnu Severin pentru Parcul Natural Porțile de Fier și pentru Geoparcul Platoul Mehedinți, Reșița pentru Parcul Național Semenic – Cheile Carașului, Petroșani pentru Parcul Național Defileul Jiului, Călimănești-Căciulata pentru Parcul Național Cozia, Sângeorz Băi și Borșa pentru Parcul Național Munții Rodnei etc.).

O altă componentă deosebit de importantă, ce oferă indicii în legătură cu potențialul de dezvoltare a turismului la nivelul localităților situate în interiorul și în apropierea ariilor protejate majore, este infrastructura tehnică. Conform aceleași surse, din cele 276 de localități, doar 114 pot fi considerate fără probleme din punct de vedere al infrastructurii tehnice (vezi figura nr. 3.4.).

Principalele probleme în acest sens au fost identificate în cadrul unor localități izolate din Rezervația Biosferei Delta Dunării, Parcul Natural Apuseni, Parcul Natural Porțile de Fier, Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița, Geoparcul Platoul Mehedinți, Parcul Natural Putna Vrancea, Parcul Natural Balta Mică a Brăilei, Parcul Național Domogled-Valea Cernei.

3.3. Programe ecoturistice

În Romania programele de ecoturism au o istorie relativ recentă. Primele astfel de pachete turistice au apărut în jurul anului 2000, când o serie de parcuri naționale sau naturale au început să deruleze proiecte ce aveau și o componentă de ecoturism (Retezat, Piatra Craiului, Vânători Neamț, Apuseni)¹.

Programele de ecoturism din Romania sunt oferite spre vânzare prin intermediul unor tur-operatori locali, care colaborează de regulă cu tur-operatori din străinătate. Dintre aceștia se remarcă și 5 tur-operatori care comercializează programe de ecoturism certificate de către Asociația de Ecoturism din România (DiscoveRomania, Carpathian Tours, InterPares, Tioc Nature & Study Travel, Equus Sylvania). Dintre marile agenții de turism din România ce au dezvoltat în ultimii ani programe de turism în natură se remarcă Paralela 45, J'Info Tours, Perfect Tour, Transilvania Tour etc.

Principalele zone în care se concentrează programele de ecoturism din România sunt:

- Rezervația Biosferei Delta Dunării și Dobrogea (observarea păsărilor, plimbări cu barca);
- Parcul Național Piatra Craiului și împrejurimile acestuia (programe bazate în special pe observarea carnivorelor mari (lup, urs, râs), dar și a unor specii de plante specifice, turism ecvestru, cicloturism, drumeții montane etc.);
- Parcul Natural Munții Apuseni (speoturism, drumeții tematice, programe culturale, schi de tură, turism ecvestru, cicloturism etc.);
- alte arii naturale protejate, unele cu statut de parc național sau natural: Parcul Național Retezat – Geoparcul Dinozaurilor Țara Hațegului, Parcul Național Munții Măcinului, Parcul Național Munții Rodnei, Parcul Național Călimani, Parcul Natural Lunca Mureșului, Parcul Natural Vânători Neamț, cu programe axate pe: turism ecvestru, cicloturism, drumeție tematică, schi de tură, observarea florei și faunei, programe culturale, expediții cu canoe etc.;
- Transilvania – zona Târnava Mare (descoperirea culturii săsești și secuiești, călărie, drumeții tematice etc.)
- Maramureș (programe de descoperire a naturii, călărie, cicloturism, descoperirea ocupațiilor și a arhitecturii tradiționale etc.);
- Bucovina (programele de observare a naturii sau drumețiile tematice sunt combinate cu turismul cultural și cu turismul monahal).

O serie de administrații de parc depun eforturi serioase pentru realizarea și comercializarea unor pachete turistice. În acest sens, câteva exemple reprezentative sunt:

- Administrația Parcului Național Călimani a întocmit o serie de programe ecoturistice de 1, 2, 3, 4 sau 6 zile
 - „Călare prin munți spre 12 Apostoli”
 - „Călare spre Pietrele Roșii”
 - „Călare pe creasta vulcanică din Munții Călimani”
 - „Haihui, călare prin Călimani”
 - „Călare pe drumurile Mariei Tereza”

Aceste programe sunt orientate spre vizitarea călare cu însoțitor a numeroase obiective naturale din Munții Călimani. Cazarea se face la cort.

- Junior Ranger (tabără ecologică adresată copiilor între 10-18 ani).
- Administrația Parcului Național Cheile Bicazului-Hășmaș oferă o serie de programe ecoturistice de 1 și 2 zile:
 - Plimbare în ținutul “Ghilcoș - Muntele Ucigașul”
 - Plimbare în ținutul “Morile Dracului”
 - Plimbare în ținutul “Grădina Zânelor”

¹ <http://www.fpd.ro/public/pdfs/ecoturism.pdf> (Programul: Parteneriat pentru Dezvoltare Economică Locală, *Raport privind posibilitățile de dezvoltare a ecoturismului în zona localităților Horezu, Novaci, Polovragi, Costești, Maldărești, Vaideeni*, 2005)

- Plimbare prin “Cheile Bicazului – Ținutul Iadului”

Programele sunt orientate pe excursii însoțite de ghid turistic, cu prezentarea împrejurimilor Lacului Roșu, a florei și faunei, geomorfologiei, legendelor locale, posibilitatea fotografierii și filmării animalelor sălbatice și a habitatelor acestora.

- Administrația Parcului Natural Comana a pus la punct un program ecoturistic de 2 zile: “Week-end în Rezervația de ghimpe”.

În cadrul acestui program sunt incluse vizitarea Rezervației de ghimpe, plimbare cu barca pe Balta Comana, birds-watching, vizitarea Mănăstirii Comana.

- Administrația Parcului Național Cozia a realizat câteva programe ecoturistice de 4 zile:
 - „Călătorii în lumea legendelor Coziei”
 - „Drumeții pe tărâmul comorilor dacice”
 - „Drumeții pe cărările împădurite ale Narățului”

Acestea sunt programe cu ghid însoțitor, orientate spre cunoașterea frumuseților naturale și culturale din parc și din apropierea acestuia (cascada Lotrișorului, cheile Lotrișorului, asociații unice ale vegetației forestiere, locuri de belvedere, Colții Foarfecii, Colții lui Damaschin, Mănăstirea Cozia, Mănăstirea Turnu, Schitul Ostrovul Călimăneștiului, Castrul roman Arutela etc.). Cazarea se face în cadrul pensiunilor turistice aflate în apropierea parcului.

- Administrația Parcului Național Domogled-Valea Cernei promovează un program ecoturistic de 3 zile: „Tradiție și natură spectaculoasă”

În cadrul acestui program se pot admira frumusețile naturale din zona stațiunii Băile Herculane, sunt vizitate comunități izolate din zonă, oferindu-se posibilitatea interacționării cu aceștia.

- Administrația Parcului Natural Lunca Mureșului promovează în prezent o serie de 8 programe ecoturistice, cu durate de 1 sau 3 zile:

- „Ecotur în Parcul Natural Lunca Mureșului și Rezervația Naturală Runcu Groși”
- „Excursie în canoe și retur pe biciclete în Parcul Natural Lunca Mureșului”
- „Admirarea peisajului de luncă și a insulelor de pe Mureș din canoe sau caiac”
- „Urmărirea păsărilor din observator în zona Bezdin”
- „Urmărirea mamiferelor mari în libertate din observator”
- „Admirarea pădurii de luncă și vizitarea unor puncte arheologice și/sau religioase cu bicicleta”
- „Admirarea pădurii de luncă și vizitarea unor puncte arheologice și minunății ale naturii pe jos”
- „Vizitarea zonei Rezervației Naturale Prundul Mare – ecosisteme palustre, acvatice, forestiere, Balta cu Nuferi”

Programele includ plimbări cu bicicleta, cu canoe, urmărirea păsărilor și mamiferelor din observatoare, vizitarea unor obiective culturale (puncte arheologice, mănăstiri), admirarea pădurii de luncă, vizitarea unui sălaș. Cazarea se face în cadrul centrului de vizitare Ceala.

- Administrația Parcului Național Semenic – Cheile Carașului oferă 4 programe ecoturistice de câte 2 zile cu următoarele teme:

- Istorie și tradiție în Semenic
- Silvoturism în Semenic
- Carst
- Lacuri antropice

Programele pun accent pe vizitarea obiectivelor reprezentative din cadrul parcului. În general cazarea se face în cadrul cabanelor / cantoanelor silvice.

- Administrația Parcului Natural Vânători-Neamț oferă o serie de programe turistice concentrate pe obiectivele culturale și pe cele naturale existente pe raza parcului, cu durata de 1 sau 4 zile:

- „Turul mănăstirilor din raza Parcului Natural Vânători-Neamț” (traseu numai auto);
- „Natură și sacralitate” (traseu combinat pedestru și auto).
- Administrația Parcului Național Munții Rodnei organizează o serie de programe ecoturistice (călare sau drumeție cu ghid), cu durate de 1, 2, 3 sau 5 zile:
 - Calare la Poiana cu narcise de pe Masivul Saca (1 sau 3 zile);
 - Calare în Munții Rodnei (5 zile)
 - Drumeție la Ineu și Lacul Lala (o zi)
 - Drumeție la Ineu (o zi)
 - Drumeție la Cascada Cailor – Lacul Știol (o zi)
 - Drumeție la Cascada Cailor – Lacul Știol – Pasul Prislop (o zi)
 - Drumeție pe traseul Borșa Pietroasă – Lacul Iezer – Vârful Pietrosu – Creasta principală – Borșa Complex (2 zile)
 - Drumeție pe traseul Moisei - Iza Izvor – Șaua Bătrânei – Tarnița la Cruce – Vârful Pietrosu – Lacul Iezer – Borșa (2 zile)
 - Drumeție pe traseul Izvorul Negru (Mănăstire) - Iza Izvor –Vârful Pietrosu – Borșa (3 zile)
 - Borșa – Vârful Pietrosu –Vârful Ineu - Pasul Rotunda (3 zile).

Realizarea unor parteneriate cu tur-operatorii de nișă ar contribui în mare măsură la succesul acestor programe tematice. În Anexa nr. 9 sunt prezentate activitățile ecoturistice existente și pretabile (ce se pot dezvolta în viitor) pentru ariile protejate majore din România.

3.4. Circulația turistică

Ariile protejate din România au reprezentat o motivație importantă de călătorie pentru numeroși turiști rezidenți și străini, cu precădere din țările central europene. În prezent, atât timp cât nu există un sistem de taxare a turiștilor la intrarea în cadrul parcurilor, nu există o evidență a numărului de vizitatori, acesta putând fi doar estimat.

Conform estimărilor făcute, aceste areale atrag în prezent circa 2.300.000 de vizitatori (Anexa nr. 10). Dintre acestea se remarcă Parcurile Naturale Bucegi (circa 1.000.000 vizitatori), Vânători Neamț (400.000), Apuseni (300.000), Rezervația Biosferei Delta Dunării (aproape 100.000 turiști cazați), Porțile de Fier (60.000), Putna-Vrancea (40.000) și Parcurile Naționale Piatra Craiului (80.000), Semenic - Cheile Carașului (60.000), Cozia (50.000), Ceahlău (33.000).

Până acum, doar câteva arii protejate au realizat acțiuni sistematice de monitorizare și înregistrare a vizitatorilor¹:

➤ Rezervația Biosferei Delta Dunării

- 96.090 de turiști cazați la nivelul anului 2008 (inclusiv în municipiul Tulcea);
- 82% turiști români și 18% turiști străini;
- dintre străini 29,8% sunt nemți, 9,6% italieni, 8,0% spanioli, 7,3% francezi, 6,9% austrieci, 38,4% sunt de alte naționalități;
- 70,5% se cazează la hotel, iar 60,4% aleg o unitate clasificată la 3 stele;
- durata medie a sejurului este de 1,8 zile (atât pentru români cât și pentru străini).

➤ Parcul Național Retezat

- aproximativ 10.000 de vizitatori pe timp de vară (50% stau în medie 4 nopți în parc, iar 50% sunt vizitatori de o zi);
- aproximativ 20% din vizitatori sunt străini, marea majoritate provenind din Ungaria și Republica Cehă. Turiștii străini folosesc relativ puține servicii locale și sunt preocupați să își aducă propriile lor provizii și proprii lor ghizi;

¹ date extrase din Planurile de management al vizitatorilor sau date oferite de Institutul Național de Statistică (Delta Dunării)

- 3 din 4 vizitatori (74%) sunt tineri cu vârstele cuprinse între 18 și 35 ani, iar mai puțin de 17% dintre vizitatori au peste 35 ani;
- peste 50% dintre vizitatori nu folosesc nici una dintre facilitățile de cazare comerciale (folosesc propriile corturi), astfel impactul economic este în momentul de față extrem de mic;
- cea mai des folosită intrare în parc a fost Cârnic - 70% dintre vizitatori;
- vizitatorii vin în special pentru: drumeții, natură, alpinism, picnic.

➡ **Parcul Național Munții Rodnei**

- circa 20.000 de vizitatori (în parc și în zona din imediata vecinătate);
- circa 80% (16.000 turiști și vizitatori) pătrund pe teritoriul parcului prin partea nordică, iar o proporție mult mai redusă, circa 20% (4.000 de persoane) prin partea de sud. Acest lucru este datorat existenței unor căi de acces cu fluxuri mari de circulație rutieră, apropierii față de punctele de acces în parc și existenței unei stațiuni turistice de interes local.
- majoritatea turiștilor și vizitatorilor călătoresc spre PNMR cu mașina proprie (70%), circa 14% folosesc mijloace de transport în comun (microbuz, autocar), circa 14% sosesc cu trenul, restul de sub 2% sosesc cu alte mijloace (de exemplu bicicleta). Procentul redus al celor ce sosesc în zonă folosind mijloace de transport public se datorează: lipsei unei baze unitare de informare privind transportul în zonă, lipsei legăturilor între diverse mijloace de transport, dorinței de confort și libertate de mișcare a turiștilor ce decid să folosească mașina proprie.
- majoritatea turiștilor aflați în zona alpină în sezon sunt tineri și adulți, cu un nivel mediu-superior de pregătire, cu un loc de muncă stabil, cu venituri medii și mici.
- turiștii provin în principal din județele limitrofe: Bistrița-Năsăud, Maramureș, Suceava, Cluj, precum și municipiul București și alte județe mai îndepărtate (Iași, Botoșani, Galați, Neamț, Constanța).
- 60% au sosit pentru drumeție (în special partea centrală a zonei parcului), 33,3% se află într-o vizită ocazională în zonă, iar 7% vin în vizită la rude și includ în această excursie o drumeție sau o ieșire scurtă în parc (sau în zona învecinată);
- frecvența cea mai mare o au grupurile de 2-3 persoane, dar un procent semnificativ aparține grupurilor formate din 4-5 persoane (în special pentru cei sosiți pentru drumeții mai lungi și picnic sau grătar de week-end).

➡ **Parcul Național Semenic Cheile Carașului**

- circa 60.000 de vizitatori în 2008, aproximativ 5.900 au folosit traseele turistice, 3.900 au folosit locurile de campare;
- grupa de vârstă: 16-60 de ani;
- nivelul de instruire: 20% studii medii, 80% studii superioare;
- ocupația: 10% elevi, 25% studenți, 5% profesori, 15% economiști, 10% ingineri, 35% alte specializări.
- distribuția după sex: 25% femei, 75% bărbați;
- mărimea grupului: 3 persoane în medie;
- domiciliu: 20% rural, 80% urban;
- nivelul veniturilor: medii și peste medie;
- zona geografică de domiciliu: români (Timișoara, Arad, Bocșa, Orșova, Cluj, București), străini (preponderent Germania, Polonia, Slovacia, Ungaria, Franța, Belgia, Marea Britanie).

➡ **Parcul Național Călimani**

- circa 10.000 vizitatori anual cu o durată medie de ședere în parc de 1-2 zile;
- principalele categorii de vizitatori: turiști montani (45%), cercetători, elevi, studenți în grupuri organizate (5%), practicanți de turism ecvestru (15%), grupuri organizate în scop turistic provenite din stațiunea Vatra Dornei și din circuitul cultural istoric al

Bucovinei de Nord (20%), practicanți de mountain-bike (5%), localnici (5%), culegători (5%).

➡ **Parcul Național Cheile Nerei Beușnița**

- 7.000-10.000 de vizitatori /an, din care doar aproximativ 900 de turiști s-au cazat la cele 3 pensiuni din localitatea Sasca Montană;
- turiștii practică activități de speoturism, rafting, ciclism, drumeție, escaladă, vizite culturale de scurtă durată la mănăstirile Slatina Nera și Calugăra, călătorii cu trenul până la Anina.
- durata medie a sejurului este de aproximativ 3 zile;
- majoritatea provin din orașe mari precum Timișoara (30%), București (29%) sau Reșița (8%), dar și din țări europene, precum Ungaria, Cehia, Polonia, Germania, Slovacia.

➡ **Parcul Național Pietra Craiului**

- aproximativ 100.000 de vizitatori anual, dintre care doar 4% turiști străini;
- principalele motive ale călătoriei sunt legate de unicitatea reliefului și naturii;
- circa 48% sunt tineri cu vârstă cuprinsă între 18-29 ani, 45% au între 30-49 ani, 6% au sub 18 ani.
- 17% din turiști stau o zi sau mai puțin, 44% între două și trei zile, 30% stau între patru zile și o săptămână și numai 9% din turiști stau mai mult de o săptămână.
- 64% din turiști folosesc camparea la cort, 20% folosesc pensiunile din comunitățile locale, iar restul de 26% innoptează la cabanele montane și refugii alpine.
- 65% din vizitatorii parcului menționează zona de creastă ca fiind destinația principală a vizitei.

➡ **Parcul Național Cozia**

- 50.000 de turiști și vizitatori anual (2007-2008);
- după localitatea de reședință a vizitatorilor români, aceștia provin din: Râmnicu Vâlcea (21%), București (20%), Sibiu (15%), Craiova (12%), Pitești (7%), Slatina (5%), Brașov (2%), Cluj (2%), alte localități (16%);
- majoritatea (59,05%) petrec o singură zi în interiorul parcului, 21,55% - 2 zile, iar 12,5% - 3 zile;
- mijloacele de transport cel mai frecvent folosite pentru a ajunge în parc: trenul (75,86%), autoturismul personal (16,38%), altele (7,76%);
- mijloacele de transport cel mai frecvent folosite în interiorul parcului: pe jos (50,0%), autoturismul personal (47,41%), altele (2,59%);
- pentru 70% dintre vizitatori prezența în parc a fost cu un scop bine stabilit, în timp ce pentru 30% dintre aceștia a fost o vizită ocazională și nu un scop în sine;
- în ordinea preferințelor, motivele vizitei sunt: excursii, vizitare mănăstiri, picnic, fotografiere, scurte plimbări;
- o parte dintre vizitatorii care frecventează în general locurile mai accesibile de la intrările în parc sunt sosiți în zonă pentru tratament balnear în stațiunea Călimanești – Căciulata.

➡ **Parcul Național Domogled - Valea Cernei**

- aproximativ 10.000 de turiști (2007 – 2008);
- 52% petrec în zona parcului între 5 și 8 zile.
- majoritatea vin în parc pentru recreere, drumeție și tratamente balneare. Parcul Național Domogled-Valea Cernei se află în imediata apropiere a stațiunii Băile Herculane. 31,62 % dintre turiștii intervievați au ca obiectiv principal stațiunea Băile Herculane dar, pe durata șederii lor în zonă parcurg și câteva trasee turistice. Pe suprafața parcului național, tratamentele balneare pot fi desfășurate în zona 7 Izvoare, în bazine situate în aer liber.

➤ **Parcul Național Munții Măcinului**

- aproximativ 10.000 de vizitatori, majoritatea români din zonele din apropierea parcului (comunitățile locale sau municipiile Brăila, Galați, Tulcea, Constanța);
- durata medie a sejurului este de o zi – impact economic minim asupra comunităților locale;
- principalele grupe de vizitatori: localnici din localitățile din apropierea parcului (pentru picnic), bird-watcheri, drumeți în grupuri mici (2-10 persoane), utilizatori de ATV-uri, grupuri organizate de 20-40 persoane care solicită ghid din partea administrației parcului, cicloturiști, cățărători, familii cu rulote și autoturisme personale.

➤ **Parcul Național Buila Vânturarița**

- 12.000 - 15.000 vizitatori anual (2007-2008);
- 53% provin din județul Vâlcea, 44% din alte județe (în special Argeș, Dolj, Gorj și București), iar 3% sunt turiști străini (Belgia, Cehia, Germania etc.);
- 9% dintre vizitatori au solicitat administrației parcului informații, ghid sau alte servicii, și-au oferit servicii de voluntariat pe durata vizitei sau au furnizat informații administrației la sfârșitul vizitei;
- 82% dintre aceștia vin aici în week-end;
- majoritatea vin doar pentru o scurtă vizită, pe durata unei singure zile, ocazionată în special de vizita mănăstirilor sau de ieșirea la picnic, dar sunt și turiști care folosesc facilitățile de cazare din zonă, în special cele din Băile Olănești și Horezu, de unde pe durata unor sejururi mai lungi orientate spre alte forme de turism (balnear, ecumenic, itinerant) fac și vizite în parc;
- 52% intră în parc prin comuna Costești, 37% prin Băile Olănești, iar 11% prin comuna Bărbătești.

➤ **Parcul Național Defileul Jiului**

- 2.000 vizitatori pe an, dar numai aproximativ 100 din aceștia sunt interesați de valorile naturale ale ariei protejate;
- durata sejurului este de 1-2 zile;
- activitățile vizitatorilor actuali: pelerinajul religios, turismul de week-end și drumețiile montane (foarte puțini, 10-20 turiști anual).

➤ **Parcul Natural Bucegi**

- peste 1.000.000 de vizitatori;
- tipul de cazare preferat: cabanele (45%), pensiuni (18%) și corturi (13%);
- mijloacele de transport preferate pentru a ajunge în zonă sunt trenul (67%) și autovehiculul personal (30%);
- pentru deplasarea în interiorul parcului, 97% preferă mersul pe jos, combinat cu telecabina (32%), autoturismul personal (15 %) și bicicleta (5%);
- motivul vizitării parcului: 48% pentru traseele deosebite, 47% pentru frumusețea peisajelor, 35% pentru relieful spectaculos. Pentru 75% din aceștia vizitarea parcului a fost principalul motiv al călătoriei;
- orașul de proveniență al vizitatorilor: București (44%), Ploiești (8%), Brașov (6%). Celelalte mari orașe au în funcție de distanță, un procent variabil între 0,01 și 2%.
- predomină grupurile formate din 2-3 persoane (56%);
- peste 60% din vizitatori aparțin grupei de vârstă cuprinsă între 18 și 30 de ani;
- cei mai mulți vizitatori vin în week-end-uri, în perioadele de sărbători și vara în perioada de vacanțe și concedii.

➤ **Parcul Natural Porțile de Fier**

- circa 60.000 turiști, în mare parte turiști români din zonele de câmpie ale țării;

- durata medie estimată a sejurului este de 2 zile, în cea mai mare parte rezumându-se la petrecerea weekend-ului în căsuțele de vacanță proprii sau în unitățile de cazare existente;
- activitățile recreative principale: pescuitul, plimbările cu ambarcațiuni pe fluviul Dunărea, drumeții pe diverse trasee amenajate sau nu;
- un procent scăzut este reprezentat de turiștii europeni care, de regulă pe perioada de primăvară-toamna (mai-septembrie), vin în zonă practicând cicloturismul și mototurismul, turiști care pe o perioadă de 2-3 zile tranzitează arealul parcului și care se cazează la pensiunile din zonă;
- un număr mic de turiști europeni, familii de 3-5 persoane, își petrec în zonă minivacanțe de maxim 5 zile, beneficiind de activitățile recreative oferite de către pensiunile existente.

➡ **Parcul Natural Apuseni**

- aproximativ 300.000 de turiști;
- cei mai mulți sunt turiștii români (60%, majoritatea nefiind la prima vizită în Apuseni), dar sunt și destul de mulți turiști maghiari, slovaci, cehi, polonezi, olandezi, belgieni, francezi;
- dintre principalele motive ale vizitei se remarcă relieful spectaculos, traseele montane deosebite, frumusețea peisajelor și peșterile;
- majoritatea turiștilor preferă să vină cu mașinile personale, în grupuri de 2-5 persoane și să stea la cort.

➡ **Parcul Natural Balta Mică a Brăilei**

- 1.903 vizitatori (2007);
- dintre aceștia 1.400 (73,5%) practică pescuitul sportiv, 435 (22,8%) sunt elevi, studenți și cadrele didactice însoțitoare, 26 cercetători științifici, 18 *birdwatch*-eri, 16 amatori de drumeție în natură cu cortul, 8 silvoturști.
- o pondere covârșitoare (peste 98%) o au vizitatorii români.

➡ **Parcul Natural Vânători Neamț**

- 400.000 de vizitatori (85% din turiști vizitează mănăstirile);
- 80% turiști români (din Moldova – 50%, sudul țării – 33%, centrul și restul țării – 17%) și 20% turiști străini (Italia, Austria, Cehia, Olanda, Germania, Marea Britanie, Franța, Israel, SUA, Japonia);
- tipul de turism practicat: de tranzit (60%), de sejur (40%);
- ierarhizarea grupelor de obiective turistice, în funcție de preferință: mănăstiri, muzee, case memoriale (65%), centrul de vizitare PNVNT (5%), Rezervația de zimbri „Dragoș Vodă” (20%), alte obiective (10%).

➡ **Parcul Natural Putna Vrancea**

- 35 000-40 000 de vizitatori pe an, majoritatea fiind români.
- afluxul maxim de turiști se înregistrează vara și în perioada sărbătorilor religioase.
- durata medie a sejurului este de 1 zi pentru categoria vizitatorilor ce preferă picnicul, pelerinajul la Mănăstirea Lepșa, sau cei care vizitează parcul în cadrul unei excursii mai ample, 1-2 zile pentru vizitatorii ce au ca scop participarea la diferite întruniri, 3 zile pentru categoria vizitatorilor de week-end, 5-7 zile pentru categoria vizitatorilor ce preferă PNPV ca destinație de vacanță.

➡ **Parcul Natural Lunca Mureșului**

- circa 30.000 turiști/an (2007);
- 3 categorii principale: turiști ce practică ecoturismul (în creștere, aproximativ 300 anual), turiști de week-end (în scădere), turiști ce practică turismul religios (se menține constant);
- în plus se mai pot face excursii cu canoe, excursii cu bicicleta sau turism ecvestru.

Deși numărul estimat de vizitatori în cadrul parcurilor naturale și naționale este destul de mare, totuși trebuie avut în vedere faptul că doar o mică parte din aceștia au ca motivație practicarea ecoturismului. În cadrul Master Planului pentru Dezvoltarea Turismului Național 2007-2026 se apreciază că volumul total al ecoturiștilor străini se situează undeva între 10.000 și 25.000. În mare parte acest lucru este datorat existenței unui număr limitat de programe de ecoturism, într-un număr mic de parcuri, a infrastructurii specifice deficitare (centre de vizitare, puncte de informare, trasee educative, observatoare pentru animale etc.) și a unei promovări inadecvate. Alte categorii de turiști ce vizitează parcurile naționale / naturale din România sunt: turiști de week-end (în majoritatea parcurilor, dar mai ales în cele aflate în apropierea marilor orașe), turiști ce practică turismul religios (Vânători Neamț, Cozia, Buila Vânturarița, Lunca Mureșului, Ceahlău, Comana), turiști ce practică pescuitul sportiv (Delta Dunării, Porțile de Fier, Lunca Mureșului, Balta Mică a Brăilei, Lunca Joasă a Prutului Inferior, Comana), turiști montani (drumeții, ascensiuni montane, alpinism, sporturi de iarnă - în parcurile naționale și naturale din zonele montane), turiști de aventură, cercetători, elevi, studenți (turism științific), cicloturiști etc.

Este important de subliniat că folosind un management și infrastructura potrivită, ariile protejate (cu anumite excepții – de exemplu Parcul Natural Bucegi) ar putea primi mai mulți vizitatori fără impact asupra mediului. Asta ar permite să se genereze mai multe venituri din turism și să se îmbunătățească situația actuală precară a finanțării ariilor protejate.

Asociația de Ecoturism din România, cea mai importantă asociație din domeniul ecoturismului ai cărei membrii organizează programe cu specific în zone naturale și în arii protejate, apreciază că numărul de turiști atrași de cei 19 turoperatori și 12 pensuni membri AER se ridică la peste 7.000, iar numărul de zile-turist depășește 20.000 pe an la nivelul anilor 2008/2009.

La nivelul anului 2007, au fost cazați 1446 turiști în structurile de cazare ale membrilor AER (3 pensuni), acești turiști nefiind implicați în programele oferite de tur-operatori. Durata medie a sejurului acestui tip de clienți este de 1.80 zile/turist. Aceștia au venit pe cont propriu, având nevoie doar de servicii de cazare. Marea majoritate a turiștilor cazați au provenit din Franța (49%), România (38,7%), Marea Britanie (5,2%), Olanda (2,1%) etc.

Numărul de turiști ce au participat la programele organizate oferite de membrii AER (13 turoperatori) în anul 2007 s-a ridicat la 3.688, iar durata medie a unui astfel de tur a fost 4,84 zile. Majoritatea turiștilor participanți la aceste programe au provenit din Germania (26,2%), Marea Britanie (19,7%), România (17,4%), Franța (6,9%), Austria (6,3%), Suedia (5,4%) etc. Interesant de subliniat este faptul că durata sejurului mediu al turiștilor români (2,98 zile) este mult inferioară mediei pe sejur generată de turiștii din Marea Britanie (7,58 zile) sau Germania (4,37 zile). Totodată se observă că turiștii atrași prin programele ecoturistice au o medie a sejurului aproape dublă decât cei interesați doar de cazare: 4,84 zile în comparație cu 1,80 zile. Acest lucru arată importanța dezvoltării de programe ecoturistice la nivelul destinațiilor.

3.5. Factori cu potential de implicare în dezvoltarea ecoturismului în România

Există o multitudine de actori implicați în dezvoltarea ecoturismului în România. Unii dintre aceștia joacă un rol mai important decât alții, dar fiecare își aduce o contribuție deosebită în dezvoltarea ecoturismului. Actorii esențiali pot fi clasificați astfel: instituții guvernamentale, administrații publice locale, administrații ale ariilor protejate, membri ai sectorului turistic privat, organizații neguvernamentale, comunități locale, finanțatori, mediul universitar, turiști.

A. Șase **instituții guvernamentale** sunt sau ar trebui să fie esențiale pentru dezvoltarea ecoturismului: Ministerul Turismului, Ministerul Mediului, Ministerul Dezvoltării Regionale și Locuinței, Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale, Ministerul Culturii și Cultelor și Ministerul Educației Cercetării și Inovării.

Ministerul Turismului realizează politica Guvernului în domeniul turismului. În ultimii zece ani a inițiat derularea mai multor strategii de dezvoltare a unor forme de turism și a unui Master Plan Național de Dezvoltare a Turismului. Din această postură, MT s-a arătat interesat de

dezvoltarea ecoturismului în România, demarând procesul de dezvoltare a Strategiei Naționale de Ecoturism.

Ministerul Mediului elaborează politica în domeniile mediului, gospodăririi apelor și dezvoltării durabile la nivel național. Printre demersurile mai recente întreprinse de MM și care au un impact deosebit asupra dezvoltării ecoturismului se evidențiază: crearea cadrului legislativ privind protecția naturii în România; crearea și extinderea rețelei naționale de arii protejate; realizarea Strategiei Naționale de Dezvoltare Durabilă (2008); realizarea unui ghid al ecoturistului; adaptarea cadrului legal comunitar pentru acordarea etichetelor ecologice pentru servicii hoteliere (Comisia Națională de Acordare a Etichetei Ecologice). MM este Autoritate de Management pentru POS Mediu.

Ministerul Dezvoltării Regionale și Locuinței este responsabil cu realizarea politicii în domenii precum dezvoltare teritorială, națională și regională, cooperare transfrontalieră, transnațională și interregională, urbanism și amenajarea teritoriului, construirea de locuințe. MDRL gestionează 48 de programe finanțate din fonduri europene și naționale, între care mai importante sunt: Programul Operațional Regional 2007-2013, programe de cooperare teritorială europeană, programe PHARE - Coeziune economică și socială, programe PHARE - Cooperare transfrontalieră.

Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale este responsabil cu elaborarea, reglementarea și implementarea politicilor agricole comunitare și naționale și cu dezvoltarea, pe baze moderne, a domeniilor sale de activitate. MAPDR, prin intermediul Direcției Generale de Dezvoltare Rurală joacă rolul Autorității de Management în cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală, finanțat prin Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală.

Ministerul Culturii și Cultelor elaborează și asigură aplicarea strategiei și politicilor în domeniul culturii, cultelor religioase și patrimoniului național. Din această perspectivă, printre obiectivele sale se enumeră: protejarea patrimoniului cultural național, material și imaterial; promovarea valorilor culturii române în circuitul cultural și turistic internațional; susținerea moștenirii și diversității culturale; modernizarea infrastructurilor culturale.

Ministerul Educației, Cercetării și Inovării este responsabil cu elaborarea, coordonarea și aplicarea politicii naționale în domeniul educației. Conform „Codului educației”, proiect supus dezbaterii publice, educația și formarea profesională prin sistemul național de învățământ urmăresc, printre altele, cultivarea sensibilității față de problematica umană, față de valorile moral-civice, a respectului pentru natură și mediul înconjurător natural, social și cultural. Cu toate acestea o temă precum „sănătatea mediului” are un rol secundar în cadrul curriculei școlare, regăsindu-se parțial în cadrul disciplinei opționale „Educație pentru sănătate” pentru clasele I-XII.

B. Administrațiile publice locale (Consiliile Județene sau Consiliile Locale) au atribuții în inventarierea și protejarea resurselor turistice, stimularea dezvoltării turismului la nivel local și în promovarea produselor locale.

C. Administrațiile ariilor protejate

Deși cea mai mare parte a parcurilor naturale și naționale au fost create în mod oficial imediat după 1989, preocupări cu privire la administrarea efectivă a acestora sunt de dată recentă (în cea mai mare parte administrațiile acestora au fost înființate între 1999 și 2004 și respectiv 1993 pentru Rezervația Biosferei Delta Dunării).

Ariile protejate majore din România sunt administrate după cum urmează:

- Regia Națională a Pădurilor – Romsilva administrează 22 de parcuri, din care 12 parcuri naționale și 10 parcuri naturale;
- Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării, instituție publică aflată în subordinea Ministerului Mediului, administrează Rezervația Biosferei Delta Dunării;
- Consiliul Județean Neamț administrează Parcul Național Ceahlău;
- Consiliul Județean Mehedinți administrează Parcul Natural Geoparcul Platoul Mehedinți;
- Universitatea București, Facultatea de Geologie administrează Parcul Natural Geoparcul Dinozaurilor Țara Hațegului;

- Parcul Natural Lunca Joasă a Prutului Inferior și Parcul Natural Defileul Mureșului Superior nu au administrație proprie.

D. Sectorul privat

Un rol deosebit în dezvoltarea acestui domeniu îl au următoarele organizații comerciale / profesionale private:

Asociația de Ecoturism din România (AER) – reprezintă un parteneriat între turoperatori, organizații neguvernamentale de dezvoltare locală și conservarea naturii sau asociații de turism, cu misiunea de a promova conceptul de ecoturism și dezvoltarea ecoturismului.

Printre activitățile desfășurate de asociație se remarcă: *realizarea unui sistem național de certificare în ecoturism „Eco-România”¹*; realizarea a numeroase acțiuni de marketing și promovare; acțiuni de conștientizare publică la nivel național; realizarea unor strategii de dezvoltare pentru o serie de zone / destinații; derularea împreună cu Fundația pentru Parteneriat a Programului de Finanțări Mici; realizarea unor cursuri de pregătire pentru persoanele implicate în administrarea ariilor protejate etc.

Asociația Națională a Agențiilor de Turism din România (ANAT) este o organizație care are drept scop reprezentarea și apărarea intereselor profesionale ale membrilor săi, pe plan intern și internațional, garantarea exercitării profesiei în turism, sporirea contribuției la ridicarea nivelului calitativ al activității turistice din România. În prezent, conform datelor centralizate de pe pagina web a organizației, din cei 820 de membri, un număr de 290 exprimă interes în comercializarea de pachete de tip ecoturistic (pachete realizate în țară sau pachete externe).

Asociația Națională de Turism Rural, Ecologic și Cultural (ANTREC) este o organizație neguvernamentală, membră a Federației Europene de Turism Rural – EuroGites, constituită prin unirea liberă a persoanelor fizice și juridice în scopul de a practica sau sprijini dezvoltarea organizată a turismului rural, ecologic și cultural și pentru îmbunătățirea continuă a produsului turistic.

Înființată în 1994, a ajuns în prezent la un număr de 3000 de membri în 32 de județe – proprietari de pensiuni turistice și agroturistice, meșteri populari, dar și oameni obișnuși, susținători ai turismului rural.

ANTREC sprijină și promovează un proiect de lege privind stabilirea unor mecanisme economice pentru promovarea și dezvoltarea turismului ecologic.

Asociația Română pentru Cazare și Turism Ecologic - "BED & BREAKFAST" (ARCTE B&B) - promovează sistemul de cazare "bed and breakfast" (cazare și mic dejun) ce se adresează atât cetățenilor români, cât și străini, rezidenți sau în tranzit, ce călătoresc în scopuri diverse (afaceri, relaxare, tratamente balneare etc.). Elementul distinctiv al ARCTE B&B este natura produsului turistic bed&breakfast, orientat către practici ecologice. ARCTE B&B este implicată în derularea unor programe privind implementarea etichetei ecologice în rețeaua de pensiuni a asociației.

Asociația Națională a Ghizilor Montani – asociație civilă profesională, cu rol în formarea ghizilor montani (drumeție montană, alpinism, schi în afara pârtiilor). Aceasta organizează și participă la activități turistice, sportive, culturale și de altă natură.

Asociația Rangerilor din România (ARR) este o organizație neguvernamentală, înființată în 1996, al cărei scop este conservarea și utilizarea durabilă a capitalului natural al României, în cadrul rețelei de arii protejate. Asociația își propune: atestarea și oficializarea profesiei de ranger; conștientizarea și educarea publicului pentru conservarea resurselor naturale; încurajarea și susținerea schimburilor profesionale între rangeri.

F. Organizațiile neguvernamentale și asociațiile locale oferă un forum de discuții în privința ecoturismului, creează mijloacele de comunicare între cei implicați în ecoturism. Aceste

¹ prin intermediul căruia se pot certifica pensiuni (maxim 25 camere), programe turistice (maxim 15 turiști), dar și destinații (una sau mai multe comunități din arii protejate)

organizații pot fi puntea de legătură între ariile protejate și comunitățile de lângă acestea. Se remarcă:

- ONG-uri cu acțiune locală - la nivel de arie protejată (Asociația Kogayon, Asociația Grupul Ecologic de Colaborare Nera, Asociația pentru Dezvoltare Durabilă Focul Viu etc.), la nivel județean (Fundația ECOTOP Oradea, Clubul de Ecologie și Turism Montan Albamont etc.), la nivel de zonă etnofolclorică (Asociația Depresiunea Horezu, Fundația ADEPT, Asociația pentru Conservarea Diversității Biologice etc.);
- ONG-uri cu acțiune extinsă la nivel național (Fundația pentru Parteneriat, Asociația Grupul Milvus, Asociația BATE ȘAUA SĂ PRICEAPĂ IAPA, Clubul de Cicloturism Napoca, Asociația Ecologie-Sport-Turism etc.);
- ONG-uri afiliate unor organisme internaționale (Pro Natura, club afiliat UNESCO și membru al Uniunii Internaționale de Conservare a Naturii – IUCN, Fundația pentru Parteneriat etc.).

G. Comunitatea locală joacă un rol deosebit în constituirea patrimoniului și poate contribui la oferirea de servicii de calitate turiștilor. Cu toate acestea, în majoritatea cazurilor colaborarea dintre administrația parcului și comunitatea locală este destul de redusă, ecoturismul încă nu a devenit o activitate care să aducă contribuții palpabile la dezvoltarea economiei locale.

În plus, comunitățile locale ce dețin terenuri în interiorul ariilor protejate au, în general, o atitudine ostilă la adresa ariilor protejate, percependu-le ca factori ce frânează dezvoltarea economică viitoare a localității. Acest lucru se datorează restricționării unor activități economice specifice acestor zone și a lipsei stimulentei compensatorii.

H. Finanțatorii

Instituțiile financiare dețin un rol important în dezvoltarea ecoturismului. Acestea includ instituții financiare, agenții donatoare multilaterale (Banca Mondială etc.), fonduri de capital, ONG-uri, bănci private. Principalele posibilități de finanțare sunt prezentate în cadrul capitolului 3.6.

I. Sistemul de învățământ și cercetare

Cadrele didactice de pe toate treptele de învățământ și cercetătorii joacă un rol important, legat de facilitarea învățării în acest domeniu. În colaborare cu ONG-urile, aceștia pot să realizeze sondaje, să ofere date despre preferințele turiștilor, să strângă date despre floră și faună, să realizeze documentare și să disemineze rezultatele, să ofere materiale celor interesați, să contribuie la educația ecologică etc.

La nivel național, câteva universități realizează programe de masterat specializate în acest sens (de exemplu Universitatea Babeș Bolyai Gheorghieni, Universitatea Creștină Dimitrie Cantemir Sibiu, Universitatea Lucian Blaga Sibiu, Universitatea Ecologică București etc.), iar altele oferă în cadrul planurilor de învățământ de licență discipline precum „Ecoturism și turism rural” (Academia de Studii Economice, Facultatea de Comerț). Deosebit de important este și rolul pe care îl joacă Facultatea de Geologie din cadrul Universității București care administrează Geoparcul Dinozaurilor Țara Hațegului.

Dintre institutele de cercetare care au realizat / realizează proiecte în acest domeniu se remarcă: Institutul Național de Cercetare Dezvoltare în Turism, Institutul Național de Cercetare Dezvoltare Delta Dunării, Institutul Național de Cercetare Dezvoltare pentru Protecția Mediului, Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice.

J. Turiștii – sunt actorii principali și cei mai activi participanți în domeniu. Ei oferă motivații pentru activitățile tuturor celorlalți actori implicați.

3.6. Posibilități de finanțare

Atunci când vine vorba de sursele de finanțare a activităților de ecoturism, trebuie avut în vedere atât capacitatea financiară a entităților ce administrează ariile protejate, cât și posibilele surse de finanțare ale celorlalți stakeholderi implicați.

RNP Romsilva, structură ce administrează 22 de parcuri naționale și naturale, a alocat aproximativ 3,4 milioane de euro anual, sumă care a acoperit cu greu cheltuielile operaționale ale parcurilor¹. Se apreciază că resursele financiare actuale reprezintă doar aproximativ 50% din nivelul de bază și 30% din nivelul optim de finanțare. RNP a redus posturile de rangeri de la parcurile din subordine cu 15%, în condițiile în care toate parcurile au deficit de personal instruit și există parcuri unde unui ranger îi revine și o suprafață de 10.000 ha. Totuși, s-au făcut importante progrese: multe administrații de parcuri au fost dotate cu sedii, mașini de teren, personal deseori pasionat și dedicat muncii prestate.

La nivelul anului 2008, aproximativ 85% din fonduri financiare aflate la dispoziția parcurilor provin din surse de stat (RNP Romsilva, Consiliile Județene Neamț și Mehedinți, Universitatea București), dar nu de la bugetul statului, 12% din diverse proiecte și doar 3% din venituri proprii (din tarife de acces, sponsorizări, excursii cu ghizi, cazare etc.).

Recent, administrațiile parcurilor au obținut personalitate juridică, devenind unități subordonate direct RNP, ceea ce le deschide poarta spre atragerea directă de fonduri din proiecte. Administrațiile parcurilor au depus numeroase proiecte în cadrul Programului Operațional Sectorial Mediu, acestea fiind aprobate încă de la începutul anului 2009, dar nu pot fi puse în practică din cauza întârzierii semnării contractelor de către Ministerul Mediului.

O îmbunătățire în cadrul sistemului de finanțare al ariilor protejate ar fi trebuit să o aducă înființarea Agenției Naționale pentru Arii Protejate (ANAP), subordonată Ministerului Mediului, cu alocare bugetară și personal propriu, fapt ce ar fi presupus asumarea efectivă de către stat a administrării parcurilor. Pentru început ANAP ar fi administrat acele arii protejate care nu au încă un alt administrator sau custode, urmând ca pe parcurs, unde este cazul, să preia și administrarea altor parcuri aflate în administrarea RNP.

Dar această structură a fost înființată doar pe hârtie, cu un personal subdimensionat și având mai mult un rol de coordonare metodologică a administratorilor de arii protejate, fără asumarea efectivă a administrării patrimoniului natural. În plus, ANAP este una dintre agențiile ce urmează a fi desființate în perioada următoare, ceea ce nu numai că este împotriva protejării patrimoniului natural național, dar creează și un vid legislativ:

- nu mai are cine să aprobe planurile de management ale parcurilor cu administrator și rezervațiilor naturale aflate în custodie;
- nu mai are cine să prelungească convențiile de custodie ale rezervațiilor naturale.

Unele arii protejate au beneficiat de sprijin prin intermediul unor proiecte internaționale, a căror impact pare a fi deosebit de pozitiv (inclusiv asupra culturii manageriale):

- Proiectul privind managementul biodiversității (GEF - Banca Mondială, implementat între 1999 și 2004), implicând Parcul Național Piatra Craiului, Parcul Național Retezat și Parcul Natural Vânători-Neamț, cu scopul dezvoltării planurilor de management în aceste arii protejate pilot.
- Proiectul privind biodiversitatea în Delta Dunării sprijinit din 1993 pentru înființarea echipei de administrare a RBDD și care a condus la primul plan de management în 1996.
- Proiectul Carnivore Mari din Carpați, implementat între 1993 și 2003 și sprijinit de WWF, Wildlife International și GTZ – s-a axat pe cercetarea, monitorizarea și dezvoltarea produselor turistice bazate pe carnivorele mari din Parcul Național Piatra Craiului.
- Programul PAN de certificare al parcurilor, coordonat de WWF, în care este implicat Parcul Național Retezat.

În prezent și pentru perioada viitoare există numeroase alternative de finanțare aflate la îndemâna administrațiilor ariilor protejate, a autorităților locale din interiorul sau din apropierea ariilor protejate, a agenților economici implicați în activități de ecoturism și a ONG-urilor care desfășoară activități în domeniul ecoturismului sau protecției mediului. Dintre acestea se remarcă:

¹ Administrația Prezidențială, *Raportul Comisiei Prezidențiale pentru Patrimoniul Construit, Siturile Istorice și Naturale*, 2009, p. 102

Fondurile structurale - unul dintre instrumentele cu ajutorul cărora este implementată politica de solidaritate și coeziune a Uniunii Europene.

În prezent acest lucru este realizat prin trei tipuri de fonduri speciale:

- Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR);
- Fondul Social European (FSE);
- Fondul de Coeziune Socială.

În plus, *politica agricolă și politica pentru pescuit* sunt gestionate în mod comun la nivel european. De asemenea, și în acest caz 3 instrumente financiare sunt puse la dispoziția statelor membre:

- Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (FEADR);
- Fondul European de Garantare Agricolă (FEGA);
- Fondul European pentru Pescuit (FEP).

Principalele programe operaționale cu posibilități de finanțare a activităților de ecoturism sunt:

POS Mediu, Axa prioritară 4 – “Implementarea sistemelor adecvate de management pentru protecția naturii” – cofinanțat din FEDR.

Programul vizează asigurarea unui management corespunzător al ariilor protejate și, implicit, stoparea degradării biodiversității și a resurselor naturale. O atenție deosebită se va acorda managementului site-urilor Natura 2000.

Sunt finanțate elaborarea / revizuirea planurilor, strategiilor și a schemelor de management ale ariilor naturale protejate, investițiile în infrastructură pentru uz public orientată spre protecția și gestionarea mediului în ariile naturale protejate (marcaje, poteci, platforme de observare în ariile naturale protejate, centre de vizitare și puncte de informare etc.), activitățile privind menținerea și îmbunătățirea stării de conservare favorabilă a habitatelor în ariile naturale protejate, activitățile privind menținerea și îmbunătățirea stării de conservare a speciilor, activitățile de consultare, conștientizare și informare, activitățile de instruire și creșterea capacității instituționale de gestionare a rețelei de arii naturale protejate.

POR – Axa 5 Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului - cofinanțat din FEDR.

- *Domeniul major de intervenție 5.1 – Restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural, precum și crearea / modernizarea infrastructurilor conexe.* Programul finanțează, printre altele, activități de restaurare, consolidare, protecție și conservare a patrimoniului cultural mondial și național, amenajări peisagistice pentru evidențierea obiectivului turistic de patrimoniu reabilitat, construcția / reabilitarea utilităților anexe (parcaje, grupuri sanitare, puncte de informare, reclame și indicatoare), amenajarea / marcarea de trasee turistice / itinerarii culturale la obiectivele turistice de patrimoniu reabilitate, construcția / reabilitarea / modernizarea căii de acces către obiectivul turistic de patrimoniu reabilitat.

- *Domeniul major de intervenție 5.2 – Crearea, dezvoltarea, modernizarea infrastructurii de turism pentru valorificarea resurselor naturale și creșterii calității serviciilor turistice.* Printre activitățile finanțate pot fi enumerate amenajarea obiectivelor turistice naturale cu potențial turistic (formațiuni geologice, peșteri, saline, mine, vulcani noroioși, lacuri) prin: instalații de iluminat, încălzire, ventilație, crearea / modernizarea grupurilor sanitare, crearea punctelor de colectare a gunoierului menajer, construirea / modernizarea căilor de acces, valorificarea potențialului turistic montan prin construirea / modernizarea punctelor (foișoare) de observare / filmare / fotografiere, construirea / modernizarea refugiilor montane, amenajarea posturilor Salvamont, modernizarea și extinderea structurilor de cazare precum și a utilităților conexe, crearea, reabilitarea și extinderea infrastructurii de agrement, inclusiv a utilităților aferente. În cadrul acestui domeniu de intervenție sunt finanțate proiecte aflate în mediul urban și în stațiunile turistice balneare, climatice și balneo-climatice, precum și proiecte localizate în mediul rural cu o valoare mai mare de 1.500.000 euro.

- *Domeniul major de intervenție 5.3 – Promovarea potențialului turistic și crearea infrastructurii necesare, în scopul creșterii atractivității României ca destinație turistică. Operațiunea - Dezvoltarea și consolidarea turismului intern prin sprijinirea promovării produselor specifice și a activităților de marketing specifice.* Finanțează administrațiile publice locale și ONG-urile pentru activități de marketing și promovare.

Programul Național de Dezvoltare Rurală - finanțat / cofinanțat din FEADR.

Axa 2: Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural

- Măsura 211 - *Sprijin pentru Zona Montană Defavorizată* – măsura vizează sprijinul financiar acordat sub forma unei plăți anuale fixe pe hectar de teren agricol utilizat situat în cadrul Zonei Montane Defavorizate.
- Măsura 212 - *Sprijin pentru zone defavorizate, altele decât zona montană* - măsura vizează sprijinul financiar acordat sub forma unei plăți anuale fixe pe hectar de teren agricol utilizat situat în cadrul unor Zone Semnificativ Defavorizate sau în cadrul unor Zone Defavorizate de condiții naturale Specifice.
- Măsura 214 - *Plăți de Agro-mediu*. Plata de agro-mediu este plătită ca plată fixă la hectar și este acordată în cadrul a 4 pachete de agro-mediu: *Pachetul 1: Pajiști cu Înaltă Valoare Naturală, Pachetul 2 Practici agricole tradiționale, Pachetul Pilot 3 Pajiști Importante Pentru Păsări - Crex Crex, Lanius minor și Falco vespertinus, Pachetul 4 Culturi verzi.*

Axa 3 - Calitatea vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale

- Măsura 312 - *Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi*. Această măsură vizează sprijinul activităților non-agricole în spațiul rural, precum și achiziționarea de echipamente de producere a energiei din alte surse regenerabile decât biocombustibilii, numai ca parte componentă a proiectelor;
- Măsura 313 - *Încurajarea activităților turistice* vizează investiții în spațiul rural pentru infrastructura de primire turistică (structuri agroturistice și alte tipuri de structuri de primire turistică realizate de o micro-întreprindere cu maxim 15 camere), investiții private în infrastructura turistică de agrement independentă sau dependentă de structura de primire turistică, construirea, modernizarea și dotarea centrelor de informare, amenajarea de marcaje turistice, refugii turistice de utilitate publică, amenajarea de trasee tematice, activități de marketingul serviciilor turistice legate de turismul rural.
- Măsura 322 - *Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale*. Această măsură vizează îmbunătățirea condițiilor de viață pentru populație, asigurarea accesului la serviciile de bază și protejarea moștenirii culturale și naturale din spațiul rural în vederea realizării unei dezvoltări durabile. Vizează, printre altele, investiții pentru restaurarea, consolidarea și conservarea obiectivelor de patrimoniu cultural (grupa B) și natural din spațiul rural (peșteri, arbori seculari, cascade etc.).

Axa 4 - Implementarea Axei LEADER

- Măsura 4.1.3 - *Implementarea strategiilor de dezvoltare locală - Calitatea vieții și diversificarea economiei rurale*. În cadrul acestei măsuri abordarea LEADER urmărește îndeplinirea obiectivelor axei 3 din PNDR prin intermediul strategiilor integrate de dezvoltare, elaborate de actorii locali, organizați în Grupuri de Acțiune Locală”.

POS Dezvoltarea Resurselor Umane va fi cofinanțat prin intermediul FSE și va viza formarea și dezvoltarea resurselor umane. Astfel, sistemele de educație și formare profesională vor fi abordate la nivel național (dezvoltarea de standarde și instrumente specifice) și de furnizor de educație și formare (asigurarea coerenței între diferite contexte și forme de educație și formare, crearea condițiilor de dezvoltare a unor rute flexibile de învățare pe tot parcursul vieții, asigurarea calității, dezvoltarea ofertelor de educație și formare, dezvoltarea unui stoc competitiv de cadre didactice, formatori și cercetători care să vină în sprijinul competitivității și creșterii economice). În domeniul ecoturismului vor putea

implementa proiecte în cadrul *Axelor prioritare 2 „Conectarea învățării pe tot parcursul vieții cu piața muncii”, 3 „Creșterea adaptabilității lucrătorilor și a întreprinderilor” și 5 „Promovarea măsurilor active de ocupare”.*

☑ **POS Creșterea Competitivității Economice** - cofinanțat din FEDR. În domeniul ecoturismului pot fi finanțate proiecte prin *Axa prioritară 1 “Un sistem inovativ și eco-eficient de producție” - Domeniul Major de Intervenție D1.1 “Investiții productive și pregătirea pentru competiția pe piață a întreprinderilor, în special a IMM” și Domeniul Major de Intervenție D1.3 “Dezvoltarea unui antreprenoriat sustenabil”;*

☑ **INTERREG IV C** este un program cofinanțat prin FEDR. De acest program vor beneficia autoritățile publice și organismele publice echivalente, ca parteneri în proiecte comune cu celelalte state participante. Proiectele eligibile pentru finanțare în cadrul INTERREG IV C includ vizite de studii, sesiuni de instruire comune, studii și rapoarte, analiză de date, studii de caz comparative, întâlniri și evenimente, acțiuni de informare și publicitate, elaborarea și experimentarea de studii pilot.

Prin *Axa prioritară 2 – Mediu și prevenirea riscului*, se finanțează activități legate de: riscuri naturale și tehnologice; managementul apei; managementul deșeurilor; biodiversitatea și conservarea patrimoniului natural, energia și transportul public durabil; patrimoniul cultural și peisajul.

Fondul Global de Mediu - Global Environment Facility (GEF) implementat prin intermediul Băncii Mondiale și al UNDP, finanțează proiecte desfășurate de organizații neguvernamentale și organizații comunitare, împreună cu comunitățile locale, în domenii precum protejarea apelor internaționale, conservarea biodiversității, reducerea probabilității efectelor negative ale schimbărilor climatice, a eliminării poluanților organici persistenti și a gestionării terenurilor în mod durabil.

Programul finanțează, printre altele, promovarea și realizarea activităților generatoare de venituri pe baza utilizării durabile a resurselor naturale în cadrul comunităților, activități de conștientizare a publicului asupra problemelor de mediu, activități de instruire/pregătire în scopul dezvoltării capacității ONG-urilor/organizațiilor comunitare și comunităților locale, proiecte demonstrative, activități practice de protecție a mediului, activități de colectare și analiză a datelor/informațiilor.

Programul Life + al Uniunii Europene

- Programul **Life + Natură și Biodiversitate** co-finanțează proiecte ce promovează cele mai bune practici, proiecte demonstrative, proiecte care contribuie la implementarea Directivelor Păsări și Habitate, proiecte inovative sau demonstrative care contribuie la implementarea obiectivelor Comunicatului Comisiei (COM(2006) 216 final) "Stoparea pierderii biodiversității până în 2010 și după".
- Programul **Life + Guvernare și Politici de Mediu** continuă și extinde programul inițial LIFE-Mediu. Prin această componentă se co-finanțează proiecte care contribuie la implementarea politicii comunitare de mediu, dezvoltarea unor abordări inovative a politicilor, tehnologii, metode și instrumente, cunoștințe de bază cu privire la politica de mediu și legislație, monitorizarea presiunilor asupra mediului (inclusiv monitorizarea pe termen lung a pădurilor și a interacțiunilor de mediu).
- Programul **Life + Informare și Comunicare** - o componentă nouă a programului, va cofinanța proiecte ce urmăresc implementarea campaniilor de comunicare și conștientizare a mediului, protecția naturii și conservarea biodiversității, precum și proiectele care fac referire la prevenirea incendiilor forestiere (campanii de conștientizare, training specific).

Fondul pentru mediu reprezintă un instrument economico-financiar destinat susținerii și realizării proiectelor și programelor pentru protecția mediului, în conformitate cu dispozițiile legale în vigoare în domeniul protecției mediului. Pot fi finanțate din Fondul pentru mediu proiectele propuse de către operatori economici, organizații neguvernamentale, unități administrativ teritoriale și unități și instituții de învățământ. Printre investițiile vizate se numără

proiecte privind conservarea biodiversității, administrarea ariilor naturale protejate, educația și conștientizarea publicului privind protecția mediului.

Proiecte finanțate de Fundația pentru Parteneriat – prin intermediul programelor de finanțare derulate de fundație, în ultimii nouă ani au fost sprijinite peste 400 de proiecte de protejare a mediului și de dezvoltare comunitară derulate de ONG-uri. Unul dintre programele de finanțare este "*Întărirea parteneriatelor pentru Conservarea Naturii și Turism în România*", care urmărește stimularea dezvoltării și promovarea ecoturismului în România prin sprijinirea unor inițiative durabile (Programul este implementat în parteneriat cu Asociația de Ecoturism din România).

3.7. Analiza SWOT¹

◆ PUNCTE FORTE			◆ PUNCTE SLABE
RESURSE TURISTICE			
o diversitatea resurselor turistice naturale de excepție – România este singura țară de pe continent pe teritoriul căreia sunt prezente 5 din cele 11 regiuni biogeografice europene;	3	o supraexploatarea resurselor naturale, prin pășunat neadecvat și suprapășunat, defrișări ilegale, braconaj, turism necontrolat etc.;	2
o habitatele naturale din România nu sunt afectate de activitățile umane în aceeași măsură ca cele din celelalte state europene;	3	o turismul necontrolat conduce la creșterea presiunii exercitate asupra zonelor / obiectivelor turistice. Principalele probleme semnalate sunt:	3
o existența a 28 arii naturale protejate majore (rezervații ale biosferei, parcuri naționale, parcuri naturale), însumând mai mult de 7% din suprafața țării;	3	- încălcarea regulilor de vizitare – circulația turiștilor pe trasee nemarcate și în locuri nepermise;	2
o recunoașterea internațională de care se bucură anumite arii protejate;	3	- camparea și amenajarea de vetre de foc în locuri nepermise;	2
o existența a mai mult de 900 de rezervații științifice, monumente ale naturii și rezervații naturale, 108 Situri de Protecție Specială Avifaunistică (SPA) și 273 Situri de Importanță Comunitară (SCI);	2	- culegerea sau distrugerea deliberată a unor specii din flora spontană;	2
o Rezervația Biosferei Delta Dunării – unul dintre cele mai vaste sisteme deltaice din Europa, fără drumuri sau baraje;	3	- tăierea de material lemnos pentru foc;	1
o diversitatea și valoarea ridicată a peisajelor (păduri, chei, peșteri, munți, ape, zone rurale etc.);	3	- abandonarea unor cantități mari de deșeuri în lungul căilor de comunicații, în jurul obiectivelor de interes;	3
o potențial speologic bogat – peste 10.000 de peșteri (locul 3 în Europa), unele cu valoare științifică sau estetică deosebită, având statut de monumente ale naturii sau rezervații – Ghețarul Scărișoara, Urșilor, Topolnița, Cetățile Ponorului etc.;	3	- administrarea defectuoasă a facilităților turistice existente în interiorul ariilor naturale protejate, generând cantități impresionante de deșeuri;	3
o Munții Carpați – acoperă aproximativ o treime din teritoriul național, iar Carpații românești reprezintă aproximativ jumătate din lungimea totală a lanțului carpatic;	3	- vandalizarea panourilor indicatoare sau informative, a plăcilor și stâlpilor de pe traseele turistice;	1
o cursul inferior al fluviului Dunărea, pe o distanță de 1.075 km (37,6% din lungimea totală), între Baziaș și Sulina;	3	- distrugerea elementelor geologice și geomorfologice;	2
o diversitatea florei și faunei, din care numeroase specii unice sau cu cea mai mare densitate din Europa, în special carnivore mari (mai mult de 1/3 din efectivele din Europa);	3	- degradarea obiectivelor turistice (naturale sau antropice) prin inscripții;	2
o condiții naturale bune pentru activități de turism în aer liber – drumeție, sporturi nautice, observarea faunei și a păsărilor, turism ecvestru, cicloturism, alpinism etc.	3	- deranjarea speciilor faunistice;	3
o existența unor zone rurale (etnofolclorice tradiționale), în care se poate experimenta stilul de viață local;	2	- degradarea potecilor prin eroziune în zonele intens circulate.	2
o existența unei economii rurale încă viabile ce menține produsele locale tradiționale pe piață;	2	o punerea în pericol a zonelor naturale de trafic ATV și motociclete off-road;	3
o diversitatea obiectivelor de patrimoniu – mănăstiri, situri arheologice, biserici fortificate etc., inclusiv 7 obiective/areale care se află în patrimoniul mondial al UNESCO;	3	o poluarea Dunării, Mării Negre și a râurilor interioare datorită deversărilor necontrolate;	2
o ospitalitatea tradițională a românilor.	2	o nerespectarea regimului de protecție, ca urmare a lipsei demarcării în teren a limitelor și a zonelor tampon ale ariilor naturale protejate;	2
		o tăierile masive de arbori și depozitarea necorespunzătoare a rumegușului pe marginea pâraielor – ce duc la degradarea mediului în multe parcuri;	2
		o riscul urbanizării populației rurale cu implicații directe în pierderea patrimoniului cultural imaterial/material existent.	2

¹ s-a făcut prioritizarea în funcție de importanța relativă, de la 1 (importanță scăzută) la 3 (importanță ridicată).

INFRASTRUCTURĂ TURISTICĂ ȘI TEHNICĂ, AMENAJAREA TERITORIULUI			
<ul style="list-style-type: none"> ○ accesibilitate relativ bună spre destinațiile turistice (o rețea bună de aeroporturi, o rețea feroviară densă – a patra ca mărime din Europa, rețea de drumuri amplă); ○ creșterea investițiilor turistice private în mediul rural. În cazul anumitelor parcuri (Rezervația Biosferei Delta Dunării, Parcul Natural Apuseni, Parcul Natural Bucegi, Parcul Național Piatra Craiului, Parcul Național Cozia) s-au construit în interiorul sau în vecinătatea acestora o serie de pensiuni turistice sau alte categorii de structuri turistice de primire; ○ existența unor structuri de cazare care au implementat un model de bune practici în ecoturism; ○ existența unui număr mare de trasee turistice omologate sau în curs de omologare în majoritatea parcurilor; ○ administrațiile parcurilor fac eforturi importante pentru realizarea infrastructurii turistice. ○ investițiile și costurile de întreținere relativ mici pentru infrastructura necesară realizării unei destinații ecoturistice în comparație cu investițiile în alte forme de destinații turistice (stațiuni de ski, stațiuni balneo) 	2 2 2 2 1 2	<ul style="list-style-type: none"> ○ lipsa infrastructurii generale în majoritatea zonelor rurale (rețele de canalizare, stații de epurare, sistem de colectare a deșeurilor, rețele de alimentare cu apă, rețele de termoficare) – cu efecte negative asupra mediului; ○ calitatea inadecvată a infrastructurii rutiere și feroviare pentru accesul la destinațiile turistice; ○ accesul cu mijloacele de transport în comun spre majoritatea ariilor protejate majore este limitat; ○ lipsa informațiilor despre transportul public mai ales pentru traseele feroviare navale și rutiere privatizate atât pentru turiștii români cât și pentru străini; ○ infrastructura turistică inadecvată în majoritatea ariilor protejate (centre de vizitare, centre de informare, indicatoare turistice, trasee ecoturistice amenajate, puncte de observare a animalelor, facilități de campare, refugii, trasee de cicloturism, trasee ecvestre, facilități rafting, canoe etc.); ○ capacitatea de cazare la nivelul anumitor arii protejate (inclusiv zona limitrofă) este redusă (de exemplu Parcul Național Munții Măcinului, Parcul Natural Balta Mică a Brăilei, Parcul Natural Grădiștea Muncelului – Cioclovina); ○ acces limitat pentru persoanele cu dizabilități la numeroase puncte de atracție turistică din cadrul parcurilor; ○ folosirea slabă a surselor de energie alternativă; ○ implicarea redusă a administrațiilor locale în activități de colectare a deșeurilor și de igienizare a zonelor naturale; ○ extinderea intravilanului în zonele din imediata vecinătate sau chiar în interiorul ariilor naturale protejate, ținând spre dezvoltarea și realizarea ulterioară a unor construcții sau chiar stațiuni turistice (de exemplu Parcul Natural Bucegi, Parcul Natural Putna Vrancea, Parcul Național Cheile Carașului – Semenic, Parcul Natural Apuseni etc.); ○ slaba capacitate de a implementa politici de dezvoltare la nivelul teritoriului pe termen mediu și lung care să aducă în prim plan soluții competitive de turism și ecoturism; ○ asimilarea eronată a dezvoltării turistice cu o afacere imobiliară și perpetuarea acestui concept în politicile locale de dezvoltare; ○ nerespectarea arhitecturii tradiționale în cazul construcțiilor noi amplasate în interiorul parcurilor sau în zona limitrofă acestora. 	3 3 2 3 3 3 2 1 3 3 3 3 3

PROGRAME ECOTURISTICE			
<ul style="list-style-type: none"> ○ existența unor programe ecoturistice create de administrațiile ariilor protejate și / sau tur-operatorii de nișă. 	3	<ul style="list-style-type: none"> ○ numărul redus al parteneriatelor între administrațiile parcurilor, agenții economici (structuri de cazare, alimentație și agenții de turism) și comunitățile locale cu scopul creării de programe ecoturistice; ○ activitățile în aer liber (cățărare, schi fond, canoing, rafting, cicloturism etc.), sunt destul de puțin dezvoltate; ○ concentrarea programelor turistice pe un număr limitat de zone. 	3 3 2
POLITIC, ADMINISTRATIV, ECONOMIC ȘI LEGISLATIV			
<ul style="list-style-type: none"> ○ existența cadrului legislativ pentru gestionarea ariilor protejate și pentru protecția mediului, armonizat cu cel european. De asemenea, a fost creat cadrul legislativ în domeniul construcțiilor, silviculturii, vânătorii și pescuitului, protecției apelor, iar legislația în domeniul turismului este în curs de definitivare; ○ existența Master Planului pentru Dezvoltarea Turismului Național 2007-2026. Unul dintre obiectivele acestuia este sprijinirea dezvoltării ecoturismului din Delta Dunării, a parcurilor naționale, a rezervațiilor și a zonelor rurale; ○ existența unei asociații naționale specializate în acest domeniu, care luptă pentru promovarea conceptului și pentru dezvoltarea ecoturismului (Asociația de Ecoturism din România); ○ existența unor asociații profesionale constituite la nivel național, prin intermediul cărora se asigură pregătirea, calificarea și promovarea intereselor ghizilor montani, rangerilor, proprietarilor de pensiuni (Asociația Națională a Ghizilor Montani, Asociația Rangerilor din România, Asociația Națională de Turism Rural, Ecologic și Cultural); ○ existența unor modele de bune practici în ecoturism (sistem de etichetare ecologică, sistem de certificare în ecoturism); ○ existența planurilor de management (chiar dacă niciunul nu este încă aprobat) și a planurilor de management al vizitatorilor (strategii de dezvoltare a turismului) în majoritatea parcurilor; ○ existența unui Ghid al ecoturistului realizat și promovat de Ministerul Mediului; ○ existența unei Strategii Naționale pentru Dezvoltare Durabilă și a unei Strategii Naționale pentru Biodiversitate (în curs de realizare – va fi finalizată până la sfârșitul anului). 	3 2 3 3 3 3 2 3	<ul style="list-style-type: none"> ○ nu sunt încă organizate în toate ariile protejate administrațiile care să inițieze un management eficient al acestor areale (Parcul Natural Defileul Mureșului Superior, Parcul Natural Lunca Joasă a Prutului Inferior, majoritatea zonelor Natura 2000); ○ nu există un sistem oficial de atestare a destinațiilor ecoturistice; ○ în prezent nu este aprobat niciun plan de management; ○ fonduri financiare insuficiente la dispoziția administrațiilor parcurilor; ○ existența anumitor deficiențe în privința cadrului instituțional în domeniul ariilor protejate (situația ANAP) ○ dificultatea operatorilor turistici de mici dimensiuni din mediul rural de a obține eticheta ecologică europeană; ○ lipsa mecanismelor de sprijin pentru întreprinzătorii care au implementat un model de bune practici în ecoturism; ○ lipsa unui sistem de stimulare a rezidenților din cadrul parcurilor sau din imediata vecinătate a acestora de a realiza activități și servicii turistice; ○ lipsa unei politici coerente pentru sprijinirea sectorului de afaceri mici din mediul rural; ○ nesoluționarea problemelor juridice privind proprietatea asupra terenurilor și a proprietăților; ○ scăderea veniturilor comunităților din incinta parcurilor sau din apropierea acestora ca urmare a restricționării unor activități economice specifice zonelor; ○ reprezentativitate slabă a ecoturismului în strategiile de dezvoltare regională și locală ○ accesul dificil la finanțări rambursabile și/sau nerambursabile pentru inițierea activității economice; ○ tipul de abordare a controalelor din partea autorităților statului (de exemplu securitate alimentară etc), birocrăția și taxele pentru eliberarea de autorizații fac ca o bună parte din afacerile mici din mediul rural să dorească să lucreze la negru. 	3 3 3 3 2 2 3 2 3

EDUCAȚIE, CONȘTIENȚIZARE, RESURSE UMANE			
<ul style="list-style-type: none"> ○ în majoritatea ariilor protejate au început să se dezvolte programe educaționale, cele mai multe vizează elevii din localitățile din zonă. 	3	<ul style="list-style-type: none"> ○ gradul de conștientizare scăzut a ceea ce înseamnă patrimoniu natural național și local și a importanței acestuia în prezent dar, mai ales, în viitor; ○ nivelul de pregătire destul de redus al ghizilor din ecoturism / personalului de specialitate care administrează structurile de cazare; ○ nu există un sistem de pregătire adecvat pentru personalul din cadrul ariilor protejate; ○ personalul din cadrul ariilor protejate este subdimensionat; ○ lipsa personalului pregătit pentru dezvoltarea de destinații ecoturistice; ○ educația insuficientă în școli în domeniul protecției mediului și a turismului; ○ rata mare a migrării din mediul rural spre mediul urban și a emigrării în străinătate. 	3 3 3 2 2 3 2
MARKETING ȘI PROMOVARE			
<ul style="list-style-type: none"> ○ existența unor organizații cu acțiune națională sau locală, care singure sau împreună cu autoritățile publice locale sau administrațiile parcurilor dezvoltă proiecte de promovare a ecoturismului la nivel local, național sau chiar internațional; ○ potențialul de marketing al României ca destinație turistică prin intermediul ecoturismului. 	3 3	<ul style="list-style-type: none"> ○ numărul destul de redus al parteneriatelor public – private de dezvoltare / promovare a activităților ecoturistice la nivel zonal, care să genereze destinații ecoturistice; ○ marketingul parcurilor naționale/naturale este redus mai ales la nivel regional/local ceea ce determină o necunoaștere a valorii acestora; ○ numărul redus al informațiilor cu privire la activitățile turistice ce pot fi realizate în interiorul și în apropierea ariilor protejate; ○ promovarea deficitară a tradițiilor și a produselor tradiționale. 	3 3 2 2
➤ OPORTUNITĂȚI		➤ AMENINȚĂRI	
<ul style="list-style-type: none"> ○ suportul de care se bucură ecoturismul la nivel internațional, odată cu desemnarea anului 2002 ca „Anul Internațional al Ecoturismului” și cu semnarea Declarației de la Quebec; ○ tendința de creștere la nivel internațional a numărului de turiști/vizitatori care au ca motivație principală ecoturismul; ○ existența interesului guvernamental pentru promovarea acestei forme de turism în România; ○ aderarea la Uniunea Europeană a contribuit la recunoașterea internațională a țării; ○ în cadrul procesului de aderare și post aderare la Uniunea Europeană s-au făcut pași importanți în adaptarea politicii și a legislației naționale la cea europeană; ○ s-au făcut pași importanți în privința ușurinței cu care se poate deschide o afacere în România. Conform unui studiu realizat de Banca Mondială, țara noastră se află pe locul 47 dintr-un total de 181 țări analizate¹; ○ existența fondurile europene (de exemplu POS Mediu - Axa 4, PNDR Axele 2, 3, 4, POR - Axa 5 etc.); 	3 3 2 3 3 2 2	<ul style="list-style-type: none"> ○ imaginea negativă sau/și lipsa de imagine turistică a României pe plan internațional ar putea influența traficul de călători, dublată de lipsa de coerență în a transmite o imagine de destinație turistică; ○ concurența acerbă pe plan internațional – atât la nivelul țărilor vest-europene, cât și la nivelul țărilor din regiune, țări în care a fost dezvoltat sistemul ariilor protejate și au fost dezvoltate programe de ecoturism în cadrul acestor areale; ○ situația economică existentă la nivel național și internațional, determină o concurență puternică pentru atragerea surselor de finanțare, lucru ce face ca resursele pentru realizarea obiectivelor ecoturistice să fie limitate; ○ în perioada de criză economică riscul aferent investițiilor este destul de mare și în creștere; ○ amenințări ce decurg din răspândirea necontrolată a unor epidemii. În 	2 3 3 3 2 2

¹ World Bank, *Doing Business 2009. Country Profile Romania*, Washington, 2008

○ existența altor programe de finanțare rambursabile sau nerambursabile în domeniul conservării mediului înconjurător și a ecoturismului;	2	trecut virusul gripei aviare a produs numeroase pierderi la nivelul unei destinații ecoturistice importante (Delta Dunării), iar în prezent	
○ România este percepută la nivel internațional ca o țară neexploată și necunoscută, acest lucru ar putea sta la baza unor campanii promoționale viitoare.	2	principala amenințare o constituie proliferarea virusului gripal A1H1; ○ amenințări naturale – inundații, torenți.	2

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. Archer B, Cooper Ch. (1994) *The positive and negative impacts of tourism*, revue Global Tourism, Ed. Theobald, Oxford, UK.;
2. Avrămescu T. C. (2005), *Direcțiile implicării autorităților publice centrale și locale în dezvoltarea turismului durabil*, teză de doctorat, București;
3. Boteanu C., Borloveanu D. (2003), *Ponoarele (Studiu monografic)*, Editura Craiova;
4. Bran F, Marin D., Simon T. (1998), *Economia turismului și mediul înconjurător*, Editura economică, București;
5. Bran Florina, Simon Tamara, Nistoreanu P., (2000), *Ecoturism*, Editura Economică, București;
6. Buckley R. (2003) *Case studies in Ecotourism*, Griffiths University, Melbourne, Australia;
7. Buruiană G. (2007), *Politici macroeconomice în turism*, teză de doctorat, București;
8. Camarda A. L. (2007), *Turismul și dezvoltarea regională*, teză de doctorat, București;
9. Erdeli Ge., Istrate I. (1996), *Amenajări turistice*, Editura Universității din București;
10. Fennell D. (1999), *Ecotourism: An Introduction*, New York, Routledge
11. Glăvan V. (2000), *Turismul în România*, Editura Economică, București;
12. Honey M. (2008) *Ecotourism and Sustainable Development*, Island Press, Washington DC;
13. Hornoiu R. (2008), *Ecoturismul - Orientarea prioritară în dezvoltarea durabilă a comunităților locale*, teză de doctorat, București;
14. Kalyta T. (2006) *Tourism development in Ukraine*, article in revue „Znacznie”, nr. 2, Kiev, Ukraine;
15. Klemm C. (1992) *La conservation des milieux naturels en dehors les aire protegees. Analyse juridique*, revue Sauvegarde la nature, nr.56; édition du Conseil d Europe;
16. Manea G. (2000), *Zone și arii protejate și valorificarea lor în turism*, Universitatea București;
17. Matei E. (2006), *Ecoturism*, Colecția Geografie București;
18. Mazilu M., Turismul – o relație privilegiată cu dezvoltarea durabilă, Revista de marketing online – vol. I, nr. 4
19. Mehmetoglu Mehmet (2007), Typologising nature-based tourists by activity – Theoretical and practical implications, Tourism Management 28, Elsevier Ltd. Great Britain (ISI Journal);
20. Mironescu V., Ghiță M. (1975), *Itinerarii turistice în zona „Porțile de Fier”*, Editura Sport – Turism, București;
21. Negrea Șt, Negrea A. (1996) *Din Defileul Dunării în Cheile Nerei*, Editura Timpul, Reșița;
22. Nelson JG.(1987) *National Parks and protected areas, national conservation strategies and sustainable development*, article in revue „Geoforum”, nr. 3 vol.18, UK;
23. Nistoreanu P. (2003), *Ecoturism și turism rural*, Editura ASE, București;
24. Nistoreanu P., Țigu G., Popescu D., Pădurean M., Talpeș A., Tala M., Condulescu C. *Ecoturism și turism rural*, Biblioteca digitală a Academiei de Studii Economice;
25. Nyaupane Gyan, Morais Duarte, Graefe Alan (2004), *Nature-based tourism constraints: A cross-activity comparison*, Annals of Tourism Research, 31(3);
26. Patterson C.(2007) *The business of Ecotourism*, third edition, Island Press, Washington, USA;
27. Peter Valentine (1992), *Nature based tourism*, Weiller and Hall;
28. Rusu S., Isac F. (2008), *Turism rural și ecoturism*, Ed. Universității Aurel Vlaicu, Arad;
29. Simon T. (2006), *Ecoturismul din România între actualitate și perspectivă* (articol);
30. Smaranda J.S. (2008), *Managementul turismului în ariile naturale protejate*, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca;

31. Spenceley A. (2003), *Managing sustaiable nature-based tourism in Southern Africa: A Practical Assesment Tool*, Phd. Thesis, The University of Greenwich;
32. Stănciulescu G. și colaboratorii (2000), *Managementul turismului durabil în țările riverane Mării Negre*, Ed. All Beck;
33. Tobultuc V. (2003), *Mediu – dezvoltare regională – dezvoltare tehnologică*, în “Dezvoltarea regională și integrarea europeană”, lucrările celui de-al doilea simpozion național al Asociației Române de Științe Regionale, Ed. Oscar Print, București;
34. Țigu G. (2006), *Ecoturismul ca tendință pe piața turistică* (articol);
35. Weaver David (2001), *Ecotourism*, Milton, Australia: John Wiley & Sons;
36. Weaver D. (2001), *The Encyclopedia of Ecotourism*, Cabi Publishing;
37. Wood M. E. (2002), *Ecotourism: Principles, Practices and Polices for Sustainability*;
38. *** Administrația Prezidențială (2009), *Raportul Comisiei Prezidențiale pentru Patrimoniul Construit, Siturile Istorice și Naturale*
39. *** ARCTE Bed and Breakfast (2007), *Ghidul administratorului*;
40. *** CEE (1987) *Parcs, plans et populations*, rapport par Theo Burell, séminaire de Mont Dauphin, France;
41. *** The Economist, *Marketing – ghid propus* (1998), colecția Business club, Editura Nemira, București.
42. *** CEE (1988) *Pour une nouvelle gestion de l’ environnement dans l’ espace rurale*, raport du seminaire du Strasbourg, France;
43. *** CEE (1998) *Quatrième conférence ministérielle -L’intégration des objectifs relatifs a la diversité biologique et paysagère dans les politiques sectorielles*, rapport de Arhus, Danemark, 23-24 juin 1998;
44. *** CEE (1989) *Quel avenir pour notre nature*, expose de Lausanne-Suisse, pour PNUE;
45. *** CEE (1994) *Recommandation nr.94/7- Relative a une politique générale de developpment d’un tourisme durable et respectueux de l’environnement*, Strasbourg, France;
46. CEE (1995) *Recommandation nr.95/10 - Relative a une politique generale de developpment d’un tourisme durable dans les zones protegees*, Strasbourg, France;
47. *** EUROPARC Federation (2002), *The European Charter for Sustainable Tourism in Protected Areas*;
48. *** Institutul Național de Cercetare Dezvoltare în Turism (1998), *Dezvoltarea durabilă a ecoturismului în zonele protejate*, București;
49. *** Institutul Național de Cercetare Dezvoltare în Turism (2002), *Managementul activității de turism în Munții Rodnei*, București;
50. *** Institutul Național de Cercetare Dezvoltare în Turism (2003), *Studiu de oportunitate pentru valorificarea potențialului turistic din zona “ȚARA HAȚEGULUI”*, București;
51. *** Institutul Național de Cercetare Dezvoltare în Turism (2007), *Planul de Amenajarea a Teritoriului Național – Secțiunea VIII - Zone Turistice. Proiect de fundamentare - Analiza și diagnoza potențialului turistic la nivelul unităților administrativ-teritoriale*, București;
52. *** I.U.C.N., *Parks for Life: Action for Protected Areas in Europe*, Gland, Switzerland and Cambridge, UK
53. *** Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, *Programul Național de Dezvoltare Rurală*, martie 2009
54. *** Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor, Ministerul Transporturilor, Construcțiilor și Turismului (2003) *Parcurile Naționale, Naturale și Rezervații ale Biosferei din România*, Editura România Pitorească, București;
55. *** Ministerul Transporturilor, Construcțiilor și Turismului, Autoritatea Națională pentru Turism (2004), *Strategia de Ecoturism a României – Cadru teoretic de dezvoltare*, București;
56. *** OMT (2007), *Master Planul pentru dezvoltarea turismului național 2007 – 2026*

57. *** OMT (2005), *Technical assistance for the elaboration of the ecotourism strategy of Romania* (Final report)
58. *** OMT (1999), *Codul global de etică pentru turism*
59. *** Hungarian National Tourist Office (2006), *Nationals Parks of Hungary*;
60. *** *Northern Great Plain – activity holidays* published by Hungarian National Tourist Office;
61. *** UNEP (2001) *Ecotourism and sustainability* in publication *Industry and environment*, nr.3-4, vol. 24, Nairobi, Kenya;
62. *** UNEP (2002) *Revue trimestrielle Our planet*, vol 13, nr.1 – *Mountains and ecotourism*, Nairobi, Kenya;
63. *** TIES (2007) *Proiect ecologic, social și de dezvoltare a turismului prin conservarea pădurilor de mangrove din Thailand*, Thailand Community Based Tourism Institute;
64. *** (2002) The World Ecotourism Summit, *Rapport final*, Quebec, Canada;
65. *** World Bank (2008), *Doing Business 2009. Country Profile Romania*, Washington;
66. *** Planurile de management ale parcurilor naturale și naționale din România
67. *** Planurile de management al vizitatorilor ale parcurilor naturale și naționale din România
68. *** Programul din Belize (1998), Rio Bravo Conservation and Management Area
69. *** Studiile de fundamentare științifică pentru declararea parcurilor naturale și naționale
70. *** paginile web ale Parcurilor Naturale și Naționale din România
71. www.coe.int/dg4 Culture, heritage and nature, (2009) *Sustainable development -on the top of the agenda*;
72. www.eea.europa.eu (2009) EEA - Agenția Europeană de Mediu, *raport de prezentare, definire biodiversitate, principii, atribuții*;
73. www.epp.eurostat.ec.europa.eu Proiect Grenelle – Conseil National du Développement durable - *Défi cle nr. 4- Conservation et gestion durable de la biodiversité et des ressources naturelles, stratégie pour 2009-2012*;
74. www.visiteurope.com *Experience the Ecotourism Pan European Routes*, 2009;
75. www.parks.it/word *Data from the protected area in the countries of the word*;
76. www.wild-serbia *dates of natural space about The Republic of Serbia*;
77. www.pc.gc.ca/fra (2008) *Principes et gestions des écosystèmes; parcs nationaux*;
78. www.un.org/esa/agenda21/ukraine (2008) *Sustainable tourism, institutions, law, actions of tourism*;
79. www.us-national-parks.net *Data and information about US National Parks*;
80. www.habitat.igc.org (2007) World Commission on Environment and Development- *Towards Sustainable development*;
81. www.nwtpas.ca (2009) *General planning process for protected areas*;
82. www.conservation-strategy.org *Protected Areas and Tourism by Conservation Strategy Found*;
83. www.srbija..sr.gov.yu *Data and information about economy and sustainable development of Serbia*;
84. www.worldwilfe.org *Data and information about protected area and landscapes with wildlife of the world*;
85. www.ukraine.com/national-parks *Data and information about protected areas*;
86. www.enrin.grida.no/biodiv *Data and information about protected area and landscapes with wildlife of the world*;
87. www.earthtrend.wri.org *Biodiversity and Protected Areas in the all countries of the world*.
88. www.portal.unesco.org/en/ev *Enumerating the general and special characteristics of ecotourism*;

89. www.bmwa.gv.at (2008) *The potentials of ecotourism in Austria in the Tourism Studies* Austria, Vienna University, Faculty of Economics and Business Administration.
90. www.toinitiative.org The essential principles and actions of sustainable tourism.
91. www.natura2000.ro/
92. www.eco-romania.ro
93. www.ecotourism2002.org
94. www.bonjourquébec.com
95. www.iucn.org
96. www.pronatura.ro
97. www.parks.ro
98. www.rosilva.ro
99. www.eco-turism.ro
100. www.alpinet.org
101. www.uneptie.org
102. www.europa.eu.int
103. www.biodiversity.ru
104. www.ecotourism.org
105. <http://www.fpd.ro/public/pdfs/ecotourism.pdf>
106. www.etc-corporate.org
107. www.ecoclub.com
108. www.ecoturisme.info
109. www.ecoturismo-italia.it
110. www.ekoturism.org
111. www.ecotourismkenya.org
112. www.ecotourism-israel.com
113. www.ecotourismarmenia.com
114. www.ecotourism.org.au
115. www.gecnera.ro
116. www.ecologic.romm.ro
117. www.milvus.ro
118. www.addfoculviu.ro
119. <http://ccncluj.blogspot.com/2009/04/despre-noi.html>
120. <http://www.psillakis.com/environment/Green%20Globe%202011%20Leaflet.pdf>

**Lista cu participanți la întâlnirea din data de 16.07.2009,
organizată la sediul Ministerului Turismului**

Reprezentant	Instituția
Octavian Arsene	Ministerul Turismului
Iulia Dangulea	Ministerul Turismului
Florin Rădulescu	Ministerul Turismului
Gheorghe Laurian	Ministerul Mediului
Cristina Stănică	Ministerul Mediului
Teodora Popa	Ministerul Agriculturii, Padurilor si Dezvoltarii Rurale
Andrei Bălan	Ministerul Agriculturii, Padurilor si Dezvoltarii Rurale
Aurelia Felicia Stăncioiu	Academia de Studii Economice
Puiu Nistoreanu	Academia de Studii Economice
Mihai Tănase	Academia de Studii Economice
Remus Hornoiu	Academia de Studii Economice
Alexandru Andrașanu	Universitatea București
Dumitru Vasile	Universitatea Spiru Haret Brașov
Ovidiu Teodorescu	Institutul Național de Cercetare Dezvoltare în Turism
Doru Tudorache	Institutul Național de Cercetare Dezvoltare în Turism
Tamara Simon	Institutul Național de Cercetare Dezvoltare în Turism
Alina Niculescu	Institutul Național de Cercetare Dezvoltare în Turism
Adriana Trifan	Institutul Național de Cercetare Dezvoltare în Turism
Mihăiță Lupu	PNUD România
Luminița Tănăsie	WWF
Monia Martini	WWF
Mugur Pop	Asociația de Ecoturism din România
Florentina Florescu	Asociația de Ecoturism din România
Mihai Zotta	Regia Națională a Pădurilor
Pavel Prundurel	Parcul Național Cozia
Mircea Vergheleț	RNP – PN Piatra Craiului
Valentin Grigore	Parcul Natural Comana
Florin Stoican	Asociația Kogayon, Administrația PN Buila Vânturarița
Cornelia Benea	ARBDD Tulcea
Cristina Partal	ANTREC
Petre Balaș	ANAT
Haritina Moldovan	ARCTE B&B
George Zamșa	ARCTE B&B
Alexandra Andrei	Primăria comunei Comana, jud. Giurgiu

Colectivul de elaborare mulțumește tuturor celor care s-au implicat într-un fel sau altul la realizarea acestui material.

Organizații internaționale ce acționează în sfera ecoturismului

Nr. crt.	Organizația	Anul fondării	Structură și acțiuni
1.	Organizația Națiunilor Unite (ONU)	1945	Deține 192 state membre. Printre inițiativele ONU se numără și Carta Mondială pentru Natură.
2.	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (UNDP)	1965	Cuprinde 166 membri și 5600 voluntari. În cadrul secțiunii energie și mediu se desfășoară acțiuni ce pun problema dezvoltării durabile a turismului, cu deosebire în ariile protejate. Programele se derulează prin intermediul mecanismului financiar Global Environmental Facilities (GEF), ce acționează împreună cu UNEP și Banca Mondială. Este prezent în România încă din 1971, iar în ultimii ani s-a implicat în proiecte precum: „Întărirea sistemului de arii protejate din România prin demonstrarea eficienței parteneriatelor public-private la nivelul Parcului Natural Munții Maramureșului”, „Întărirea sistemului de arii protejate din România prin demonstrarea celor mai bune practici de administrare a ariilor protejate mici în Parcul Național Munții Măcinului”, „Îmbunătățirea sustenabilității financiare a sistemului de arii protejate din Carpați”, realizarea Strategiei Naționale pentru Biodiversitate și a Planului de Acțiune, revizuirea Strategiei pentru Dezvoltare Durabilă.
3.	Programul Națiunilor Unite pentru Mediu (UNEP)	1972	Organizația încearcă să realizeze un echilibru între dezvoltare și respectarea calității actuale a mediului înconjurător. De-a lungul timpului a participat la elaborarea de convenții internaționale privind mediul înconjurător - comerțul cu specii sălbatice, stratul de ozon, calitatea biodiversității naturale etc. și susține realizarea de proiecte pilot pe acest domeniu în țările membre ale ONU. Prin inițiativele sale la Summitul pentru Mediul de la Nairobi, din 1992, a pus bazele primei Convenții a Diversității Biologice (CBD). De la înființare și până în prezent derulează programe de cooperare cu OMT. Astfel, au fost publicate: Codul de mediu și management pentru turism (1995) și Etichetarea ecologică în industria turistică (1998). De asemenea, prin sprijinul UNEP, UNESCO și OMT a fost creată organizația <i>Tour Operators Initiative for Sustainable Tourism Development</i> , cu rolul de populariza cerințele de dezvoltare durabilă a turismului și de a oferi consultanță tuturor agenților economici din turism de pe toate cele șase continente.
4.	Programul Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură - UNESCO	1945	Programul „Omul și Biosfera”, în cadrul căruia sunt incluse 480 de arii naturale, considerate ca Rezervații ale Biosferei. În 1972 a avut inițiativa de a elabora Convenția Mondială pentru Protecția Patrimoniului Cultural și Natural, prin intermediul căreia beneficiază de programe de sprijin cele 800 de bunuri culturale și naturale de pe glob.
5.	Banca Mondială (World Bank)	1962	Sursă de finanțare și suport tehnic pentru multe proiecte de dezvoltare economică din țările aflate în curs de dezvoltare. Proiectele vizează: reducerea sărăciei, realizarea de noi sisteme de finanțare, reducerea schimbărilor climatice, a bolilor infecțioase cu impact major, îmbunătățirea educației, a asistenței sanitare, reducerea poluării și păstrarea biodiversității.
6.	Organizația Mondială a Turismului (OMT)	1975	154 state membre și 390 de membri afiliați. A avut numeroase inițiative de a organiza conferințe și adunări generale pentru a jalona coordonatele de dezvoltare a turismului la nivel mondial și în țările membre – Carta Mondială a Turismului și Codul Turistului (1985), Codul Mondial de Etică (1999), Cerințe ale Dezvoltării Durabile și de Reducere a Sărăciei (2005), Declarația Finală privind Ecoturismul (2002), Standardele și Criteriile Dezvoltării Turismului Durabil (2008) etc. Realizarea a numeroase studii, cercetări în domeniu: „Dezvoltarea durabilă a

- turismului - ghid pentru autoritățile locale”, „Turismul durabil în zonele protejate”, „Potențialul turistic ca bază pentru strategia de dezvoltare durabilă”, „Dezvoltarea ecoturismului prin întreprinderile mici și mijlocii din turism”, ghiduri de bune practici pentru dezvoltarea durabilă a destinațiilor turistice, studii de piață referitoare la ecoturism pentru 5 state europene, SUA și Canada (2002) etc.
7. **Consiliul Mondial pentru Turism și Călătorii (WTTC)** 1980 176 de membri, reprezentați ai celor mai importante companii care activează în domeniul turismului. Sprijină colectarea de date statistice, realizarea unor studii de piață și prognoze, evaluări ale industriei turistice în diferite țări de pe glob. În ultimii ani s-a preocupat de susținerea programului Green Globe 21, axat pe dezvoltarea durabilă a turismului și de publicarea unei cercetări privind noile niveluri inovatoare în turismul durabil.
8. **Comisia Europeană a Turismului (ETC)** 1948 În prezent are 38 de membri printre care și România. Are ca misiune promovarea Europei ca destinație turistică, și implicit ecoturistică. Colaborează cu o serie de agenții importante pentru a promova turismul durabil și ecoturismul: *Ecotrans* (o rețea europeană formată din experți și organizații din sectorul turistic, de mediu și dezvoltare regională care are ca obiectiv promovarea bunelor practici în turism durabil și ecoturism); *Ecot-Tip* (furnizează informații esențiale privind turismul durabil și ecoturismul, cu detalii despre sistemele de management ambiental existente, 50 de programe europene de certificare în turism durabil și ecoturism); *PanParks*; *EcoNETT* (site ce cuprinde informații despre inițiativele de turism durabil și ecoturism europene, asigurând legătura și cu alte resurse importante din domeniu); *Tourism-Site* (furnizează informații cu privire la dezvoltarea turismului durabil și ecoturismului din diferite destinații europene).
9. **Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii (IUCN),** 1948 Cuprinde peste 200 de instituții guvernamentale, 800 non-guvernamentale și peste 1000 de experți, cercetători din domeniu protejării naturii din 140 de țări. Cuprinde: Comisia Mondială pentru Arii Protejate (WCPA) – axată pe aplicarea strategiilor de management și de investiții în conservarea, ecologizarea, valorificarea ariilor protejate; Comisia pentru Managementul Ecosistemelor (CEM) - oferă asistență de specialitate cu privire la abordările integrate cu privire la managementul ecosistemelor naturale; Comisia de Mediu, Economie, Politici Sociale (CEESP) - axată pe realizarea unui echilibru între mediu și dezvoltarea societății umane.
10. **Fondul Mondial pentru Natură (WWF)** 1961 Reprezentanțe autonome în 35 de țări și colaborează cu alte organizații non-guvernamentale din 90 de țări ce dețin cele 200 de ecoregiuni ale lumii. Prin intermediul acestei organizații a fost creat sistemul Natura 2000. Sprijină programul și rețeaua Pan Parks. Există un set de criterii ce arată și evaluează modul de gestionare a resurselor naturale, mai ales din parcurile naționale, scopul principal fiind acela de permite o alianță constructivă între agenții economici din turism și cei care administrează aceste spații naturale deosebite. Din această rețea fac parte un număr de 10 parcuri naționale, printre care se numără și Parcul Național Retezat. România este inclusă în proiectele sale încă din 1992 prin „Programului Dunărea Verde”, în scopul protejării Dunării și a Deltei Dunării. În 1998 se înființează Programul WWF Dunăre-Carpați, cu rolul de a coordona și conduce activitățile pentru protecția acestor două eco-regiuni; în 2000 lansează Inițiativa Eco-regiunea Carpați, platformă a ONG-urilor și institutelor dedicate protejării Munților Carpați; iar în 2003 a fost semnată la Kiev Convenția Carpatică, convenție ce intră în vigoare în 2006.
11. **Societatea Internațională de Ecoturism (TIES)** 1990 Numără circa 1600 de membri din 110 țări de pe glob. Este implicată în stabilirea cadrului conceptual din domeniu, contribuie la desfășurarea unor programe educaționale și training-uri, elaborarea unor coduri în domeniu, crearea unei rețele internaționale instituționale și profesionale, cercetarea și dezvoltarea unor modele economice.¹ A inițiat o serie de manifestări internaționale (ex. Global Ecoturism Conference, Oslo, 2007; Ecotourism and

¹ Nistoreanu P. & Colectiv – Ecoturism și turism rural, Editura ASE, București, 2003, p. 97

- Sustainable Tourism Conference, Vancouver, 2008). Această organizație are rolul de a cuantifica experiențele internaționale acumulate în domeniul ecoturismului și turismului durabil și de a le face cunoscute prin intermediul revistei „EcoCurrents” și a buletinelor publicate on-line.
12. **Agenția Americană de Dezvoltare Internațională (USAID)** 1961 Acordă consultanță, transfer de know-how, susținere financiară în țările cu nivel redus de dezvoltare. Dintre activitățile sale se pot menționa: proiect de dezvoltare sustenabilă a turismului în Namibia, proiect de valorificare a resurselor turistice din Panama, realizarea strategiei de ecoturism în Bulgaria, dezvoltarea ecoturismului în parcurile naționale din Tanzania, strategia de energie și turism durabil în Republica Dominicană. În România această agenție (USAID - RADP) a sprijinit în 2006-2008 un program național de dezvoltare și implementare a ecoturismului în România, în parteneriat cu Asociația de Ecoturism din România. Totodată a sprijinit apariția și evoluția de început pentru Asociația Națională de Turism Rural, Ecologic și Cultural (ANTREC). Grupul gestionează sistemul de certificare turistică Green Globe 21. A creat standarde pentru companii, standarde pentru comunitățile umane, standarde internaționale de ecoturism și standarde pentru construcții și design. Pentru domeniul turismului deține standarde formulate pentru 20 de acțiuni - cazare, transport aerian, nave croazieră, restaurante, transport cale ferată, turoperatori, pensiuni rurale, centre de afaceri etc¹.
 13. **EC3 Global**
 14. **Institutul Internațional pentru Mediu și Dezvoltare (IIED)** 1971 Acest institut colaborează cu instituții guvernamentale, grupuri de cercetare științifică, ONG-uri, instituții academice și universitare pentru proiecte de dezvoltare durabilă, inclusiv pentru turism în arii protejate. Recent a realizat propria strategie pentru susținerea dezvoltării durabile pentru perioada 2009-2014.
 15. **Agenția Europeană de Mediu (EEA)** 1990 Principalul organism de specialitate al Uniunii Europene, prin intermediul căreia sunt dezvoltate politicile de mediu. A creat rețeaua *Eionet* de culegere de informații și de observare în țările afiliate. Portofoliul său include 4 probleme: analiza schimbărilor climatice, abordarea pierderii biodiversității și înțelegerea schimbărilor la nivel teritorial, protecția sănătății și a calității vieții, utilizarea și gestionarea resurselor naturale și a deșeurilor. În conservarea biodiversității pune accent pe Directiva Habitare și pe Directiva Păsări și sprijină programele Life-Natura și Life-Mediu. De asemenea, acordă consultanță țărilor membre pentru derularea politicilor economice sectoriale în corelație cu cerințele de protecție a mediului înconjurător.
 16. **Consiliul Europei
Centrul European pentru Conservarea Naturii - NATUROPA** 1967 Principalul său obiectiv este acela de a contribui la conservarea naturii, a diversității biologice și peisagistice și de a sprijini informarea asupra tuturor inițiativelor sale. O importanță deosebită este acordată conservării peisajelor naturale, și în această direcție a inițiat în 1999 Convenția de Protejare a Peisajelor Naturale.
 17. **Consiliul Europei
Comisia pentru Cultură, Patrimoniu, Natură (Culture, Heritage and Nature)** 1985 Acordă anual, în urma unei atente evaluări, Diploma europeană pentru ariile protejate. Aceasta inițiativă datează din 1965 și are în vedere recunoașterea valorii științifice, culturale, estetice existente în spațiile naturale, semi-naturale și în zonele cu peisaje deosebite. Până în prezent au fost acordate 69 de diplome în 25 de țări europene, din care trei în România (Rezervația Biosferei Delta Dunării, Parcul Național Piatra Craiului și Parcul Național Retezat).
 18. **Federația Europeană a Parcurilor Naționale și Naturale – EUROPARC** 1973 Are aproximativ 500 membri în 39 de țări. Împreună sunt responsabili de gestionarea a mai mult de 400 de arii protejate pe întreg continentul. EUROPARC le evaluează sub aspectul biodiversității, participă activ la declararea de alte noi parcuri prin certificare oficială, furnizează un forum pentru schimb de experiență profesională și colaborează cu acestea în cadrul proiectelor tehnice. La conferința de la Hanovra din 2005 a elaborat și redactat Carta Europeană pentru Turism Durabil, precum și Strategia Parcurilor Protejate pentru 2006-2013. România face parte din această structură europeană prin Rezervația Biosferei Delta Dunării, Parcul Național Retezat, Parcul Național Munții Rodnei, Parcul Natural Apuseni, Parcul Natural Vânători Neamț și Academia de Științe

¹ <http://www.psillakis.com/environment/Green%20Globe%2021%20Leaflet.pdf>

20.	Clubul Internațional de Ecoturism (IEC)	1980	Agricole și Forestiere.
Colaborează cu IUCN și TIES pentru a demara proiecte și acțiuni pentru dezvoltarea ecoturismului. Deține un corp de experți care au stabilit un ghid de bune practici pentru călătorie, cazare, alimentație, circuite ecoturistice. Principale rezultate ale proiectelor, manifestărilor și conferințelor sunt prezentate în revista International Ecotourism Magazine.
21.	Centrul European pentru Turism Ecologic și Agroturism (ECEAT),	1994	Deține un sistem riguros de certificare a pensiunilor agroturistice și a rutelor turistice axate pe valorificarea peisajelor naturale deosebite. La baza acestui sistem stă susținerea valorificării bunurilor culturale, susținerea acțiunilor pentru protecția naturii, reducerea poluării și a deșeurilor, aplicarea agriculturii organice, susținerea unei politici "verzi" de conservare a resurselor naturale. În fiecare an editează un ghid de vacanțe verzi ce include cele 1300 de pensiuni și gospodării agro-turistice și ecologice din Europa.
22.	Asociația de Turism pentru Natură – TouringNature		Colaborează direct cu UNEP, cu Programul MAB al UNESCO, cu European Association of Regions, cu European Travel Commission și s-a axat pe susținerea și dezvoltarea ecoturismului în Europa. În acest sens, în anul 2009, a redactat Carta de Dezvoltare Durabilă a Turismului în Natură, un sistem de certificare și standardizare și numeroase ghiduri cu trasee și sejururi de ecoturism. Accentul principal este pus pe ariile protejate și peisajele naturale și deține 800 de fișe a unor locuri și așezări cu resurse turistice deosebite.

Situația rezervațiilor biosferei, a parcurilor naționale și naturale
I. Rezervații ale biosferei

Nr. crt.	Denumire	Suprafață (ha)	Localizare (judet)
1.	Rezervația biosferei „Delta Dunării” ¹	580.000	TL, CT

II. Parcuri naționale (categ. II IUCN)

Nr. crt.	Denumire	Suprafață (ha)	Localizare
1.	Retezat	38.047	HD, CS, GJ
2.	Munții Rodnei	46.399	BN, MM
3.	Semenic - Cheile Carașului	36.664,8	CS
4.	Călimani	24.041	BN, MS, HR, SV
5.	Ceahlău	8.396	NT
6.	Cheile Bicazului – Hășmaș	6.575	HR, NT
7.	Cheile Nerei – Beușnița	37.100	CS
8.	Cozia	17.100	VL
9.	Domogled - Valea Cernei	60.100	CS, MH, GJ
10.	Munții Măcinului	11.321	TL
11.	Piatra Craiului	14.800	AG, BV
12.	Buila – Vânturarița	4.186	VL
13.	Defileul Jiului	11.127	GJ, HD
	TOTAL	315.857	

III. Parcuri naturale (categ. V IUCN)

Nr. crt.	Denumire	Suprafață (ha)	Localizare
1.	Balta Mică a Brăilei	17.529	BR
2.	Grădiștea Muncelului – Cioclovina	10.000	HD
3.	Porțile de Fier	115.655,8	CS, MH
4.	Apuseni	75.784	AB, BH, CJ
5.	Bucegi	32.663	BV, DB, PH
6.	Vânători – Neamț	30.818	NT
7.	Munții Maramureșului	148.850	MM
8.	Putna – Vrancea	38.204	VN
9.	Lunca Joasă a Prutului Inferior	8.247	GL
10.	Comana	24.963	GR
11.	Geoparcul Dinosaurilor Țara Hațegului	102.392	HD
12.	Geoparcul Platoul Mehedinți	106.000	MH
13.	Lunca Mureșului	17.166	AR, TM
14.	Defileul Mureșului Superior	9.156	MS
	TOTAL	737.428	

¹ Rezervații ale biosferei sunt și Parcurile Naționale Retezat și Munții Rodnei

Caracteristici definitorii ale principalelor arii protejate din România

1. Rezervația Biosferei Delta Dunării

- aria protejată cu cea mai mare suprafață din România;
- deține în momentul de față un triplu statut internațional: Rezervație a Biosferei, sit Ramsar (zonă umedă de importanță internațională) și sit al Patrimoniului Mondial Natural și Cultural;
- cea mai bine conservată zonă umedă din Europa și cel mai nou pământ la României;
- peste 950 specii de plante superioare, cca. 1/3 din numărul total de specii cormofite cunoscute în flora României, cea mai întinsă zonă de stufărișuri compacte din lume, găzduind 30 tipuri de ecosisteme.
- cca. 3.500 specii faunistice (3.006 specii nevertebrate și 454 specii vertebrate). Au fost identificate peste 325 specii de păsări, reprezentând aproximativ 81% din avifauna României. Aici întâlnim cele mai mari populații europene de pelican comun și pelican creț, peste 60% din populația mondială de cormoran mic și peste jumătate din populația mondială de gâscă cu gât roșu.
- mai multe tipuri de peisaje deltaice specifice zonei temperat-continentale:
 - peisajul deltei fluviatile compus din lacuri, ghioluri, canale, sahare însoțite de vegetație de salcie, plop, arin, stufăriș;
 - peisajul principalelor brațe cu areale de uscat în alternanță cu cele inundabile, cu meandre, zăvoaie, despletiri, mlaștini;
 - peisajul lacurilor, lagunelor care sunt mărginite de maluri joase sau faleze cu vegetație specifică (stufăriș, papură, rogoz);
 - peisajul deltei marine cu areale mai joase sau înalte, prin grinduri, care include păduri de silvostepă, zăvoaie de luncă, lacuri, canale secundare, ghioluri etc.;
 - peisajul antropic al satelor componente, caracterizat prin elemente specifice de arhitectură, ornamentare interioară, tehnică populară și ocupații tradiționale.

2. Parcul Național Retezat

- circuri și văi glaciare de dimensiuni mari, flancate de versanți abrupti. Circa 100 lacuri alpine, din care 40 mari și mijlocii, 18 mici și circa 40 ochiuri de apă ce seacă uneori în verile secetoase;
- relief carstic în partea de sud-vest a masivului și în zonele limitrofe;
- aproape 2% din fondul floristic al parcului este reprezentat de endemisme. Dintre speciile rare, amintim: brădișor, garofița pitică, sângele-voinicului, anghelina, bunghișorul.
- 1.750 specii de nevertebrate, dintre care 35 sunt endemice, 150 specii de vertebrate.
- o comunitate complexă de mamifere, incluzând ierbivore mari, precum: capra neagră, cerbul carpatin, căprioara și carnivore mari, precum: lupul, ursul, râsul, pisica sălbatică. Marmota a fost colonizată în masivul Retezat.

3. Parcul Național Munții Rodnei

- forme de relief glaciare reprezentative - unele dintre cele mai interesante lacuri glaciare din Munții Carpați, relativ ușor accesibile în cadrul unor excursii de o zi: Iezer, Izvorul Bistriței Aurii, Lala Mare, Lala Mică;
- forme de relief carstic reprezentative pentru România (peșteri active și fosile, izbucuri);
- eșantioane reprezentative de specii endemice cu o atractivitate turistică deosebită;
- păduri reprezentative pentru habitatele alpine din România, în special în zona înaltă a versantului sudic;

- importante areale etnografice situate în zonele limitrofe (Țara Maramureșului la nord și Ținutul Năsăudului la sud).

4. Parcul Național Semenic – Cheile Carașului

- o prezența singurei păduri de fâgete cvasivirgine din Europa, cu o vârstă de circa 300 de ani și o suprafață de circa 5000 ha;
- o o mare varietate de formațiuni carstice – chei, peșteri, doline (Cheile Carașului – printre cele mai lungi din lume, Cheile Buhuiului, peșterile Comarnic, Racovița, Țolosu etc.).
- o o serie de lacuri artificiale de baraj (Trei Ape, Gozna, Secu), cu suprafețe și adâncimi apreciabile ce completează în mod fericit peisajul general al parcului.
- o relieful antropoc, generat prin exploatarea cărbunelui conținut de formațiunile carbonifere de la Secu, Doman și Anina.
- o cel mai însemnat număr de specii faunistice cu areal restrâns din România: 29 specii endemice, 45 specii rare.

5. Parcul Național Munții Călimani

- cel mai bine conservat aparat vulcanic din Carpații românești - se remarcă ca înălțime și masivitate (2100 m. Vf. Pietrosul);
- forme structurale spectaculoase (cueste, abrupturi), rezultate ale eroziunii diferențiale (ace, turnuri, colți - stâncile uriașe “Pietrele Roșii” și “12 Apostoli”, stâncile din jurul vârfulor Tihu și Ciungetu) și carstice (Peștera Luanei, Peștera de Ciocolată);
- existența unor întinse suprafețe de ecosisteme naturale - abundența zâmbului și a jneapănului, prezența cocoșului de mesteacăn.

6. Parcul Național Ceahlău

- peisaj deosebit de pitoresc - prezența unor vârfuri semețe ca Ocolașu Mare – 1907m, Vf. Toaca, abrupturi (Piatra Lată, Căciula Dorobanțului, Panaghia, Detunatele), poieni (La Arsuri, Polița cu Crini, Fântânele, Văratecu, Maicile), nișe, polițe, peșteri, chei și cascade (cascada Duruitoarea, cheile și cascada Bistrei Mari, cheile și cascadele Stănilor), formațiuni stâncoase bizare (Gemenii, Broasca, Uriașul, Doamna);
- diversitate faunistică - peste 90 specii de păsări, numeroase mamifere - râs, lup, urs, jder de copac, capră neagră;
- bogăția floristică - peste 1100 specii, dintre care plante ocrotite (floarea de colț, zădă, gențiana, sângele voinicului, papucul doamnei etc.) și endemisme (odolean, vulturică etc.).

7. Parcul Național Cheile Bicazului – Hășmaș

- microforme de relief reprezentate prin turnuri, ace, lapiezuri, alveole, acumulări de grohotiș;
- Cheile Bicazului - renumite datorită mărimii lor impresionante (8 km.);
- Lacul Roșu, format prin bararea naturală a apelor pârâului Bicaz;
- specii de plante rare - cetina de negi, tămâița, Ajuga pyramidalis etc. și specii declarate monumente ale naturii – papucul doamnei, floarea de colț, sângele voinicului, tisa etc.
- fauna deosebit de bogată în specii rare și periclitare, cât și în alte specii caracteristice zonei montane (broasca cu burta galbenă, tritonul carpatic, tritonul cu creastă, salamandra, broasca roșie de munte, șopârta de munte, vipera comună, cocoșul de munte, acvila de munte, sau mamifere precum cerbul carpatin, capra neagră, ursul, râsul, lupul).

8. Parcul Național Cheile Nerei - Beușnița

- relief calcaros - sectoare de chei (Cheile Nerei), grote, peșteri, lacuri carstice (Lacul Dracului, Ochiul Beiului), izbucuri (Izbucul Bigăr și Iordan), cascade (Cascada Beușnița);
- sectoare de tunele și poteci de acces săpate în stâncă de către om;

- diversitatea faunistică și floristică - numeroase specii balcanice, mediteraneene și submediteraneene, dintre care unele rare (scorpionul, vipera cu corn, gușterul, fâsa mare, lilioci etc. și respectiv tisa, alunul turcesc, arborele mamut, ghimpele și cornișorul).

9. Parcul Național Cozia

- masivul Cozia se caracterizează prin individualitatea sa geomorfologică, printr-o distribuție particulară a pădurilor, o bogăție floristică remarcabilă, un ansamblu de ecosisteme puțin sau deloc alterate de activitatea umană.
- diferențe mari de nivel pe suprafețe relativ mici, abrupturi impunătoare și relief ruiniform.
- cursul meandrat al Oltului - un coridor important de migrație a păsărilor dinspre Europa Centrală spre Marea Egee. Aici cuibăresc 68 specii de păsări, mai importante fiind: alunarul, gaița, ciuful de pădure, vânturelul roșu, muscarul gulerat, cinteza.
- specii faunistice mediteraneene: pseudoscorpionul *Neobisium carpathicum*, vipera cu corn. Principalele specii de mamifere prezente în parc sunt: pisica sălbatică, jderul de copac, râsul, lupul, cerbul carpatin, căpriorul și capra neagră, care a fost colonizată aici.
- specii floristice rare, ocrotite de lege: floarea de colț, iedera albă etc.
- mănăstirile Turnu și Stănișoara.

10. Parcul Național Domogled – Valea Cernei

- condițiile climatice deosebite – pătrunderea maselor de aer mediteraneene;
- relief carstic - peste 100 peșteri, avene, chei impresionante, doline de mari dimensiuni, precum și renumitele ciuceve și geanțuri care mărginesc cursul Cernei;
- biodiversitatea floristică și faunistică - elemente daco-balcanice, mediteraneene cu pronunțat caracter termofil.
- plantele superioare sunt prezente prin 1.051 specii, multe fiind rarități floristice. Se remarcă pinul negru de Banat, alunul turcesc, tisa, iedera albă, angelica, ghimpele.
- un element faunistic reprezentativ în zonă este vipera cu corn. De asemenea, se pot întâlni scorpionul carpatic, șarpele lui Esculap, colonii mari de lilioci (în peșteri) sau mamifere de dimensiuni mai mari, cum ar fi vulpea, jderul de copac, bursucul, pisica sălbatică, vidra, căpriorul, ursul și râsul.

11. Parcul Național Munții Măcinului

- singura zonă din Europa în care sunt protejate ecosistemele caracteristice stepei pontic-balcanice, pădurilor submediteraneene și balcanice, în cadrul unor munți hercinici, cei mai vechi din România și unii dintre primii formați pe continent.
- o mare varietate peisagistică - relief de tip alpin, reprezentat prin creste stâncoase ascuțite, la o altitudine de 400 m, numeroși martori de eroziune cu aspect ruiniform (Sfinxul Dobrogean).
- existența unor specii floristice la limita extremă a arealului lor mondial: *Silene compacta* se află aici la limita nordică, iar taxonul mediteraneo-pontic *Potentilla bifurca* este situat la limita vestică. De asemenea, aici se găsesc 67 specii de plante lemnoase și 72 fitotaxoni amenințați cu dispariția și singurul loc din lume unde se găsește și este protejată asociația vegetală endemică *Gymnospermio (altaicae) - Celtetum (glabratae)*.
- existența a numeroase specii faunistice rare, protejate pe plan național sau global - țestoasa de uscat, vipera cu corn, șopârta de stepă, șoimul dunărean, pietrarul negru etc.

12. Parcul Național Piatra Craiului

- o unitate de relief aparte: creasta cu o lungime de 22 km, orientată NE-SV, este îngustă și mărginită de pereți abrupti, chiar verticali, dând masivului aspectul unui zid compact;

- un vast teritoriu carstic cu peșteri, izbucuri, avene, chei, arcade ferestre și pereți dintre care cele mai cunoscute sunt cheile și peștera Dâmbovicioarei, Cheile Brustureului, Izvoarele din Plai etc.
- numeroase specii floristice protejate, cu valoare deosebită, cum ar fi garofița Pietrei Craiului – simbolul floristic al masivului, tisa, floarea de colț, ghințura galbenă, sângele-voinicului, bulbucii, iedera albă, tulichina etc.
- parcul este renumit pentru exemplarele deosebite de carnivore mari (urs, lup și râs), aici acestea având cel mai important habitat din România.

13. Parcul Național Buila Vânturarița

- creasta calcaroasă cu o lungime de 14 km, forme exo și endocarstice (Cheile Bistriței, Cheile Costești, Cheile Olănești, Cheile Cheii, Peștera Liliacilor, Peștera Urșilor din Cheile Bistriței, peșterile din Cheile Cheii etc.);
- numeroase plante rare, atât specii de climă caldă, submediteraneană, cât și specii relict glaciare, endemisme. Dintre speciile protejate menționăm floarea de colț, crinul de munte, crinul de pădure, angelica, bulbucul de munte, garofița, tisa, zada, jneapănul etc.
- faună bogată, reprezentată de numeroase specii rare, multe protejate: carnivore mari (urs, lup, râs), alte carnivore (jder de pădure, jder de piatră, bursuc, pisică sălbatică), ierbivore (capra neagră, cerb, mistreț), reptile (viperă, șarpe de alun, șopârla de stâncă), păsări (cocoș de munte, fluturaș de stâncă, corb, acvilă de munte), lilieci (10 specii);
- obiectivele cultural-istorice de pe teritoriul parcului (Mănăstirile Bistrița, Arnota și schiturile 44 Izvoare, Patrunsa, Pahomie, Papușa) și din imediata vecinătate constituie un element suplimentar de atracție.

14. Parcul Național Defileul Jiului

- Defileul îngust al Jiului cu abrupturi, stânci, grote;
- păduri virgine dispărute în restul Europei, constituite din arborete pure și în amestec de fag și gorun, specii mediteraneene (carpen, frasin) și specii dacice (*Sesleria rigida*, *Euphorbia amygdaloides*).
- diversitatea speciilor faunistice: carnivore mari (urs carpatin, lup, râs), ierbivore (căprior, cerb carpatin, capra neagră), chiroptere (liliacul mare cu nas potcoavă, liliac cârn, liliacul cu aripi lungi, liliacul mic cu urechi de șoarece, liliacul mare cu bot ascuțit), reptile (viperă, șarpele lui Esculap, șarpele de alun, șarpele de casă, șarpele de apă).

15. Parcul Natural Balta Mică a Brăilei

- recunoscută ca a doua Deltă a Dunării, prin peisajul de mare valoare turistică, cu numeroase bălți, lacuri, gârle, canale și ostroave cu stuf și păduri de luncă;
- importanță ornitologică deosebită - se situează pe cel mai important culoar de migrație al păsărilor din bazinul inferior al Dunării de Jos, la jumătatea rutelor de migrație între locurile de cuibărit din nordul Europei și refugiile de iernat din Africa. Au fost observate un mare număr de păsări, dintre care 169 specii protejate pe plan internațional, reprezentând jumătate din speciile de păsări migratoare caracteristice României.
- vegetația forestieră este reprezentată de pădurile aluviale de arin negru și frasin, păduri mixte riverane de stejar, velniș și ulm, frasin sau frasin de câmp și galerii mixte (*Nerio tamaricetea* și *Securinegion tinctoriae*), galerii de salcie și plop alb.

16. Parcul Natural Grădiștea Muncelului - Cioclovina

- cele 8 cetăți fortificate din jurul capitalei politice, culturale și religioase a Daciei, Sarmizegetusa Regia.

- diversitatea formelor de relief: glaciari și periglaciari (circuri simple de dimensiuni reduse, grohotișuri, stâncării, terase de solifluxiune, nișe nivale etc.), relief carstic (doline cu diametrul de 2-3 m până la 60 m, concentrate în aria Ponorici, peșteri, avene, între care se remarcă cea de la Ponorici-Cioclovina și Șura Mare, Cheile Crivădiei, Cheile Jgheabului).
- o însemnată valoare floristică – dintre speciile endemice se remarcă: crucea-voinicului, cimbrisorul, brusturul negru etc.
- numeroase specii faunistice, multe dintre ele protejate: mamifere (ursul, lupul, râsul pisica sălbatică, cerbul carpatin, hermelina, liliacul mare de amurg, liliacul mare cu potcoavă etc.), reptile (șopârta de câmp, gușterul, năpârca, șarpele de casă, vipera cu corn și vipera comună), păsări (uliul porumbar, acvila mică, ciocănitoarea pestriță mare, mierla etc.).

17. Parcul Natural Porțile de Fier

- Defileul Dunării - unicat în întregul bazin al acestui fluviu, din punct de vedere: geologic, geomorfologic, floristic și faunistic.
- clima blândă, cu influențe mediteraneene, a permis formarea unor ecosisteme deosebite.
- o alternanță de bazinete depresionare (Moldova Veche, Liubcova, Ogradena, Dubova etc.) cu sectoare de îngustare (Pescari, Berzasca etc.).
- 4 zone carstice cu variate forme exo- (doline, uvale, lapiezuri, trepte antitetice, chei) și endocarstice (sorburi, avene, peșteri): Pescari-Cărbunari, Cozla-Zvinecea Mare, Șvinița, Cazane.
- biodiversitate floristică impresionantă: peste 4.000 taxoni vegetali, dintre care 1.700 plante superioare, 549 specii de alge, 375 specii de licheni, 1.077 specii de ciuperci, 296 specii de briofite.
- fauna caracteristică este central-europeană, în care se interpun elemente eurasiatice și mediteraneene. Deosebit de importante sunt speciile mediteraneene: scorpionul carpatin, broasca de pământ verde, țestoasa de uscat, șopârlița de frunzar, șopârta de ziduri, gușterul, vipera cu corn, lăstunul de stâncă, presura bărboasă, specii aflate la limita nordică a arealului lor de reproducere.
- obiectivele cultural-istorice de pe teritoriul parcului și din imediata vecinătate constituie un element suplimentar de atracție.

18. Parcul Natural Apuseni

- valori peisagistice și ecosistemice deosebite, dar și un grad ridicat de antropizare, față de alte zone montane carpatice.
- complexitatea și diversitatea reliefului carstic: abrupturi stâncoase, văi adânci și chei, creste sau “custuri”, lapiezuri, cărora li se adaugă un mare număr de peșteri, avene, doline, ponoare, depresiuni carstice, cursuri subterane de ape (Cetățile Ponorului, Cetatea Rădesei, Ghețarul Focul Viu, Valea Galbenei, Izbulul Ponor, Platoul Carstic Lumea Pierdută, Ghețarul Scărișoara);
- în unele peșteri au fost găsite fosile ale unor animale care au trăit în perioada glaciară (ursul de peșteră, hiena de peșteră etc.), precum și urme ale omului preistoric;
- covorul vegetal este destul de mozaicat, fiind format în mare parte din păduri de fag și molid, între care se interpun suprafețe întinse de fânețe și pășuni.

19. Parcul Natural Bucegi

- masivul muntos în care se înregistrează cel mai mare aflux turistic din țară;
- formațiunile cu valoare turistică cea mai mare sunt: stâncile cu forme bizare: Sfînxul, Babele, Mecetul Turcesc; abrupturile – Caraiman, Coștila, Jepii Mici, Colții Morarului; relieful glaciari de mare sălbăcie și pitoresc – Mălăiești, Valea Gaura – Țigănești; formele

carstice spectaculoase: Cheile Tătarului, Cheile Zănoagei, Peștera Ialomiței, Valea Horoabei; cascadele – Urlătoarea, Ialomiței, Obârșiei.

- relieful divers, structura geologică și altitudinea de peste 2.500 m au permis instalarea unei flore bogate și variate, cuprinzând toate grupele mari de plante: 3.037 specii, dintre care 1183 plante superioare. Dintre speciile protejate întâlnim: tisa, zâmburul, gențiana, floarea de colț;
- se remarcă numărul mare de mamifere mari (urs, râs) și capre negre.

20. Parcul Natural Vânători - Neamț

- parcul constituie un adăpost pentru o serie de specii faunistice rare sau în extincție în alte zone: ursul brun, lupul, râsul, vidra, zimbrul (în captivitate la Rezervația de zimbră Dragoș - Vodă).
- diversitatea floristică și faunistică, reprezintă un indicator al stării de adaptare al speciilor la ecosistemele locale. În zonă s-au identificat un număr de 1047 de taxoni, ceea ce reprezintă 53% din flora județului Neamț și aproximativ 25% din flora României.
- obiectivele cultural-istorice din interiorul parcului și din imediata vecinătate constituie un element suplimentar de atracție (mănăstirile Agapia, Văratec, Neamț, Secu, Sihla, Sihăstria, Cetatea Neamțului, Casele memoriale ale lui Ion Creangă, Mihail Sadoveanu, Veronica Micle, Muzeul Nicolae Popa, mormântul poetei Veronica Micle).

21. Parcul Natural Munții Maramureșului

- regiune unică prin comorile sale naturale și culturale, bogat în tradiții, înzestrat cu o floră și faună sălbatică semnificativă, peisaje încântătoare;
- relieful carstic – zone de endocarst (30 de peșteri și 9 avene, printre care: Peștera Vasile Bologa din Geamănu, Peștera Mare și Peștera cu Monede din Piatra Moloșnaia, Peștera din Piatra Băiței, Peștera Pietriceaua etc.) și exocarst (doline - Prislopul Laptelui, Podul Cearcănului și izbucuri - Fântâna Stanchii)
- defilee atractive: în roci metamorfice (Vaser), în gresii cretacice (Vișeu) sau calcare (Țibău și Sălhoi).
- numeroase specii floristice și faunistice rare și protejate. Dintre plantele ocrotite de lege se evidențiază angelica, papucul doamnei, ghințura galbenă, floarea de colț, iar dintre mamifere se remarcă cele trecute pe *Lista roșie a Europei*: ursul, lupul, râsul, nurca.
- numeroase obiectivele turistice antropice: mănăstirile din lemn din Moisei, Petrova, Vișeu de Sus, muzeul etnografic Vișeu de Sus, mocănița de pe Valea Vaserului.

22. Parcul Natural Putna - Vrancea

- defileul râului Putna, lung de 7 km, secționat într-un masiv format din gresii, unde a generat multe rupturi de pantă, între care se remarcă Cascada Putnei.
- prezența unor habitate forestiere extrem de compacte, inaccesibile, ideale pentru carnivorele mari (lup, râs, urs – al doilea areal din țară ca densitate);
- un alt element faunistic important este capra neagră, un exemplu reușit de reintroducere. Aceasta se estimează că a ajuns în arealul Tisaru, Coza, Porcu la peste 250 exemplare.
- arealul Lepșa - Greșu - Tulnici este unul în care tradițiile meșteșugărești și obiceiurile locale au fost foarte bine conservate.

23. Parcul Natural Lunca Joasă a Prutului Inferior

- înglobează trei componente de continuitate: Zona Prut – cursul inferior al Prutului, zonă cu o mulțime de lacuri, bălți, păduri, eleștee, mlaștini; Zona Dunărea – confluența Prutului cu Dunărea și zona Brateș (Lacul Brateș, în apropiere de Galați).

- șase tipuri de habitate regăsite în anexele Directivei Habitare (Păduri aluviale cu *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior*, Pajiști stepice subpanonice, Mlaștini de coastă baltice, Râuri cu maluri măloase cu vegetație de *Chenopodium rubri* și *Bidention*, Galerii cu *Salix alba* și *Populus alba*, Lacuri naturale eutrofice cu vegetație de tip *Hydrocharition*);
- aproximativ 230 de specii de păsări, din care 74 sunt prevăzute în Directiva Păsări, iar alte 60 specii sunt listate în Convenția de la Berna; 35 de specii și subspecii de pești din 6 familii.

24. Parcul Natural Comana

- numeroase ecosisteme naturale (păduri și pajiști) cu mare diversitate, tipice pentru zona de câmpie sudică, cu puternice caractere specifice, uneori chiar de unicate, alternate cu terenuri umede, agricole, așezări rurale, în care se desfășoară activități tradiționale;
- numeroase exemplare de arbori ocrotiți, precum exemplare de păr sălbatic cu dimensiuni și vârste deosebit de mari, alături de specii de stejar, frasin, ulm, arin;
- numeroase specii de mamifere, rar întâlnite în ultimele decenii în zona de câmpie: vidra, popândăul, bursucul – specii ocrotite pe plan european, vulpea, câinele enot, iar dintre mamiferele mari - căpriorul, mistrețul, cerbul carpatin. De curând a fost introdus și cerbul lopătar.
- peste 150 de specii de păsări, dintre care multe sunt rezidente sau cuibăresc, iar altele sunt în pasaj sau ierneză, venind din țările nordice. Dintre speciile protejate se pot enumera: acvila țipătoare mică, șoimul călător, pelicanul, barza albă, califarul roșu etc.
- obiective turistice antropice: Mănăstirea Comana.

25. Parcul Natural Geoparcul Dinozaurilor Țara Hațegului

- factorul cheie care personalizează acest teritoriu este reprezentat de siturile cu resturi de dinozauri de vârstă Cretacic superior.
- situri geologice – vulcani preistorici, urme de ghețari, urmele unui ocean preistoric, bulgări de granit;
- o comunitate complexă de mamifere, de la ierbivore mari (cerb, căprior), carnivore mari (urs brun, lup, râs), până la mamifere mici (mai ales rozătoare și carnivore mici).
- numeroase obiectivele cultural-istorice: bisericile Densuș și Sântămăria Orlea, cetatea Ulpia Traiana Sarmizegetusa, cetatea Colț.

26. Parcul Natural Geoparcul Platoul Mehedinți

- bogăția, varietatea și amploarea fenomenelor carstice: lapiezuri, doline, uvalii, polii (Zătonul), abrupturi calcaroase, chei (Topolniței, Coșuștei, Răieni, Motru Mare, Motru Sec, Bulba etc), poduri naturale (Ponoarele), văi seci, sorburi, izbucuri (Isverna), peșteri (Cloșani, Cioaca cu Brebenei, Lazuri, Bulba, Ponoarele, Isverna, Balta, Topolnița, Femeilor, Epuran etc.);
- nenumărate elemente floristice (mojdrean, alun turcesc, liliac, arțar de banat etc) și faunistice (vipera cu corn, scorpionul, broasca țestoasă etc.) de natură mediteraneană;
- obiective turistice antropice: Schitul Topolnița, ruinele Mănăstirii Coșuștea.

27. Parcul Natural Lunca Mureșului

- peisajul specific de lunca, având ca element principal Râul Mureș, cu cele 40 de insule din interiorul parcului, plaje de nisip și tunelurile formate de sălciile care se apleacă asupra apei;
- asociații forestiere cvasi-naturale, reprezentative pentru regiune (salcie și plop alb, frasin și stejar), printre cele câteva exemple de habitate de acest tip încă prezente în Europa.

- peste 1000 de specii de plante, dintre acestea, plante rare, protejate precum: *Trapa natans*, *Salvinia natans*, *Lindernia procumbens*, *False pimpinale*.
- o populație bogată de pești (45 specii), o foarte diversă populație de păsări (196 specii, din care mai mult de jumătate sunt migratoare și vizitatori sezonieri), 29 specii de mamifere, dintre care cel puțin două specii de lilieci, 6 specii de reptile, 8 specii de amfibieni și numeroase specii de nevertebrate. Multe specii pe cale de dispariție, vulnerabile sau amenințate: vidra, jderul de pădure, liliacul de seară, rața roșie, cormoranul mic.
- Obiective turistice antropice: mănăstirile Bezdin, Hodoș-Bodrog, situl arheologic Ziridava.

28. Parcul Natural Defileul Mureșului Superior

- Defileul Mureșului cu sectoare foarte înguste, cu versanți abrupti și înalți, cu numeroase conuri de dejecție alcătuite din bolovăniș vulcanic, cu deschideri largi, în zonele Borzia, Răstolița, Lunca Bradului, Stânceni.
- pădurile bătrâne de amestec fag-molid-brad, respectiv fag și molid pur, care alcătuiesc o structură compactă și puțin deranjată.
- populații semnificative de păsări (112 specii), reprezentative pentru acest tip de habitat. 9 specii amenințate la nivelul Uniunii Europene: cocoș de munte, ieruncă, ciuvică, huhurez mare, minuniță, ciocănitorea neagră, ciocănitorea de munte, muscar gulerat, muscar mic.

Unități de cazare în cadrul și în apropierea ariilor protejate

	Unități de cazare în ariile protejate	Unități de cazare în vecinătatea ariilor protejate
Rezervație a Biosferei		
Delta Dunării	103	
Parcuri naționale		
Retezat	5	12
Munții Rodnei	1	58
Semenic – Cheile Carașului	3	13
Călimani	1	50
Ceahlău	0	64
Cheile Bicazului - Hășmaș	5	1
Cheile Nerei - Beușnița	4	8
Cozia	3	32
Domogled - Valea Cernei	39	3
Munții Măcinului	0	1
Piatra Craiului	10	52
Buila - Vânturarița	0	50
Defileul Jiului	2	0
Parcuri naturale		
Balta Mică a Brăilei	0	0
Grădiștea Muncelului - Cioclovina	5	3
Porțile de Fier	18	15
Apuseni	150	600
Bucegi	17	225
Vânători Neamț	2	50
Munții Maramureșului	39	27
Putna - Vrancea	39	0
Lunca Joasă a Prutului Inferior	0	45
Comana	1	1
Geoparcul Dinozaurilor Țara Hațegului	27	15
Geoparcul Platoul Mehedinți	6	12
Lunca Mureșului	6	18
Defileul Mureșului Superior	n.ș.	n.ș.

Sursa: RNP Romsilva, Planurile de management al vizitatorilor ale parcurilor și OMT, Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național 2007-2026

Structuri turistice certificate ecoturistic de către Asociația de Ecoturism din România

Nr. crt.	Denumire pensiune	Amplasament	Număr locuri
1.	Anita	Jud. Hunedoara, comuna Râu de Mori, Valea Râului Mare, Parcul Național Retezat, Parcul Natural Geoparcul Dinozaurilor Țara Hațegului	22
2.	Codrin	Jud. Hunedoara, comuna Sălașu de Sus, sat Nucșoara, Parcul Natural Geoparcul Dinozaurilor Țara Hațegului	27
3.	Dora	Jud. Hunedoara, comuna Râu de Mori, valea Râușor, Parcul Național Retezat, Parcul Natural Geoparcul Dinozaurilor Țara Hațegului	22
4.	Dumbrăvița	Jud. Hunedoara, comuna Râu de Mori, Valea Râului Mare, Parcul Național Retezat	19
5.	Iancu	Jud. Hunedoara, comuna Sălașu de Sus, Parcul Natural Geoparcul Dinozaurilor Țara Hațegului	12
6.	Iris	Jud. Hunedoara, comuna Râu de Mori, Valea Râului Mare, Parcul Național Retezat, Parcul Natural Geoparcul Dinozaurilor Țara Hațegului	19
7.	Mara	Jud. Hunedoara, Comuna Râu de Mori, Parcul Natural Geoparcul Dinozaurilor Țara Hațegului	19
8.	Ulpia Traiana	Jud. Hunedoara, comuna Sarmisegetusa, Parcul Natural Geoparcul Dinozaurilor Țara Hațegului	8
9.	Equus Sylvania	Jud. Brașov, comuna Șinca Nouă, în apropiere de Parcul Național Piatra Craiului	18
10.	Mosorel	Jud. Brașov, Oraș Zărnești, în imediata apropiere a Parcului Național Piatra Craiului	36
11.	Kalnoky	Oraș Baraolt, Sat Micloșoara, jud Covasna	19
	TOTAL		221

Sursa: www.eco-romania.ro, www.turismretezat.ro, site-urile web ale pensiunilor turistice

Centre de vizitare și punctele de informare din cadrul parcurilor naționale și naturale

Categoria	Centre de vizitare	Puncte de informare
Rezervație a biosferei	3	0
Delta Dunării	3 (Tulcea, Sulina, Crișan)	0
Parcuri Naționale	3	12
Retezat	2 (Nucșoara, Ostrovel)	1 (Pietrele)
Munții Rodnei	0	2 (Borșa, Rodna)
Semenic – Cheile Carașului	0	1 (Comarnic)
Călimani	0	0
Ceahlău	0	2 (Durău, Izvorul Muntelui)
Cheile Bicaz - Hășmaș	0	1 (stațiunea Lacu Roșu)
Cheile Nerei - Beușnița	0	0
Cozia	0	0
Domogled - Valea Cernei	0	2 (Băile Herculane, zona 7 Izvoare)
Munții Măcinului	0	1 (Cetățuia)
Piatra Craiului	1 (Zărnești)	0
Buila - Vânturarița	0	2 (Prislop, refugiul turistic Curmătura Builei)
Defileul Jiului	0	0
Parcuri naturale	8	19
Balta Mica a Brăilei	0	0
Grădiștea Muncelului - Cioclovina	0	0
Porțile de Fier	0	5 (Drobeta Trurnu Severin, Orșova, Berzasca, Moldova Nouă, Dubova)
Apuseni	4 (Sudrigiu, Doda Pili, Padiș, Gârda de Sus)	9 (Cantonul Scărița Beliș, Ghețar, refugiul Salvamont Bihor, Gârda de Sus, Răchițele, Ștei, Oradea, Cluj-Napoca)
Bucegi	0	0
Vânători Neamț	1 (Văratec)	0
Munții Maramureșului	1 (Vișeu de Sus)	1 (refugiul turistic Lucăciasa)
Putna - Vrancea	0	0
Lunca Joasa a Prutului Inferior	0	2 (ARPM Galați, Oancea)
Comana	0	0
Geoparcul Dinozaurilor Țara Hațegului	1 (Hațeg)	0
Geoparcul Platoul Mehedinți	0	0
Lunca Mureșului	1 (Pădurea Ceala)	2 (Pecica, Cenad)
Defileul Mureșului Superior	0	0
Total	14	31

Sursa: RNP Romsilva, Planurile de management al vizitatorilor ale parcurilor și paginile web ale parcurilor

Trasee turistice în cadrul parcurilor naționale și naturale din România

	Trasee omologate	Trasee omologate ce urmează a fi închise	Trasee neomologate ce urmează a fi omologate	Administratori trasee
Rezervație a Biosferei				
Delta Dunării	26 (7 terestre și 19 pe apă)	-	1 traseu tematic (natura trail)	ARBDD
Parcuri Naționale				
Retezat	31	1	2 2 trasee tematice	
Munții Rodnei	17	-	4 2 trasee tematice	CJ Bistrița Năsăud, CJ Maramureș, APNMR
Semenic – Cheile Carașului	-	-	9	CJ Caraș Severin
Călimani	6	-	21 1 traseu tematic	Salvamont Mureș, Salvamont Bistrița, Salvamont Vatra Dornei
Ceahlău	-	-	7 3 trasee tematice	CJ Neamț
Cheile Bicaz - Hășmaș	10	-	6	CJ Harghita
Cheile Nerei - Beușnița	-	-	6	CJ Caraș Severin
Cozia	-	-	11 3 trasee tematice	CJ Vâlcea
Domogled - Valea Cernei	-	-	35 1 traseu tematic	CJ Caraș Severin, CJ Gorj, CJ Mehedinți, CJ Hunedoara
Munții Măcinului	6	-	1 traseu tematic	APNMM
Piatra Craiului	23	-	-	CJ Brașov
Buila - Vânturarița	19	-	1 traseu tematic	Salvamont Vâlcea
Defileul Jiului	-	-	5	CJ Gorj, CJ Hunedoara
Parcuri naturale				
Balta Mică a Brăilei	-	-	15 (8 terestre, 7 pe apă) 1 traseu tematic	APNBMB
Grădiștea Muncelului – Cioclovina	-	-	10	CJ Hunedoara
Porțile de Fier	-	-	16	CJ Mehedinți, APNPDF, Uniunea Cehilor și Slovacilor din România
Apuseni	23	-	10	CJ Bihor, CJ Cluj, CJ Alba
Bucegi	37	-	3	CJ Dâmbovița, CJ Brașov, CJ Prahova
Vânători Neamț	11	-	2 trasee tematice	APNVNT
Munții Maramureșului	-	-	9	APNMM
Putna - Vrancea	-	-	10	
Lunca Joasă a Prutului Inferior	-	-	6	APNLJPI
Comana	-	-	10	APNC
Geoparcul Dinozaurilor Țara Hațegului	n.ș.	n.ș.	n.ș.	
Geoparcul Platoul Mehedinți	n.ș.	n.ș.	16	
Lunca Mureșului	-	-	6 (2 pe apă, 4 cicloturistice)	APNLM, ONG Condor Club Arad
Defileul Mureșului Superior	n.ș.	n.ș.	n.ș.	

Sursa: RNP Romsilva, www.ddbra.ro, www.ceahlaupark.ro

Activități și atracții existente și pretabile în parcurile și rezervațiile naturale

Denumirea parcului	Alpinism	Ciclism	Speologie	Trasee turistice	Pescuit	Sporturi nautice (canoe, caiac, rafting)	Schi	Schi fond	Științific	Atracții culturale	Ornitologie	Observarea animalelor	Turism ecvestru
Delta Dunării		X		X	X	X			X	X	X	X	X
Parcuri Naționale													
Retezat	X	P	X	X	X		X	X	X		P	P	
Munții Rodnei	X		P	X			X	X	X		P	P	X
Semenic – Cheile Carașului	X	X	X	X		P	X	P	X	P	P	P	
Călimani	X	P		X				P	X		X	X	X
Ceahlău				X					X				
Cheile Bicazului - Hășmaș	X	X		X	X			P	X		X	X	X
Cheile Nerei - Beușnița			X	X		P			X				
Cozia	X	P		X					X	X	P	P	
Domogled - Valea Cernei	X	P	P	X					X	X	P	P	
Munții Măcinului		X		X					X	X	X	X	X
Piatra Craiului	X	P	X	X			P	X	X	X	X	X	
Buila - Vânturarița	X	P	X	X					X	X	P	P	
Defileul Jiului	X	P		X		X			X	X		P	
Parcuri naturale													
Balta Mica a Brăilei					X	P			P		P		P
Grădiștea Muncelului - Cioclovina	X		X	X	X				X	X		P	P
Porțile de Fier		X	X	X	X	P			P	X	P	P	P
Apuseni		X	X	X		X	X	X	X	X	P	X	X
Bucegi	X	P	X	X	X	P	X	P	P	X	P	P	P
Vânători Neamț		P			X				X	X	X	X	P
Munții Maramureșului		P		P	P	P		P	P	X	P	P	
Putna - Vrancea	X				X	P	X	P	X	X		X	X
Lunca Joasa a Prutului Inferior		P			X	P			X	X	X	P	P
Comana		P		X	X	P			X	X	X	X	P
Geoparcul Dinosaurilor Țara Hațegului		P							X	X			
Geoparcul Platoul Mehedinți	X	X	X	X			P	P	X	X	P	P	P
Lunca Mureșului		X		X	X	X			X	X	X	X	P
Defileul Mureșului Superior													

Sursa: RNP Romsilva și OMT, Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național 2007-2026

X = existent

P = pretabil

Estimarea numărului de vizitatori din cadrul ariilor protejate majore

Categoria	Estimarea numărului de vizitatori
Rezervație a biosferei	
Delta Dunării	96.090
Parcuri naționale	
Retezat	12.000
Munții Rodnei	20.000
Semenic – Cheile Carașului	13.000
Călimani	10.000
Ceahlău	32.600
Cheile Bicazului - Hășmaș	30.000
Cheile Nerei - Beușnița	7.000
Cozia	50.000
Domogled - Valea Cernei	10.000
Munții Măcinului	3.000
Piatra Craiului	80.000
Buila - Vânturarița	15.000
Defileul Jiului	2.000
Numărul total vizitatori în parcurile naționale	284.000
Parcuri naturale	
Balta Mica a Brăilei	2.000
Grădiștea Muncelului - Cioclovina	6.000
Porțile de Fier	60.000
Apuseni	300.000
Bucegi	1.000.000
Vânători Neamț	400.000
Munții Maramureșului	10.000
Putna - Vrancea	40.000
Lunca Joasa a Prutului Inferior	1.000
Comana	5.000
Geoparcul Dinozaurilor Țara Hațegului	8.000
Geoparcul Platoul Mehedinți	5.000
Lunca Mureșului	30.000
Defileul Mureșului Superior	n.ș.
Numărul total vizitatori în parcurile naturale	1.867.000
Total vizitatori în ariile protejate majore din România	2.247.000

Sursa: RNP Romsilva, Planurile de management al vizitatorilor ale parcurilor și OMT, Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național 2007-2026, Institutul Național de Statistică (pentru Delta Dunării)

Glosar legislativ

Arii protejate

- Legea nr. 82/1993 privind constituirea Biosferei "Delta Dunării" cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate;
- H.G. nr. 367/2002 privind aprobarea Statutului de organizare și funcționare a Administrației Rezervației Biosferei "Delta Dunării" și a componenței nominale a Consiliului științific;
- Ordinul nr. 552/2003 privind aprobarea zonării interioare a parcurilor naționale și a parcurilor naturale, din punct de vedere al necesității de conservare a diversității biologice;
- H.G. nr. 230/2003 privind delimitarea rezervațiilor biosferei, parcurilor naționale și parcurilor naturale și constituirea administrațiilor acestora;
- Ordinul nr. 246/2004 pentru aprobarea clasificării peșterilor și sectoarelor de peșteri - arii naturale protejate (modificat prin OM 604/2005);
- Ordinul nr. 374/2004 pentru aprobarea Planului de acțiune privind conservarea cetaceelor din apele românești ale Mării Negre;
- H.G. nr. 2151/2004 privind instituirea regimului de arie naturală protejată pentru noi zone;
- H.G. nr. 1581/2005 privind instituirea regimului de arie naturală protejată pentru noi zone;
- O.U.G. nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice cu modificările și completările ulterioare;
- Ordinul nr. 1710/2007 privind aprobarea documentației necesare în vederea instituirii regimului de arie naturală protejată de interes național;
- H.G. nr. 1143 /2007 privind instituirea de noi arii naturale protejate;
- H.G. nr. 1284/2007 privind declararea ariilor de protecție specială avifaunistică ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România;
- Ordinul nr. 1964/2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România;
- Ordinul nr. 1533/2008 privind aprobarea Metodologiei de atribuire a administrării ariilor naturale protejate care necesită constituirea de structuri de administrare și a Metodologiei de atribuire a custodiei ariilor naturale protejate care nu necesită constituirea de structuri de administrare;
- H.G. nr. 1320/2008 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Arii Naturale Protejate;
- O.U.G nr. 27/1992 privind unele măsuri pentru protecția patrimoniului cultural național.

Construcții în arii protejate

- Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării construcțiilor și unele măsuri pentru realizarea locuințelor, cu modificările și completările ulterioare;
- H.G. nr. 525/1996 pentru aprobarea Regulamentului general de urbanism;
- Legea nr. 213/1998, privind proprietatea publică și regimul juridic al acesteia;
- Ghid privind elaborarea și aprobarea regulamentelor locale de urbanism reglementare tehnică aprobată cu ordin MLPAT nr. 21/N/10.04.2000;
- Legea nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul;

- Ordinul nr. 860/2002 pentru aprobarea Procedurii de evaluare a impactului asupra mediului și de emitere a acordului de mediu;
- Ordinul nr. 863/2002 privind aprobarea ghidurilor metodologice aplicabile etapelor procedurii-cadru de evaluare a impactului asupra mediului;
- H.G. nr. 1076/2004 privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe;
- Ordinul nr. 1798/2007 pentru aprobarea procedurii de emitere a autorizației de mediu;
- O.U.G. nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice cu modificările și completările ulterioare;
- H.G. nr. 445/2009 privind evaluarea impactului anumitor proiecte publice și private asupra mediului.

Alinierea la convențiile internaționale

Conservarea biodiversității nu se poate face doar la nivel național, presupunând măsuri la nivel european și internațional.

Astfel România s-a aliniat la principalele convenții și programe europene și mondiale. Convențiile internaționale au devenit legi adoptate de Parlamentul României precum:

- Decretul nr. 187/1990 de acceptare a Convenției privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural, adoptată de Conferința generală a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură la 16 noiembrie 1972;
- Legea nr. 5/1991 pentru aderarea României la Convenția asupra zonelor umede, de importanță internațională, în special ca habitat al păsărilor acvatice;
- Legea nr. 13/1993 pentru aderarea României la Convenția privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa, adoptată la Berna la 19 septembrie 1979;
- Legea nr. 58/1994 pentru ratificarea Convenției privind diversitatea biologică, semnată la Rio de Janeiro la 5 iunie 1992;
- Legea nr. 69/1994 pentru aderarea României la Convenția privind comerțul internațional cu specii sălbatice de faună și floră pe cale de dispariție, adoptată la Washington la 3 martie 1973;
- Legea nr. 89/2000 pentru ratificarea Acordului privind conservarea păsărilor de apă migratoare african-eurasiatice, adoptat la Haga la 16 iunie 1995;
- Legea nr. 91/2000 pentru ratificarea Acordului privind conservarea cetaceelor din Marea Neagră, Marea Mediterană și din zona contiguă a Atlanticului, adoptat la Monaco la 24 noiembrie 1996;
- Legea nr. 90/2000 pentru aderarea României la Acordul privind conservarea liliecilor în Europa;
- Legea nr. 451/2002 pentru ratificarea Convenției europene a peisajului, adoptată la Florența la 20 octombrie 2000;
- Legea nr. 389/2006 pentru ratificarea Convenției-cadru privind protecția și dezvoltarea durabilă a Carpaților, adoptată la Kiev la 22 mai 2003.

Protecția mediului

- Legea nr. 107/1996 Legea Apelor cu completările și modificările ulterioare;
- Legea nr. 347/2004 - Legea muntelui cu modificările ulterioare;
- O.U.G. nr. 195/2005 privind protecția mediului cu completările și modificările ulterioare;
- O.U.G. nr. 196/2005 privind Fondul pentru Mediu cu completările și modificările ulterioare;
- Legea nr. 407/2006 - Legea vânătorii și a protecției fondului cinegetic;
- Legea nr. 46/2008 privind Codul Silvic cu modificările ulterioare;

- O.U.G. nr. 23/2008, privind fondul piscicol, pescuitul și acvacultura.

Acordarea de facilități

- Legea nr. 144/2000 privind acordarea de facilități persoanelor care au domiciliul în localitățile rurale aflate în zonele montane;
- Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare;
- Ordinul nr. 790 / 2008 privind aprobarea Procedurii de implementare a Programului național multianual pe perioada 2002-2011 pentru susținerea meșteșugurilor și artizanatului;
- HG nr. 426 /2009 pentru aprobarea susținerii financiare a autorităților administrației publice locale, în completarea surselor proprii ale acestora, pentru finanțarea proiectelor de investiții în turism pe anul 2009.

Turism

- O.U.G. nr. 58/1998 privind organizarea și desfășurarea activității de turism în România cu modificările ulterioare;
- H.G. nr. 306/2001 privind practicarea de către agenții economici din turism și de către instituțiile de cultură de tarife și taxe nediscriminatorii pentru turiștii și vizitatorii români și străini;
- H.G. nr. 77/2003 privind instituirea unor măsuri pentru prevenirea accidentelor montane și organizarea activității de salvare în munți;
- Ordinul nr. 637/2004 pentru aprobarea Normelor metodologice privind condițiile și criteriile pentru selecționarea, școlarizarea, atestarea și utilizarea ghizilor de turism;
- Ordinul nr. 636/2008 pentru aprobarea Normelor metodologice privind clasificarea structurilor de primire turistice;
- H.G. nr. 314/2009 privind aprobarea Programului anual de marketing și promovare și a Programului anual de dezvoltare a produselor turistice;
- HG nr. 426/2009 pentru aprobarea susținerii financiare a autorităților administrației publice locale, în completarea surselor proprii ale acestora, pentru finanțarea proiectelor de investiții în turism pe anul 2009;
- Decizia nr. 278/2009/CE de stabilire a criteriilor ecologice de acordare a etichetei ecologice comunitare pentru servicii de cazare pentru turiști.